

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ
FINANSINIO AUDITO 7-ASIS DEPARTAMENTAS**

**SAPARD 2004 M. IŠLAIDŲ ATASKAITŲ PATVIRTINIMO
VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA**

2005 m. balandžio 29 d. Nr. 1070-4-55

Vilnius, 2005

Turinys

1.	SANTRAUKA.....	4
1.1	ĮVADAS.....	4
1.2	NUSTATYTŲ PASTEBĖJIMŲ POBŪDIS	5
1.3	SVARBŪS PASTEBĖJIMAI	5
1.4	VIDUTINĖS SVARBOS PASTEBĖJIMAI	6
1.5	KLAIDŲ ĮVERTINIMAS	7
1.6	IŠVADOS REMIANTIS DFS	9
1.7	ATITIKIMAS KOMISIJOS GAIRĖMS	10
1.8	KITI KLAUSIMAI.....	10
2.	AUDITO ATLIKIMAS.....	11
2.1	BENDROJI INFORMACIJA	11
2.2	BENDRAS REIKŠMINGUMO IR PATIKIMUMO LYGIAI.....	16
2.3	METODIKA.....	17
2.4	AUDITO APIMTIS IR ATRANKOS PRINCIPAI.....	17
2.5	KOMPIUTERINIŲ SISTEMŲ RIZIKOS VALDYMAS	19
2.6	METODIKA, TAIKYTA VIDAUS AUDITO DEPARTAMENTUI	19
2.7	ATITIKTIES AKREDITAVIMO KRITERIJAMS PERŽVALGA	19
2.8	MOKĖJIMO IR APSKAITOS SISTEMOS	19
2.9	AGENTŪROS METINĖS ATASKAITOS DUOMENŲ SUTIKRINIMAS.....	19
3.	METINIŲ DEKLARACIJŲ SUTIKRINIMAS.....	20
3.1	D-2 FORMOS IR AGENTŪROS APSKAITOS SISTEMOS ĮRAŠŲ SUTIKRINIMAS	20
3.2	D-2 FORMOS IR IŠ EUROPOS KOMISIJOS GAUTŲ SUMŲ SUTIKRINIMAS	20
3.3	D-2 FORMOS IR SAPARD EURŲ SĄSKAITOJE ESANČIŲ SUMŲ SUTIKRINIMAS.....	20
3.4	D-2 FORMOJE PARODYTŲ EŠ IŠLAIDŲ DALIES IR IŠ SAPARD EURŲ SĄSKAITOS AGENTŪRAI / PARAMOS GAVĖJAMS PERVESTŲ SUMŲ SUTIKRINIMAS	21
3.5	VISOS D-2 FORMOJE DEKLARUOJAMOS SKOLOS IR AGENTŪROS DEBITORIŲ APSKAITOS KNYGOS DUOMENŲ SUTIKRINIMAS	21
4.	NACIONALINĖS MOKĖJIMO AGENTŪROS IR NACIONALINIO FONDO ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA.....	22
4.1	NACIONALINĖ MOKĖJIMO AGENTŪRA	22
4.2	KONTROLĖS DEPARTAMENTAS	25
4.3	KONTROLĖS DEPARTAMENTO TERITORINIAI SKYRIAI	25
4.4	PERDUOTOS FUNKCIJOS	26
4.5	VIDAUS AUDITAS – NACIONALINĖ MOKĖJIMO AGENTŪRA IR NACIONALINIS FONDAS.....	27
4.5.1	<i>Nacionalinės mokėjimo agentūros Vidaus audito departamentas.....</i>	27
4.5.2	<i>Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamento Vidaus auditas</i>	31
4.6	FINANSŲ MINISTERIJOS NACIONALINIS FONDAS	35
4.6.1	<i>Bendroji informacija</i>	35
4.6.2	<i>Atliktas darbas.....</i>	35
4.6.3	<i>Pastebėjimai.....</i>	36
4.6.4	<i>Išvada</i>	36
5.	KONTROLĖS (ATITIKIMO) IR DETALIAUS TESTAVIMO REZULTATAI.....	37
5.1	PASTEBĖJIMAI AGENTŪROS VADOVYBEI	38
5.2	KONTROLĖS DEPARTAMENTAS	45
5.2.1	<i>Išvada</i>	47

5.3	KAIMO PLĖTROS PROGRAMŲ DEPARTAMENTAS.....	47
5.3.1	<i>Išvada</i>	49
5.4	FINANSŲ IR APSKAITOS DEPARTAMENTAS.....	49
5.4.1	<i>Išvada</i>	54
5.5	VIDAUS AUDITO DEPARTAMENTAS.....	54
5.5.1	<i>Išvada</i>	55
5.6	INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ DEPARTAMENTAS.....	56
5.6.1	<i>Atliktas darbas</i>	56
5.6.2	<i>Agentūros informacinė aplinka</i>	56
5.6.3	<i>Pastebėjimai</i>	57
5.6.4	<i>Išvada</i>	57
6.	ATITIKTIES AKREDITAVIMO KRITERIJAMS PERŽVALGA	58
6.1	BENDROJI INFORMACIJA	58
6.2	AGENTŪROS AKREDITAVIMO PROCESAS	58
6.3	ATITIKTIES AKREDITAVIMO KRITERIJAMS PER 2004 M. PERŽVALGA.....	59
6.3.1	<i>Atliktas darbas</i>	59
6.3.2	<i>Pastebėjimai ir rekomendacijos</i>	60
6.4	<i>Išvados</i>	60
7.	BENDRIJOS FINANSINIŲ INTERESŲ APSAUGA	61
7.1	AVANSAI IR GARANTIJOS (UŽSTATAI).....	61
7.2	DEBITORIAI	61
7.2.1	<i>Atliktas darbas</i>	61
7.2.2	<i>Agentūros taikomų procedūrų trumpas aprašymas</i>	62
7.2.3	<i>Pastebėjimai</i>	63
7.2.4	<i>Išvados</i>	65
7.3	SAPARD EURŲ SĄSKAITA.....	65
7.3.1	<i>Atliktas darbas</i>	65
7.3.2	<i>Agentūros ir NF taikomų procedūrų trumpas aprašymas</i>	65
7.3.3	<i>Pastebėjimai</i>	66
7.3.4	<i>Išvada</i>	67
7.4	NACIONALINIO FINANSAVIMO DALIS	67
7.4.1	<i>Atliktas darbas</i>	67
7.4.2	<i>Agentūros ir NF taikomų procedūrų trumpas aprašymas</i>	68
7.4.3	<i>Išvados</i>	68
8.	ANKSTESNIŲ PATVIRTINANČIOS INSTITUCIJOS AUDITŲ REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMAS	69
	PRIEDAI	90
	PRIEDAS NR. 1 NAUDOJAMŲ SUTRUMPINIMŲ SĄRAŠAS.....	90
	PRIEDAS NR. 2 INFORMACIJA APIE AUDITO GRUPĖS NARIUS.....	91
	PRIEDAS NR. 3 LABIAUSIAI TIKĖTINOS KLAIDOS IR VIRŠUTINĖS KLAIDOS RIBOS METINĖJE SĄSKAITOS DEKLARACIJOJE APSKAIČIAVIMAS	92
	PRIEDAS NR. 4 NACIONALINIO FONDO SAPARD BALANSAS	94
	PRIEDAS NR. 5 AGENTŪROS ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA	95
	PRIEDAS NR. 6 EŽŪOGF GARANTIJŲ SKYRIAUS AKREDITAVIMO AUDITO METU PATEIKTOS REKOMENDACIJOS, SUSIJUSIOS SU INFORMACINIŲ SISTEMŲ SAUGUMU.....	96
	PRIEDAS NR. 7 INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ IR INFORMACINIŲ SISTEMŲ VIDAUS AUDITO PASTEBĖJIMAI IR REKOMENDACIJOS	97

1. SANTRAUKA

1.1 ĮVADAS

Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Seimo 2003-07-01 nutarimu¹ Nr. IX-1667 „Dėl pavedimo Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei atlikti Europos Sąjungos finansinės paramos auditus“ ir Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės (toliau tekste – Valstybės kontrolė) 2004-06-17 pavedimu Nr. 1070-4 mes atlikome Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (toliau tekste – Agentūra) auditą, kaip tai numatyta Daugiametėje finansavimo sutartyje (toliau tekste – DFS), kurią pasirašė Europos Komisija ir Lietuvos Respublika. Šis auditas susijęs su Agentūros veiklos, vykdančią Specialiąją žemės ūkio ir kaimo plėtros programą (toliau tekste – SAPARD programa / SAPARD) 2004-12-31 pasibaigusiais finansiniais metais (toliau tekste – 2004 metai), vertinimu.

Auditas atliktas vadovaujantis Tarptautiniais audito standartais (toliau tekste – TAS) ir apėmė toliau pateikiamų klausimų vertinimą, kaip numatyta DFS priedo A skyriaus 6 straipsnio 4 dalyje:

- ar Agentūros bei Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamento (toliau tekste – NF) taikomos vidaus kontrolės sistemos, ypač sprendžiant apie jas pagal DFS pateiktus akreditavimo kriterijus, leidžia pagrįstai įsitikinti, kad pagal SAPARD programą vykdomos operacijos atitinka šią sutartį, ir kokios rekomendacijos buvo padarytos sistemoms tobulinti;
- ar 2004 metų Metinė sąskaitos deklaracija (D-2 forma) atitinka Agentūros buhalterinius dokumentus ir įrašus;
- ar išlaidų deklaracijose (D-1 forma) iš esmės teisingai, išsamiai ir tiksliai užfiksuotos programos lėšomis finansuojamos operacijos;
- ar tinkamai apsaugomi finansiniai EB interesai, susiję su lėšų surinkimu ir, jeigu taikytina, garantijų gavimu;
- ar buvo atsižvelgta į Agentūrai pateiktas sistemų tobulinimo rekomendacijas;
- ar per ataskaitinius metus buvo kokių nors išskirtinių sandorių arba techninių sunkumų;
- ar buvo kokių svarbių pasikeitimų po paskutinio informacijos pateikimo.

Mes taip pat turėjome pareikšti nuomonę apie tai, ar 2004 m. Agentūros Metinė sąskaitos deklaracija ir SAPARD eurų sąskaita teisingai, išsamiai ir tiksliai atspindi audituojamuoju laikotarpiu iš SAPARD programos lėšų padarytas išlaidas. Ši nuomonė pateikiama atskirai pridedamoje Audito pažymoje². Laikantis DFS priedo A skyriaus 6 straipsnio nuostatų Audito pažymoje yra patvirtinama, ar mokėjimai buvo atliekami pagal EB taisykles, bet tiek, kiek tai susiję su Agentūros ir NF administracinių struktūrų gebėjimu užtikrinti, kad prieš atliekant mokėjimą būtų patikrinama, ar šių taisyklių laikomasi.

Auditą atlikome vadovaudamiesi DFS reikalavimais, EK nurodymais ir gairėmis, Tarptautiniais audito standartais ir Valstybinio audito reikalavimais. Šios ataskaitos formatas yra toks, kokio reikalaujama pagal Europos Komisijos (toliau tekste – EK) gairę. Ataskaitoje nagrinėjamos pagrindinės vidaus kontrolės priemonės, Europos Bendrijų taisyklių laikymąsi ir finansinių interesų apsaugą užtikrinančios procedūros, pateikiamos atitinkamos rekomendacijos.

Ši Ataskaita parengta remiantis mūsų atliktu darbu, kurį pradėjome 2004-06-17, gavę pavedimą audituoti Agentūros veiklą 2004-12-31 pasibaigusiais finansiniais metais. Rengiant ataskaitą, buvo įvertinta ir, kiek buvo tinkama, pasinaudota 2004 metais Agentūros Vidaus audito

¹ Šiuo nutarimu LR Valstybės kontrolei buvo pavesta atlikti SAPARD programos metinius patvirtinimo auditus ir teikti jų ataskaitas bei išvadas, t.y. Valstybės kontrolė paskirta Patvirtinančiąja institucija.

² Valstybinė audito išvada.

departamento parengtomis ataskaitomis ir tam tikromis išorėje parengtomis ataskaitomis. Peržiūrėtų vidaus ir išorės audito ataskaitų detalės yra pateikiamos 4, 5, 6 Ataskaitos dalyse.

Šios Ataskaitos priede yra pateikiamas ataskaitoje naudojamų sutrumpinimų sąrašas (Priedas Nr. 1).

1.2 NUSTATYTŲ PASTEBĖJIMŲ POBŪDIS

Audito metu nustatėme ir aprašėme daug įvairių pastebėjimų. Visus pastebėjimus suskirstėme į kategorijas pagal svarbumo lygį, kuris, mūsų įsitikinimu, turi būti jiems priskirtas. Išskyrėme šias, DFS priedo E skyriaus nuostatas atitinkančias, pastebėjimų kategorijas:

- **Svarbūs pastebėjimai** – dalykai, į kuriuos Agentūros vadovas ir / ar Įgaliotas valstybės pareigūnas turi nedelsdamas atkreipti dėmesį;
- **Vidutinės svarbos pastebėjimai** – dalykai, susiję su Agentūros ir/ar NF vidaus kontrolės sistema ir į kuriuos nedelsiant turėtų būti atkreiptas atitinkamo lygio vadovų dėmesys;
- **Nedidelės svarbos pastebėjimai** – dalykai, kuriuos reikia spręsti, siekiant užtikrinti visapusišką atitiktį akreditavimo kriterijams ir kitiems DFS reikalavimams.

1.3 SVARBŪS PASTEBĖJIMAI

Toliau pateikiami šie svarbūs audito metu nustatyti pastebėjimai:

- Audito metu nustatyti faktai rodo vieno Paramos gavėjo AB „Krekenavos agrofimos“ dirbtinai sukurtas sąlygas vieno projekto suskaidymui tikslu gauti didesnę negu leistiną paramos sumą. Nustatėme, kad ŽŪKB „Krekenavos mėsos“ ir AB „Krekenavos agrofimos“ pagal atskiras su Agentūra pasirašytas Paramos sutartis įgyvendinti du II priemonės projektai yra iš esmės vienas investicinis projektas. Kadangi, vertinant du įvykdytus projektus kaip vieną, projektams išmokėta parama 8 736 268 Lt (2 530 198 EUR) viršija NZŪKPP II priemonei nustatytą maksimalų vienam projektui skiriamą paramos dydį, mes abejojame šių išlaidų tinkamumu (plačiau žr. (4) pastebėjimą).
- Audito metu nustatyti faktai rodo, kad Agentūra pagal Paramos sutartį UAB „Kauno grūdams“ ir partneriams“ 2004 metais išmokėjo 1 761 273 Lt (510 100 EUR) paramos II priemonės projektui įgyvendinti, kurio tikrasis Paramos gavėjas galėjo būti AB „Kauno grūdai“, neatitinkantis vieno iš tinkamumo kriterijų SAPARD paramai gauti – ekonominio gyvybingumo. Todėl, mūsų manymu, UAB „Kauno grūdai“ ir partneriai“ galėjo būti įsteigta vieninteliu tikslu - norint gauti SAPARD paramą, o tai prieštarauja bendrosioms teisės nuostatomis ir kelia pagrįstų abejonių dėl išlaidų tinkamumo (plačiau žr. (5) pastebėjimą).
- Pagal DFS priedo B skyriaus 4 straipsnio b.i. punktą, mokesčiai, kurie yra išieškotini, kompensuojami ar kitokiais būdais užskaitomi, yra netinkamos išlaidos. Agentūra 2004 metais VII priemonės „Profesinis mokymas“ Paramos gavėjui ŽŪM kompensavo 154 729 Lt PVM išlaidas, kurias mokymo paslaugų teikėjai galėjo traukti į atskaitą. Atsižvelgdami į tai, kad iki šiol LR nėra apsispręsta dėl vienodo PVM išlaidų apmokėjimo iš SAPARD programos taikymo, mes negalėjome įsitikinti VII priemonės projektams kompensuotų PVM išlaidų tinkamumu (plačiau žr. (6) pastebėjimą).
- Agentūra 2003-12-19 sutartimi įpareigojusi ŽŪM vykdyti VII priemonės teikiamų paslaugų ir lėšų panaudojimo kontrolę, nenumatė tvarkos, kaip ŽŪM turėtų atlikti mokymo paslaugų patikras vietoje ir kaip apie jų atlikimą turėtų informuoti Agentūrą. Todėl pagal 33 Paramos sutartis, kurių vertė 3 912 722 Lt, mokymo kursų patikros vietoje neatliktos ir visi šios priemonės Mokėjimo prašymai Agentūros buvo apmokėti neįsitikinus (neturint patikrų vietoje dokumentų), kad ŽŪM atliko mokymo kursų patikras vietoje (plačiau žr. (7) pastebėjimą).

- Nustatėme aštuoniolika Mokėjimo prašymų, kuriuose Paramos gavėjai už įsigytas prekes, paslaugas ir darbus, kurie yra paramos objektas, sumokėjo 2 125 548 Lt grynaisiais pinigais. Atsiskaitymai grynaisiais pinigais turi didelę įgimtą riziką dėl tokių operacijų patvirtinimo iš trečiosios šalies nebuvimo, anksčiau nustatytų sukčiavimo atvejų, o Agentūra neturi ir negali turėti pakankamų kontrolės priemonių, mažinančių šią riziką (plačiau žr. (8) pastebėjimą).
- Agentūra 2004 metais pagal pateiktus Mokėjimo prašymus kompensavo ir tarp susijusių šalių vykdytus sandorius, nors tarp grupės įmonių atliekami sandoriai gali būti nepagrįsti normaliomis verslo sąlygomis. Nepaisant to, kad 2002 ir 2003 metų patvirtinimo auditu metu dėl tokių sandorių buvo atkreiptas dėmesys, Agentūra 2004 metais nesiėmė pakankamų veiksmų, siekdama įvertinti galimą interesų konfliktą ir kainų nepagrįstumą, kai prekes tiekia ir darbus atlieka su Paramos gavėju susijusi šalis (plačiau žr. (9) pastebėjimą).
- Nustatėme, kad iš dvidešimt vieno per 2004 metus debitorinių sumų grąžinimo atvejo buvo septyniolika atvejų, kai išieškotos sumos į SAPARD eurų sąskaitą pervestos per 4–7 darbo dienas nuo išieškojimo dienos (plačiau žr. (42) pastebėjimą).

1.4 VIDUTINĖS SVARBOS PASTEBĖJIMAI

Pastebėjimai, kuriems pagal jų pobūdį priskirta vidutinė svarba, apibendrinta forma pateikiami toliau esančioje lentelėje (Lentelė Nr. 1). Nedidelės svarbos pastebėjimų detalės nėra pateikiamos šioje santraukoje, tačiau yra išdėstytos Ataskaitos 5 dalyje.

Lentelė Nr. 1

Vidutinės svarbos pastebėjimai

Departamentai	Ataskaitos dalis	Pastebėjimų santrauka
Kontrolės departamentas	5.2	- Vykdytos nenumatytos patikrų vietoje procedūros – nustatėme kelis atvejus, kai Mokėjimo prašymo patikros metu atlikti darbai vietoje su darbų atlikimo aktais buvo sutikrinti atsitiktinės atrankos būdu ir kelis atvejus, kai KDTS specialistai atliko tarpinę Mokėjimo prašymo patikrą vietoje (plačiau žr. (12) pastebėjimą). - Nesilaikyta nustatytų darbo procedūrų – ne pagal procedūras atlikta pakartotina patikra vietoje, nesilaikyta dokumentų pildymo ir peržiūros darbo procedūrų (plačiau žr. (13) pastebėjimą).
Kaimo plėtros programų departamentas	5.3	- Paraiškos išnagrinėtos ir priimti sprendimai dėl paramos suteikimo nesilaikant Agentūros direktoriaus įsakymuose nustatytų terminų (plačiau žr. (15) pastebėjimą). - Nustatyti du atvejai, kai keli rodikliai skirtingais metais neatitiko NŽŪKPP nustatytų kritinių ekonominį gyvybingumą apibūdinančių rodiklių reikšmių. Todėl, mūsų nuomone, projektai turėjo būti pripažinti netinkamais (plačiau žr. (16) pastebėjimą). - Nepakankamos KPPD darbo procedūros – nenumatytas Paramos gavėjo Agentūrai siunčiamų ketvirtinių ir metinių ataskaitų vertinimo dokumentavimas, t.y. tikrinimo elementų sąrašo pildymas (plačiau žr. (17) pastebėjimą).
Finansų ir apskaitos departamentas	5.4, 7.2, 7.3	- Nustatyta šimtas atvejų, kai laikotarpis nuo Mokėjimo prašymo pilnumo įvertinimo KDTS iki jo apmokėjimo buvo ilgesnis nei trys mėnesiai. Kadangi Agentūra Mokėjimo prašymo pilnumo faktą traktuoja kitaip, t.y. trijų mėnesių laikotarpis skaičiuojamas nuo bet kurio Agentūros padalinio paskutinio apmokėjimui reikalingo dokumento gavimo, mes nesame tikri, ar Agentūra nepažeidė minėto DFS reikalavimo (plačiau žr. (19) pastebėjimą). - Nustatyti skirtingi skirtumai tarp Agentūros atsiskaitomosios sąskaitos banko išrašo duomenų, analitinės Agentūros atsiskaitomosios sąskaitos bei banko apskaitos registro (plačiau žr. (20) pastebėjimą).

Departamentai	Ataskaitos dalis	Pastebėjimų santrauka
		- Agentūra neatėmė ir neteisingai atėmė netinkamas išlaidas, taip pat neteisingai apskaičiavo mokėtiną paramos sumą. Todėl Agentūra vienuolikai Paramos gavėjų permokėjo 12 264 Lt paramos, vienam Paramos gavėjui nesumokėjo 7 924 Lt paramos (plačiau žr. (21) pastebėjimą). - Prieš apmokant Mokėjimo prašymą, Agentūros kontrolės priemonės neužtikrino, kad kompensuojamos investicijos atitiktų NŽŪKPP tikslus ir būtų naudojamos pagal tikslinę paskirtį (plačiau žr. (22) pastebėjimą). - Nustatyti keli atvejai, kai Paramos gavėjams Agentūra išmokėjo paramą kompensuojant transporto priemonių įsigijimo išlaidas neįsitikinus, jog šios transporto priemonės yra specializuotos (plačiau žr. (23) pastebėjimą). - Nustatyti atvejai, kai Agentūra kompensavo Paramos gavėjo išlaidas už turimų įrengimų pakeitimą kitais neišrodant pridėtinės vertės ūkio modernizavimui. Agentūra šiais atvejais neįvertino galimo įrangos keitimo kaip neatitinkančio NŽŪKPP tikslų (plačiau žr. (24) pastebėjimą). - Agentūra 2004 metais Debitorių apskaitos knygoje apskaitė tik tuos Paramos gavėjus, kuriems visi mokėjimai pagal Paramos sutartis buvo atlikti, o neteisėtai išmokėtos paramos sumos, kurias buvo numatyta susigrąžinti atitinkamai mažinant būsimus mokėjimus, nebuvo laiku minusuotos (plačiau žr. (38) pastebėjimą). - Debitoriams negrąžinus neteisėtai išmokėtų sumų per Paramos sutartyje numatytą terminą, FAD laiku nesiėmė debitorinio įsiskolinimo susigrąžinimo priemonių (plačiau žr. (39) pastebėjimą). - FAD darbo procedūrose nėra delpinigių skaičiavimo tvarkos. 2004 metais Agentūra nepriskaičiavo delpinigių nė vienam laiku skolos negrąžinusiam debitoriui (plačiau žr. (40) pastebėjimą). - Nustatyta, kad Agentūros sąskaitai, kurioje apskaitomos SAPARD ir BF lėšos prieš pervedant jas Paramos gavėjams, priskaičiuojamos ne įprastinės komercinės palūkanos, kurios naudojamos ne SAPARD programai (plačiau žr. (43) pastebėjimą).
Vidaus audito departamentas	5.5	- VAV 2.5 dalyje pateiktas poauditinės veiklos aprašymas nėra pakankamai detalus, be konkrečių nuorodų į pildomus darbo dokumentus (plačiau žr. (30) pastebėjimą). - VAV neaprašytas SAPARD mokėjimų vidaus auditams atlikti taikomas mokėjimų atrankos rizikos analizės modelis (plačiau žr. (31) pastebėjimą).
Informacinių technologijų departamentas	5.6	- Agentūroje nesukurta SAPARD nesuderinamų pareigų matrica (plačiau žr. (35) pastebėjimą). - Agentūros IT strateginiame plane nenurodyta, kuriam laikotarpiui jis sukurtas (plačiau žr. (36) pastebėjimą).
Nacionalinis fondas	7.3	- Nustatyta, kad Agentūros debitoriniame įsiskolinime apskaitytų Paramos gavėjų grąžintoms skoloms NF taikė neteisingą euro / lito keitimo kursą (plačiau žr. (44) pastebėjimą).

1.5 KLAIDŲ ĮVERTINIMAS

Taikant atsitiktinę statistinę atranką pavyzdžių imtis savarankiškam detaliam testavimui sudarė 279 arba 208 mokėjimų pavyzdžius, kurių suma – 192 437 208 Lt. Visų 2004 m. Agentūros atliktų mokėjimų skaičius – 642, kurių suma – 278 432 503 Lt.

Atlikę detalų atrinktų pavyzdžių testavimą, nustatėme atsitiktines klaidas. Dalis nustatytų atsitiktinių klaidų yra žinomos klaidos ir nebuvo ekstrapoliuojamos, kadangi jos buvo nustatytos atrankos intervalo vertę viršijančiuose mokėjimų pavyzdžiuose.

Toliau esančioje lentelėje (Lentelė Nr. 2) yra detalizuojamos visos detalaus testavimo metu nustatytos atsitiktinės klaidos ir jų įvertinimas.

Lentelė Nr. 2

2004 metų SAPARD programos Metinėje sąskaitos deklaracijoje nustatytų atsitiktinių klaidų įvertinimas

Pastebėjimo Nr.	Klaidos rūšis ir apibūdinimas	Pavyzdžių skaičius, kuriuose nustatyta klaida	Žinoma / ekstrapoliuota klaidų vertė, Lt
(21)	Atsitiktinė Netinkamos išlaidos minusuotos be pridėtinių verčių	5	19 135 iš jų: žinoma 3 667 ekstrapoliuota 15 468
(21)	Atsitiktinė Neteisingai minusuotos netinkamos išlaidos	4	-1 060 iš jų: žinoma -7 647 ekstrapoliuota 6 587
(21)	Atsitiktinė Neteisingai apskaičiuota paramos suma	3	2 378 iš jų: žinoma 2 178 ekstrapoliuota 200
Iš viso		12	20 453 iš jų: žinoma -1 802 ekstrapoliuota 22 255

Audito metu taip pat nustatėme galimus sisteminių klaidų atvejus, dėl kurių mes abejojame, ar susijusios išlaidos yra tinkamos SAPARD programos lėšomis finansuoti. Kadangi mes nesame tikri dėl šių galimų klaidų tikrumo, jų įtakos 2004 metų SAPARD programos Metinės sąskaitos deklaracijos teisingumui nevertinome. Nustatytų galimų sisteminių klaidų atvejais iš visumos papildomai atrinkome tuos mokėjimus, kuriems buvo būdinga sisteminės klaidos rizika. Papildomai atrinktus mokėjimus testavome tik ta dalimi, kiek buvo reikalinga nustatyti žinomą galimos klaidos dydį.

Toliau esančioje lentelėje (Lentelė Nr. 3) yra detalizuojamos detalaus testavimo metu nustatytos galimos sisteminės klaidos.

Lentelė Nr. 3

2004 metų SAPARD programos Metinėje sąskaitos deklaracijoje nustatytos galimos sisteminės klaidos

Pastebėjimo Nr.	Galimos klaidos rūšis ir apibūdinimas	Pavyzdžių skaičius, kuriuose nustatyta galima klaida	Žinoma galimų klaidų vertė, Lt ir EUR
(4)	Sisteminė Projektui apmokėta didesnė nei NŽŪKPP nustatyta maksimali paramos suma	8	8 736 268 Lt 2 530 198 EUR
(5)	Sisteminė Parama suteikta Paramos gavėjui – įmonei, įsteigta vieninteliu tikslu gauti SAPARD paramą	3	1 761 273 Lt 510 100 EUR
(6)	Sisteminė Apmokėtos netinkamos Pridėtinės vertės mokesčio išlaidos	28	154 729 Lt 44 813 EUR
Iš viso			10 652 270 Lt 3 085 111 EUR

Europos Komisijos siūlymu, Agentūros 2004 metų SAPARD programos Metinės sąskaitos deklaracijos patvirtinimo auditui taikytinas reikšmingumo lygis sudaro 1 proc. nuo visų grynujų išlaidų iki EK sprendimo ir yra 2 784 325 Lt. Įvertinus visas žinomas atsitiktines klaidas, taip pat ekstrapoliavus visas atitinkamas atsitiktines klaidas, viršutinė klaidos riba – 2 131 853 Lt – neviršija nustatyto reikšmingumo lygio, o labiausiai tikėtina klaida iš permokėjimo yra 20 453 Lt (5 924 EUR).

Remdamiesi šiuo klaidų įvertinimu, galime daryti išvadą, kad Agentūros 2004 metų SAPARD programos Metinės sąskaitos deklaracijoje nėra reikšmingos klaidos, nebent visos ar dalis išlaidų, susijusių su mūsų nustatytomis galimomis sisteminėmis klaidomis, kurių buvimu mes negalėjome pagrįstai įsitikinti, būtų pripažintos netinkamomis.

Mūsų nuomonė, paremta klaidų įvertinimu, pateikta atskirai Audito pažymyje. Detali klaidų lentelė, kurioje įtrauktos jų finansinės išraiškos, ir sistema, pagal kurią apskaičiuota viršutinės klaidos riba, pateikiami Ataskaitos priede (Priedas Nr. 3).

1.6 IŠVADOS REMIANTIS DFS

DFS priedo A skyriaus 6 straipsnyje yra pateikiami išsamūs klausimai, į kuriuos Patvirtinančios institucijos auditoriai privalo atsakyti ataskaitoje. Toliau pateiktoje lentelėje (Lentelė Nr. 4) pateikiame šiuos klausimus ir mūsų atsakymus į juos.

Lentelė Nr. 4

Atsakymai į Patvirtinančiai institucijai DFS iškeltus klausimus

DFS priedo A skyriaus 6 straipsnio reikalavimas	Mūsų išvados
Ar Agentūros ir NF procedūros, ypač susijusios su akreditavimo kriterijais ir funkcijomis, nurodytomis DFS priedo A skyriaus 4, 5 ir 14 straipsniuose, leidžia pagrįstai įsitikinti, kad SAPARD programos lėšomis vykdomos operacijos atitinka DFS reikalavimus ir kokios rekomendacijos buvo pateiktos vidaus kontrolės sistemoms tobulinti?	Išskyrus mūsų pastebėjimus, pateiktus Ataskaitos 4, 5 ir 7 dalyse, manome, kad Agentūroje ir NF taikomos vidaus kontrolės procedūros teoriškai efektyvios ir veikia patenkinamai. Pateiktos rekomendacijos ir jų įgyvendinimas detalai aprašomi Ataskaitos 4, 5 ir 7 dalyse.
Ar Agentūros Metinė sąskaitos deklaracija ir debitorių sąrašas (forma D - 2) parengti taip, kaip to reikalaujama DFS priedo A skyriaus 11 straipsnyje ir remiantis Agentūros apskaitos ir Debitorių registracijos žurnalo duomenimis?	Remdamiesi mūsų atliktu darbu, manome, kad Metinė sąskaitos deklaracija parengta pagal Agentūros apskaitos registrų duomenis.
Ar DFS priedo A skyriaus 9 straipsnyje numatytos išlaidų deklaracijos iš esmės teisingai, išsamiai ir tiksliai atspindi iš SAPARD programos finansuojamas operacijas?	Išsami nuomonė šiuo klausimu yra pateikta Audito pažymyje.
Ar tinkamai apsaugomi finansiniai Europos Bendrijų interesai, susiję su lėšų susigrąžinimu ir, jeigu taikytina, garantijų gavimu?	Išskyrus mūsų pastebėjimus, pateiktus 4 ir 5 Ataskaitos dalyse, manome, kad Europos Bendrijų interesai yra tinkamai apsaugoti. Debitorių apskaitos bei skolų valdymo procedūros teoriškai efektyvios ir atitinka DFS reikalavimus (žr. Ataskaitos 7 dalį).
Ar Agentūra ir NF įgyvendino rekomendacijas dėl vidaus kontrolės sistemos tobulinimo?	Dauguma rekomendacijų įgyvendintos. Detali informacija apie rekomendacijų įgyvendinimą pateikta Ataskaitos 5 ir 8 dalyse.
Ar per ataskaitinius metus buvo nustatyti kokie nors išskirtiniai sandoriai arba patirta techninių sunkumų?	Ne.
Ar tikrinamas ir tvirtinamas nacionalinio finansavimo dalies skyrimas ir tikslumas?	Taip. (žr. Ataskaitos 7.4 dalį).

1.7 ATITIKIMAS KOMISIJOS GAIRĖMS

Atlikdami auditą, kur tinkama, mes atsižvelgėme į Europos Komisijos EŽŪOGF GS ataskaitų patvirtinimo gaires (toliau tekste – EK gairės), kurios pateikia Agentūrai ir Patvirtinančiai institucijai detalesnius paaiškinimus apie sistemas, kurios turi būti įdiegtos ir apie audito darbą, kuris turi būti atliktas. Kur tinkama, mes taikėme šias gaires kuriant ir vykdant audito programą bei vertinant Agentūros sistemas.

Audito išvados remiantis EK gairėmis pateikiamos toliau (žr. Lentelė Nr. 5).

Lentelė Nr. 5

Išvados dėl EK Gairių laikymosi

Komisijos gairės	Mūsų išvados
Gairės Nr. 1-4, 6, 7	Netaikytina ³ .
Gairė Nr. 5 Debitorių apskaitos žurnalas	Agentūra laikosi šios gairės rekomendacijų ir pildo Debitorių apskaitos žurnalą bei vykdo skolų valdymo procedūras. Mūsų pastebėjimai dėl debitorių nustatymo ir tinkamo registravimo, išmokų skolininkams sustabdymo ir skolų grąžinimo yra aprašyti Ataskaitos 7.2 dalyje.
Gairė Nr. 8 Atranka ir klaidų vertinimas	Atrenkant pavyzdžius kontrolės (atitikimo) ir savarankiškam detaliam mokėjimų testavimui, taikėme atsitiktinį statistinį Piniginio vieneto atrankos metodą (plačiau žr. 2.4 Ataskaitos dalyje). Klaidų įvertinimas pateikimas Ataskaitos 1.5 dalyje.
Gairė Nr. 9 Užduočių perdavimas kitoms institucijoms ir tarnyboms	Šia gaire, kiek tinkama, mes vadovavomės vertindami ŽŪM (VII bei VIII priemonių paramos gavėja) veiklą, susijusią su deleguotų funkcijų vykdymu, nors Agentūra formaliai nėra delegavusi jokių funkcijų kitoms institucijoms. Agentūra, neformaliai deleguodama dalį VII bei VIII priemonių priemonės administravimo ir kontrolės funkcijų ŽŪM, neužtikrino Gairės Nr. 9 laikymosi. Mūsų audito išvados dėl užduočių delegavimo pateiktos šios Ataskaitos 4.4 dalyje.
Gairė Nr. 10 Faktinis patikrinimas	Vadovaudamiesi Gaire Nr. 10, išanalizavome Agentūros parengtas ir taikomas darbo procedūras, susijusias su dokumentų ir fizine patikromis, bei įvertinome kaip jų yra laikomasi. Manome, kad Gairės Nr. 10 reikalavimai yra vykdomi. Mūsų atliktas procedūrų patikrinimas ir susijusios rekomendacijos pateikiamos Ataskaitos 5 dalyje.

1.8 KITI KLAUSIMAI

Mūsų audito darbo grupę, kuri atliko patvirtinimo auditą, sudarė 10 Valstybės kontrolės specialistų, įskaitant 2 informacinių technologijų specialistus. Skirtingais laikotarpiais valstybiniai auditoriai dalyvavo atskirose audito proceso dalyse. Ataskaitos priede pateikiame auditą atlikusių asmenų sąrašą, nurodant jų pareigas, profesinę kvalifikaciją ir dirbtų dienų skaičių (Priedas Nr. 2).

³ Atsižvelgiant į Europos Komisijos Gairę Nr. X „Patvirtinančios institucijos ataskaitos modelis“.

2. AUDITO ATLIKIMAS

Šios dalies tikslas – aprašyti metodus, kurie buvo taikomi atliekant SAPARD 2004 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo auditą.

2.1 BENDROJI INFORMACIJA

2004-12-31 pasibaigusiais finansiniais metais Agentūra, vykdydama prisiimtus įsipareigojimus Paramos gavėjams, atliko 642 mokėjimus ir patyrė 278 432 503 Lt išlaidas, kompensuodama išlaidas pagal 460 patvirtintus projektus. Toliau esančioje lentelėje (Lentelė Nr. 6) palyginimui pateikiami 2002, 2003 ir 2004 metais Agentūros atliktų mokėjimų ir patirtų išlaidų suvestiniai duomenys pagal paramos priemones.

Lentelė Nr. 6

2002, 2003 ir 2004 metais atlikti mokėjimai pagal atskiras paramos priemones

	Paramos priemonė										Iš viso	
	I		II		III		IV		VII			
	Vnt.	Tūkst. Lt	Vnt.	Tūkst. Lt	Vnt.	Tūkst. Lt	Vnt.	Tūkst. Lt	Vnt.	Tūkst. Lt	Vnt.	Tūkst. Lt
2002 metais atlikti mokėjimai	59		8		13		10		17		107	
		13 738		12 964		4 577		2 199		453		33 931
	Projektų skaičius, pagal kuriuos buvo atlikti mokėjimai										87	
2003 metais atlikti mokėjimai	247		28		26		36		61		398	
		53 168		50 947		4 224		7 954		1 800		118 093
	Projektų skaičius, pagal kuriuos buvo atlikti mokėjimai										260	
2004 metais atlikti mokėjimai	370		80		57		96		39		642	
		97 119		136 975		14 653		25 668		4 018		278 433
	Projektų skaičius, pagal kuriuos buvo atlikti mokėjimai										460	

Vertinant 2004 metų veiklos atitikimo vidaus kontrolės procedūroms, susijusioms su Paraiškų paramai gauti (toliau tekste – Paraiška) administravimu, mūsų auditas apėmė tas Paraiškas, pagal kurias buvo pasirašytos Paramos sutartys ir atvaizduotos Agentūros kreditoriniame įsiskolinime bei apmokėtos 2004 metais (toliau tekste – Patvirtinta ir apmokėta paraiška). Mūsų auditas neapėmė Paraiškų, kurios 2004 metais Agentūros direktoriaus įsakymais buvo atmestos (toliau tekste – Atmesta paraiška) bei neapmokėtų Paraiškų.

2004 metais Agentūra administruoja Paraiškas pagal šias SAPARD programos paramos priemones:

- I priemonė „Investicijos į pirminę žemės ūkio gamybą“;
- II priemonė „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimo ir marketingo tobulinimas“;
- III priemonė „Ekonominės veiklos plėtra ir alternatyvių pajamų skatinimas“;
- IV priemonė „Kaimo infrastruktūros tobulinimas“;
- V priemonė „Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku ir miškų infrastruktūros tobulinimas“;
- VII priemonė „Profesinis mokymas“;
- VIII priemonė „Techninė parama, informavimas“.

Agentūra 2004 metus pradėjo turėdama 345 Paraiškas 193 456 824 Lt sumai, kurios 2003-12-31 pasibaigusiais Agentūros finansiniais metais buvo nebaigtos administruoti. Paraišką laikome baigta administruoti, kai ji Agentūros direktoriaus įsakymu yra atmetama arba kai yra pasirašoma Paramos sutartis ir atsiradęs Agentūros įsipareigojimas atitinkamai atvaizduojamas Agentūros kreditoriniame įsiskolinime. Pirmiau minėta suma gali būti mažesnė tiek, kiek Paramos sutartyse užfiksuotos sumos yra mažesnės už Paraiškose prašytas paramos sumas.

2004 metais Agentūra, vykdydama jai priskirtas funkcijas, surengė paskutinįjį Paraiškų pateikimo etapą, kurio terminai patvirtinti Agentūros direktoriaus įsakymu⁴ (žr. Lentelė Nr. 7).

Lentelė Nr. 7

Informacija apie Agentūros 2004 metais surengtą Paraiškų paramai gauti surinkimo etapą

Etapas	Surinkimo laikotarpis		Paramos priemonė
	Nuo	Iki	
VII	2004-02-09	2004-02-27	I. Investicijos į pirminę žemės ūkio gamybą
			V. Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku ir miškų infrastruktūros tobulinimas

Minėto šaukimo metu Agentūra iš viso užregistravo 67 Paraiškas, kurių suma – 28 302 145 Lt. Suvestiniai duomenys apie apskrityse VII šaukimo metu užregistruotas Paraiškas ir prašomą paramos sumą pagal apskritis pateikti paveiksle (Pav. 1).

Visi projektai pagal VII bei VIII paramos priemones priimami ištisus metus tol, kol pakanka paramos lėšų, kaip tai numatyta Nacionalinėje žemės ūkio ir kaimo plėtros programoje 2000 – 2006 metams (toliau tekste – NŽŪKPP). Taip pat atsižvelgiama į 2003 m. Metinėje finansavimo sutartyje (toliau tekste - MFS) nuostatą, kuria remiantis Agentūra neturi teisės su paramos gavėjais sudaryti sutarčių, pagal kurias išmokamos su šia sutartimi susijusios Bendrijos lėšos, nuo tos dienos, kai Lietuvos Respublika, kaip ES narė, sudarys sutartis, apimančias bet kokią pagalbą kaimo plėtrai.

2004 metais Žemės ūkio ministerija, vadovaudamasi žemės ūkio ministro įsakymu⁵, Agentūrai pagal VII paramos priemonę pateikė 17 Paraiškų, kurių suma – 2 849 472 Lt, bei, vadovaudamasi žemės ūkio ministro įsakymu⁶ Agentūrai pagal VIII paramos priemonę pateikė 46 Paraiškas, kurių suma – 2 383 629 Lt. 2004 metais Agentūros dispozicijoje buvo 475 administruotinos Paraiškos, kurių suma – 226 992 070 Lt. Toliau esančioje lentelėje (Lentelė Nr. 8) pirmiau minėtos Paraiškos yra pateikiamos pagal priemones.

Detali informacija apie Agentūros veiklos rezultatus administruojant visas pirmiau minėtas 475 Paraiškas pateikiama toliau esančioje lentelėje (Lentelė Nr. 9).

⁴ Agentūros direktoriaus 2004-01-15 įsakymas Nr. BR1-8 „Dėl paraiškų Specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros programos (SAPARD) paramai gauti pateikimo“ su vėlesniais pakeitimais

⁵ Žemės ūkio ministro 2002-12-23 įsakymas Nr. 516 „Dėl mokymo paslaugų teikėjų pagal Specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros programos (SAPARD) paramos priemonę „Profesinis mokymas“ atrankos nuostatų“ su vėlesniais pakeitimais

⁶ Žemės ūkio ministro 2004-02-11 įsakymas Nr. 3D – 48 „Dėl lėšų, skirtų specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros programos (SAPARD) paramos krypčiai „Techninė parama, informavimas“ naudojimo tvarkos“

Lentelė Nr. 8

2004 metais Agentūroje administruotos Paraiškos pagal atskiras paramos priemones

	Užregistruota Paraiškų pagal priemones														Iš viso	
	I		II		III		IV		V		VII		VIII			
	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt
2003 metais nebaigtos administruoti Paraiškos	199		2		0		140		3		1				345	
		113 013 426		3 899 727		0		76 137 191		278 470		128 010				193 456 824
VII šaukimo metu Agentūroje užregistruotos Paraiškos	67								0						67	
		28 302 145							0							28 302 145
2004 metais pagal VII, VIII priemones gautos Paraiškos											17		46		63	
												2 849 472		2 383 629		5 233 101
Iš viso	266		2		0		140		3		18		46		475	
		141 315 571		3 899 727		0		76 137 191		278 470		2 977 482		2 383 629		226 992 070

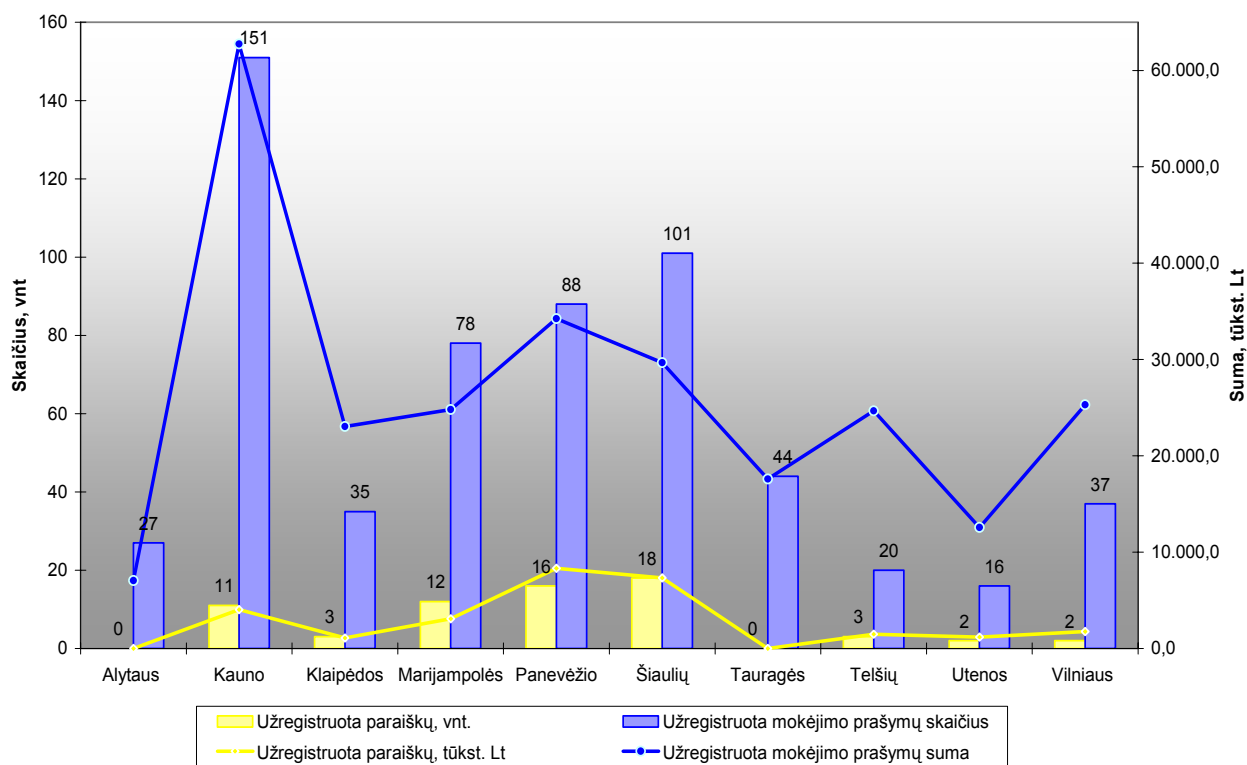
Lentelė Nr. 9

2004 metais Agentūros veiklos rezultatai administruojant Paraiškas pagal atskiras paramos priemones

	Užregistruota Paraiškų pagal priemones														Iš viso	
	I		II		III		IV		V		VII		VIII			
	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt
Patvirtintos paraiškos	208		1		0		114		0		18		46		387	
		105 334 393		596 093		0		62 147 119		0		2 977 482		2 383 629		173 438 716
Atmestos paraiškos	58		1		0		26		3		0		0		88	
		35 981 178		3 303 634		0		13 990 072		278 470		0		0		53 553 354
Nebaigtos administruoti paraiškos	0		0		0		0		0		0		0		0	
		0		0		0		0		0		0		0		0
Iš viso	266		2		0		140		3		18		46		475	
		141 315 571		3 899 727		0		76 137 191		278 470		2 977 482		2 383 629		226 992 070

Nutrauktos Paramos sutartys	5		4		4										13	
		5 156 509		16 286 462		2 527 221										23 970 192

Remiantis Agentūros Kontrolės departamento teritorinių skyrių (toliau tekste - KDTs) duomenimis, visuose KDTs per 2004 metus buvo užregistruoti 597 Mokėjimo prašymai 261 643 902 Lt sumai. Suvestiniai duomenys apie apskrityse 2004 metais užregistruotus Mokėjimo prašymus ir prašomą paramos sumą pagal apskritis pateikti toliau (Pav. 1).

Pav. 1 2004 metais užregistruotos Paraiškos ir Mokėjimo prašymai pagal apskritis

Mokėjimo prašymų skyrius 2004 metus pradėjo turėdamas 122 Mokėjimo prašymus 54 652 101 Lt sumai, kurie 2003-12-31 pasibaigusiais Agentūros finansiniais metais buvo nebaigti vertinti. Per 2004 metus šis skyrius užregistravo 649 Mokėjimo prašymus, kurių suma – 275 137 523 Lt.

2004 metais Agentūros Mokėjimo prašymų skyriaus dispozicijoje buvo 771 administruotinas Mokėjimo prašymas, kurių suma – 329 789 624 Lt. Toliau esančioje lentelėje (Lentelė Nr. 10) pirmiau minėti Mokėjimo prašymai yra pateikiami pagal paramos priemones.

Pasibaigus minėtam laikotarpiui Mokėjimo prašymų administravimas buvo baigtas taip:

- 642 Mokėjimo prašymai, kurių suma – 278 432 503 Lt, buvo įvertinti teigiamai ir apmokėti;
- 7 Mokėjimo prašymai buvo atmesti (neatitiko Paramos sutarčių arba nutrauktos Paramos sutartys);
- 12 Mokėjimo prašymų atsiėmė patys pareiškėjai;
- 110 Mokėjimo prašymų vertinimas persikėlė į 2005 metus, nes jie nebuvo baigti vertinti.

Toliau pateiktoje lentelėje (Lentelė Nr. 11) pateikiama informacija apie Mokėjimo prašymų administravimą Mokėjimo prašymų skyriuje, detalizuojant pirmiau pateiktus duomenis pagal paramos priemones.

Lentelė Nr. 10

2004 metais Agentūros Mokėjimo prašymų skyriuje administruoti Mokėjimo prašymai pagal atskiras paramos priemones

	Paramos priemonės														Iš viso	
	I		II		III		IV		V		VII		VIII			
	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt
Nebaigti administruoti Mokėjimo prašymai	64		16		16		24		0		2		0		122	
		18 282 619		25 503 628		3 577 973		7 234 793		0		53 088		0		54 652 101
Užregistruoti Mokėjimo prašymai	381		75		50		101		0		42		0		649	
		100 931 710		128 263 933		13 446 654		27 784 521		0		4 710 705		0		275 137 523
Iš viso	445		91		66		125		0		44		0		771	
		119 214 329		153 767 561		17 024 627		35 019 314		0		4 763 793		0		329 789 624

Lentelė Nr. 11

2004 metais Agentūros veiklos rezultatai administruojant Mokėjimo prašymus pagal atskiras paramos priemones

	Paramos priemonės														Iš viso	
	I		II		III		IV		V		VII		VIII			
	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt
Apmokėti Mokėjimo prašymai	370		80		57		96				39				642	
		97 119 044		136 974 659		14 652 897		25 667 667				4 018 236				278 432 503
Atmesti Mokėjimo prašymai	2		1		2		2								7	
		1 003 350		832 797		213 591		237 750								2 287 488
Pareiškėjų atsiimti Mokėjimo prašymai	4		5				2				1				12	
		2 175 870		6 928 710				184 416				444 238				9 733 234
Nebaigti administruoti Mokėjimo prašymai	69		5		7		25				4				110	
		18 916 065		9 031 395		2 158 139		8 929 481				301 319				39 336 399
Iš viso	445		91		66		125				44				771	
		119 214 329		153 767 561		17 024 627		35 019 314				4 763 793				329 789 624

2.2 BENDRAS REIKŠMINGUMO IR PATIKIMUMO LYGIAI

Mūsų auditas buvo suplanuotas taip, kad atitiktų DFS reikalavimus ir būtų atliekamas pagal EK gaires, TAS ir Valstybinio audito reikalavimus.

Nustatytas reikšmingumo lygis yra atskaitos taškas nustatant, ar pastebėtos pavienės klaidos, praleisti ar neteisingai pateikti duomenys arba jų visuma parodo, kad EK pateikiamos ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais neatspindi teisingos, išsamios ir tikslios iš SAPARD programos padarytų išlaidų apskaitos. Terminas „pakankami įrodymai“ apima ir reikšmingumo sąvoką.

EK siūlymu, Agentūros SAPARD 2004 metų išlaidų ataskaitų patvirtinimo auditui taikytinas reikšmingumo lygis sudaro 1 proc. nuo visų grynujų išlaidų, o tai sudaro 2 784 325 Lt. Šis reikšmingumo lygis taikytas vertinant 2004 metų SAPARD programos Metinę sąskaitos deklaraciją (D-2 forma).

Auditą suplanavome ir atlikome taip, kad būtume 95 proc. tikri pareikšdami nuomonę apie 2004 metų SAPARD programos Metinės sąskaitos deklaracijos (D-2 forma) ir SAPARD eurų sąskaitos tikrumą, išsamumą ir teisingumą. Gautas patikimumas atitinka TAS, EK gaires ir Valstybinio audito reikalavimus.

Naudodami statistinę atranką mes pasiekėme žemesnį nei 95 proc. patikimumo lygį. Tai pateisinama įvertinant ir atsižvelgiant į šiuos dalykus:

- išsamią rizikos analizę, atliktą planavimo stadijoje, kuri leido panaudoti rizika ir reikšmingumu pagrįstą audito metodiką, koncentruojant audito darbą į didžiausios rizikos sritis;
- priemonių administravimo darbo procedūrų peržiūrą, kontrolės sistemos įvertinimą bei patikrinimą „ėjimo kiaurai“ metodu;
- procedūrų laikymosi patikrinimą (kontrolės testai);
- audito įrodymus, gautus pasitikint vidaus audito darbu;
- pasitikėjimą, kurį apsprendė informacinių sistemų kontrolės testavimas;
- mūsų ankstesnę darbo patirtį Agentūroje;
- pozityvų Agentūros požiūrį į auditą bei rekomendacijų, pateiktų ankstesnėse ataskaitose, įgyvendinimą.

Remdamiesi minėtais rezultatais, manome, kad galime sumažinti patikimumo lygį, kurį reikalinga pasiekti Piniginio vieneto atrankos metodu atrinktų pavyzdžių detaliu testavimu.

Auditas atliktas vykdant audito programą, kuri apėmė šiuos penkis finansinių operacijų duomenų tikslumą užtikrinančius kriterijus:

- **Baigtumas** – apskaitoje užregistruotos visos per atitinkamą laikotarpį patirtos išlaidos ir gautos įplaukos;
- **Tikrumas** – apskaitoje užregistruotos tik įrodančiais dokumentais pagrįstos per atitinkamą laikotarpį patirtos išlaidos ir gautos įplaukos;
- **Įvertinimas** – apskaičiuota, užregistruota ir apmokėta ar gauta tiksli ir teisinga suma;
- **Teisėtumas** – išlaidos patirtos ir įplaukos gautos laikantis DFS reikalavimų bei kitų susijusių teisės aktų reikalavimų;
- **Atskleidimas** – patirtos išlaidos ir gautos įplaukos užregistruotos laiku ir tinkamoje sąskaitoje.

2.3 METODIKA

Siekiant gauti reikiamą užtikrinimą, visos Patvirtintos paraiškos, pagal kurias 2004 metais buvo apmokėti mokėjimo prašymai, buvo analizuojami pagal 2004 metais Agentūroje administruotas paramos priemonės, taikant šiuos audito metodus:

- ėjimas kiaurai per sistemą;
- priemonių administravimo sistemos vertinimas;
- analitinė peržiūra ir pokalbiai su darbuotojais;
- kontrolės testai;
- detalūs testai;
- vidaus audito ataskaitų peržiūra (kur tinkama);
- išorės auditorių ataskaitų peržiūra (kur tinkama).

2.4 AUDITO APIMTIS IR ATRANKOS PRINCIPAI

Mes turime pareikšti savo nuomonę apie Agentūros veiklą vykdant SAPARD programą 2004-12-31 pasibaigusiais finansiniais metais. Todėl mūsų auditas iš esmės apima 2004 metų veiklą. Vertindami 2004 metų Agentūros veiklą, valdymo ir kontrolės sistemų bei atliktų mokėjimų tinkamumą, savo dėmesį kreipėme tik į Patvirtintų ir 2004 metais apmokėtų Mokėjimo prašymų / atliktų mokėjimų vertinimą.

Siekdami tam tikrų Patvirtinančiai institucijai iškeltų tikslų ir sprenddami atitinkamus uždavinius, pagrindinį audito metu atliktą darbą sudarė:

- vidaus kontrolės (atitikimo) testavimas, kurį sudarė:
 - Paraiškų paramai gauti administravimo kontrolės testai;
 - Mokėjimo prašymų administravimo kontrolės testai.
- atliktų mokėjimų detalus testavimas.

Kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testus apjungėme. Atlikdami kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testavimą išskyrėme šias su pagrindinėmis kontrolės priemonėmis susijusias klausimų grupes:

- klausimus, susijusius su Paraiškos vertinimu;
- klausimus, susijusius su Paramos sutarties parengimu / keitimu;
- klausimus, susijusius su Mokėjimo prašymo vertinimu;
- klausimus, susijusius su mokėjimo atlikimu;
- klausimus, susijusius su mokėjimo apskaita.

Visi testai, neišskiriant subvisumų pagal priemones, buvo taikyti Agentūroje pagal I, II, III, IV ir VII paramos priemones Patvirtintoms Paraiškoms ir 2004 metais apmokėtiems Mokėjimo prašymams. V bei VIII paramos priemonių Paraiškos į mūsų audito vidaus kontrolės (atitikimo) ir detalaus testavimo apimtį nepateko, nes Agentūra 2004 metais pagal šias paramos priemones mokėjimų neatliko.

Apibendrinus visų pirmiau išvardytų testų rezultatus buvo gauta didelė auditui reikalingų įrodymų dalis.

Pavyzdžius kontrolės (atitikimo) ir detaliai patikrinimui atrinkome dviem etapais, t.y. 2004 metų duomenų visumą suskaidžius į du pusmečius. Pirmojo etapo pavyzdžius kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testams atrinkome iš visų nuo 2004-01-01 iki 2004-06-30 (toliau tekste – 2004 metų I pusmetis) Agentūros atliktų mokėjimų, antrajame etape – iš visų nuo 2004-07-01 iki 2004-12-31 (toliau tekste – 2004 metų II pusmetis) Agentūros atliktų mokėjimų.

2004 metų I pusmetį Agentūra atliko 280 mokėjimų, kurių suma sudarė 115 505 355 Lt, 2004 metų II pusmetį Agentūra atliko 362 mokėjimus, kurių suma – 162 927 148 Lt. Toliau pateiktoje

lentelėje (Lentelė Nr. 12) pateikiama pirmiau pateikta 2004 metų duomenų visuma, išskaidžius ją pagal etapus bei detalizuojant pagal paramos priemones.

Lentelė Nr. 12

2004 metų kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testų duomenų visuma, išskaidyta pagal etapus bei detalizuota pagal paramos priemones

Apmokėti Mokėjimo prašymai	Paramos priemonės											
	I		II		III		IV		VII		Iš viso	
	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt
2004 metais atliktų mokėjimų visuma, iš kurių:	370		80		57		96		39		642	
		97 119 044		136 974 659		14 652 897		25 667 667		4 018 236		278 432 503
Pirmojo etapo duomenys	152		40		34		48		6		280	
		36 394 277		56 251 652		9 401 541		13 300 835		157 050		115 505 355
Antrojo etapo duomenys	218		40		23		48		33		362	
		60 724 767		80 723 007		5 251 356		12 366 832		3 861 186		162 927 148

Vadovaudamiesi išankstinio planavimo metu surinkta informacija bei siekdami racionaliai gauti pakankamus, tinkamus ir patikimus audito įrodymus, reikalingus nuomonei apie Metinę sąskaitos deklaraciją pareikšti, taikydami Piniginio vieneto atrankos metodą, kontrolės (atitikimo) ir detaliai testavimui atrinkome 102 Mokėjimo prašymus 83 707 638 Lt sumai, kurie buvo apmokėti 2004 m. I pusmetį bei 106 Mokėjimo prašymus 108 729 570 Lt sumai, kurie buvo apmokėti 2004 m. II pusmetį.

Faktinę pavyzdžių imtį sudarė 279 pavyzdžiai. Kadangi dalis 2004 m. atliktų mokėjimų buvo didesni nei pavyzdžių atrankos intervalo vertė, testuojamų mokėjimų skaičius buvo 208. Mokėjimai, viršiję pavyzdžių atrankos intervalą, buvo testuojami 100 proc.

Toliau esančioje lentelėje (Lentelė Nr. 13) pateikiama 2004 metais atliktų mokėjimų visuma bei iš jos atrinkti pavyzdžiai, suskaidyti į subvisumas, pagal paramos priemones.

Lentelė Nr. 13

2004 metais atliktų mokėjimų visuma, iš jos atrinkti pavyzdžiai pagal paramos priemones

Duomenų visuma ir iš jos atrinkti pavyzdžiai	Priemonės										Iš viso	
	I		II		III		IV		VII		Iš viso	
	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt	Vnt.	Lt
2004 metais atliktų mokėjimų visuma	370		80		57		96		39		642	
		97 119 044		136 974 659		14 652 897		25 667 667		4 018 236		278 432 503
Iš viso detaliai testavimui atrinkta, iš kurių	97		62		16		29		4		208	
		42 348 233		129 913 892		6 957 473		12 558 216		659 394		192 437 208
Pavyzdžiai atrinkti iš 1-os subvisumos	9		43		2		0		0		54	
		10 298 080		116 318 250		2 313 376		0		0		128 929 706
Pavyzdžiai atrinkti iš 2-os subvisumos	88		19		14		29		4		154	
		32 050 153		13 595 642		4 644 097		12 558 216		659 394		63 507 502

Tokiu būdu, atlikdami kontrolės (atitikimo) ir detalų 2004 m. įvertintų ir apmokėtų Mokėjimo prašymų / atliktų mokėjimų testavimą, iš viso patikrinome 208 mokėjimus, atliktus 2004 metais, kurių suma 192 437 208 Lt, o tai sudaro 32 proc. per minėtą laikotarpį atliktų mokėjimų visumos ir 69 proc. visų 2004 metais patirtų išlaidų.

2.5 KOMPIUTERINIŲ SISTEMŲ RIZIKOS VALDYMAS

Vertindami kompiuterinių sistemų kontrolės priemones, užtikrinančias Agentūros informacinių sistemų saugumą, vadovavomės EK Žemės ūkio generalinio direktorato 1998-02-19 paskelbtomis Mokėjimo agentūrų informacinės technologijos (toliau tekste – IT) sistemų kompiuterinio saugumo gairėmis Nr. VI/661/97 rev. 2.

Mes įvertinome Agentūros patvirtintą informacinių technologijų strategiją, sukurta apsaugos politiką, siekiant užtikrinti visų duomenų prieinamumą, apsaugą ir vientisumą.

2.6 METODIKA, TAIKYTA VIDAUS AUDITO DEPARTAMENTUI

Atlikdami auditą mes peržvelgėme ir įvertinome Agentūros ir NF vidaus audito funkciją, susijusią su SAPARD programos valdymo ir kontrolės sistemos vertinimu 2004 m., kaip to reikalaujama pagal DFS nuostatas. Mes peržvelgėme SAPARD programos vidaus audito darbą.

Kur tinkama, mes atsižvelgėme į vidaus audito nustatytus neatitikimus Agentūros vidaus kontrolės sistemoje.

2.7 ATITIKTIES AKREDITAVIMO KRITERIJAMS PERŽVALGA

Mes peržvelgėme, kaip Agentūra šiuo metu laikosi DFS numatytų akreditavimo kriterijų. Agentūros SAPARD programos administravimo atitikties akreditavimo kriterijams vertinimas didžiaja dalimi pagrįstas kontrolės (atitikimo) ir detalaus patikrinimo testų rezultatais. Taip pat atsižvelgėme į vidaus ir kitų išorės auditorių pastebėjimus ir rekomendacijas, susijusias su atitiktimi akreditavimo kriterijams.

Be to, mes įvertinome ankstesnių išorės ir vidaus auditorių rekomendacijų įgyvendinimo eigą, tobulinant vidaus kontrolės procedūras.

2.8 MOKĖJIMO IR APSKAITOS SISTEMOS

Mes atlikome išsamią Agentūros ir NF taikytų vidaus kontrolės priemonių ir procedūrų, susijusių su SAPARD programos lėšų mokėjimais ir apskaita bei SAPARD eurų sąskaitos tvarkymu, peržvalgą.

2.9 AGENTŪROS METINĖS ATASKAITOS DUOMENŲ SUTIKRINIMAS

Mes atlikome šiuos sutikrinimus, susijusius su 2004 finansiniais metais:

- Agentūros apskaitos sistemos įrašų ir Metinės sąskaitos deklaracijos (D-2 formos);
- D-2 formos ir iš Europos Komisijos gautos sumos;
- D-2 formoje deklaruotos skolos ir Agentūros Debitorių apskaitos knygos duomenų.

Mes taip pat patikrinome (DFS priedo A skyriaus 6 straipsnio 1 c) dalį) nacionalinio bendrojo finansavimo, numatyto DFS priedo A skyriaus 8 straipsnio 2 dalyje, vykdymą.

3. METINIŲ DEKLARACIJŲ SUTIKRINIMAS

3.1 D-2 FORMOS IR AGENTŪROS APSKAITOS SISTEMOS ĮRAŠŲ SUTIKRINIMAS

Metinėje sąskaitos deklaracijoje (D-2 forma) parodytų ES ir bendro finansavimo (toliau tekste – BF) išlaidų ir Mokėjimo prašymų vertinimo ataskaitų suvestinės duomenų (AA2) sutikrinimas:

Lt

ES ir BF išlaidos pagal D-2 formą	278 432 503
ES ir BF išlaidos pagal Mokėjimo prašymų vertinimo ataskaitų suvestinę (AA 2)	278 432 503

Skirtumų nenustatyta.

3.2 D-2 FORMOS IR IŠ EUROPOS KOMISIJOS GAUTŲ SUMŲ SUTIKRINIMAS

ES išlaidų dalies pagal D-2 formą ir iš EK gautos sumos sutikrinimas:

EUR

ES išlaidų dalis pagal D-2 formą	60 479 696
2004 metais EK lėšos pervestos į SAPARD eurų sąskaitą	52 155 143
Skirtumas	8 324 553

Skirtumą sudaro:

EUR

Skola Finansų ministerijos valstybės išdo departamentui 2004-12-31	5 450 941
2003 m. iš EK gautų ir iki 2003-12-31 neišmokėtų lėšų likutis	2 530 207
Iki 2004-12-28 SAPARD eurų sąskaitoje sukauptos palūkanos	226 630
Iki 2004-12-28 iš Paramos gavėjų susigražintos sumos	38 290
Išieškotų lėšų koregavimas dėl ECB ir LB nustatyto euro kurso skirtumo	1
2004 m. Paramos gavėjų savanoriškai grąžintos lėšos	78 484
Iš viso:	8 324 553

3.3 D-2 FORMOS IR SAPARD EURŲ SĄSKAITOJE ESANČIŲ SUMŲ SUTIKRINIMAS

D-2 formos ir SAPARD eurų sąskaitos duomenų sutikrinimas:

EUR

SAPARD eurų sąskaitos likutis 2003-12-31	2 756 796
2004 m. palūkanos	10 292
Iš paramos gavėjų susigražintos sumos	108 350
ES išlaidų dalis pagal D-2 formą	(60 479 696)
2004 m. iš EK gautos sumos	52 155 143
Iš Finansų ministerijos valstybės išdo departamento pasiskolintos lėšos	52 577 051
Į Finansų ministerijos valstybės išdo departamentą grąžintos lėšos	(47 126 110)
SAPARD eurų sąskaitos likutis 2004-12-31	1 826

Iš Lietuvos banko 2005-03-23 gavome raštą, kuriuo patvirtinama, kad SAPARD eurų sąskaitos likutis 2004-12-31 dienai buvo 1 826 EUR.

3.4 D-2 FORMOJE PARODYTŲ ES IŠLAIDŲ DALIES IR IŠ SAPARD EURŲ SĄSKAITOS AGENTŪRAI / PARAMOS GAVĖJAMS PERVESTŲ SUMŲ SUTIKRINIMAS

D-2 formoje parodytų ES išlaidų dalies ir iš SAPARD eurų sąskaitos Agentūrai / Paramos gavėjams pervestų sumų sutikrinimas:

	Lt	EUR
ES išlaidų dalis pagal D-2 formą (valiutos keitimo kursas pagal DFS reikalavimus)	208 824 377	60 479 696
Agentūrai / paramos gavėjams pervestos lėšos (valiutos keitimo kursas pagal Lietuvos banko skelbiamą keitimo kursą)	208 824 294	60 479 696
Skirtumas	(83)	-

Skirtumas susidarė dėl Europos centrinio banko ir Lietuvos banko nustatyto euro / lito keitimo kurso skirtumo. Nuostolis, patirtas dėl valiutos keitimo kurso, padengiamas iš BF lėšų. Pajamos, gautos dėl valiutos keitimo kurso, pervedamos į nacionalinio finansavimo sąskaitą, iš kurios apmokamos banko paslaugos ir padengiamas valiutų keitimo skirtumas.

3.5 VISOS D-2 FORMOJE DEKLARUOJAMOS SKOLOS IR AGENTŪROS DEBITORIŲ APSKAITOS KNYGOS DUOMENŲ SUTIKRINIMAS

Visos D-2 formoje deklaruojamos skolos ir Agentūros Debitorių apskaitos knygos duomenų sutikrinimas:

	Lt	EUR
Debitorinis įsiskolinimas pagal D-2 formą	177 334	51 352
Agentūros Debitorių apskaitos knyga	177 334	51 352

Skirtumų nenustatyta.

4. NACIONALINĖS MOKĖJIMO AGENTŪROS IR NACIONALINIO FONDO ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA

4.1 NACIONALINĖ MOKĖJIMO AGENTŪRA

Specialioji žemės ūkio ir kaimo plėtros programa (SAPARD) yra įgyvendinama remiantis Nacionaline žemės ūkio ir kaimo plėtros programa 2000-2006 metams (toliau tekste NŽŪKPP), kuri patvirtinta 2000-11-27 Europos Komisijos sprendimu Nr. 3329. Šios programos administravimui LR Vyriausybė 1999-11-11 nutarimu Nr. 1266 įsteigė Agentūrą.

Agentūra veikia vadovaudamasi LR žemės ūkio ministro 2003-01-22 įsakyму Nr.3D-17 patvirtintais nuostatais, yra savarankiška LR vykdomosios valdžios institucija – biudžetinė įstaiga, finansuojama iš LR valstybės biudžeto, veikianti ŽŪM administravimo srityje.

Agentūra, administruodama SAPARD programą, vykdo šias jai DFS priedo A skyriaus 14 straipsnyje numatytas funkcijas:

- tvirtina įsipareigojimus ir mokėjimus;
- atlieka mokėjimus;
- tvarko įsipareigojimų ir mokėjimų apskaitą;
- kontroliuoja;
- remiantis DFS nustatytais terminais ir formomis rengia ataskaitas LR Vyriausybei, LR Žemės ūkio ministerijai, LR Finansų ministerijai bei pagal kompetenciją įgaliotoms ES institucijoms.

Agentūra atlieka šias su SAPARD programos lėšų įgyvendinimu susijusias užduotis:

- kviečia pateikti paraiškas ir skelbia terminus bei finansavimo sąlygas;
- atranka projektus remiantis vertinimo kriterijais;
- atlieka projektų vertinimą;
- su paramos gavėju pasirašo Paramos sutartį;
- atlieka patikras vietose prieš patvirtinant projektą ir po jo patvirtinimo;
- seka projekto įgyvendinimą;
- praneša, ar priemonės įgyvendinamos pagal rodiklius;
- užtikrina, kad Paramos gavėjas žinotų apie Bendrijos įnašą į projektą.

Agentūra atlieka šias su SAPARD programos lėšų mokėjimais susijusias užduotis:

- tikrina Mokėjimo prašymus;
- atlieka patikras vietose;
- tvirtina mokėjimus;
- atlieka mokėjimus;
- tvarko įsipareigojimų ir mokėjimų apskaitą;
- kontroliuoja paramos gavėją po SAPARD programos lėšų išmokėjimo, siekiant nustatyti, ar ir toliau yra laikomasi terminų ir finansavimo sąlygų.

Agentūroje 2004-12-31 dirbo 590 darbuotojų, iš jų 326 valstybės tarnautojai, 71 darbuotojai dirbantys pagal neterminuotas darbo sutartis, 193 darbuotojai dirbantys pagal terminuotas darbo sutartis.

Agentūra yra įsikūrusi Blindžių 17, LT-08111, Vilnius, Lietuvos Respublika

Agentūros struktūra suformuota atsižvelgiant į jai pavestus uždavinius ir funkcijas. Agentūros struktūrą patvirtintą Agentūros direktoriaus 2004-11-24 įsakyму Nr. BR1-455 (žr. Priedas Nr. 5), sudarė 9 departamentai ir 1 tiesiogiai Agentūros direktoriui pavaldus skyrius. Vidaus audito departamentas, Teisės departamentas, Finansų ir apskaitos departamentas bei Rizikų vertinimo ir

valdymo skyrius yra savarankiški Agentūros struktūriniai padaliniai, tiesiogiai pavaldūs ir atskaitingi Agentūros direktoriui. Likę departamentai taip pat yra savarankiški Agentūros struktūriniai padaliniai, tačiau tiesiogiai pavaldūs ir atskaitingi atitinkamam Agentūros direktoriaus pavaduotojui.

Didžiausią įtaką Agentūros struktūriniais pokyčiams 2004 m. turėjo naujų funkcijų, susijusių su EŽŪOGF GS Mokėjimo agentūros statusu, pavedimas. Kompetentinga institucija (ŽŪM) 2004-04-28 suteikė laikiną ir 2004-12-24 pilną akreditaciją EŽŪOGF GS priemonėms administruoti, kaip numatyta EK reglamente Nr. 1663 / 95.

Audito metu įvertinome veiklą (procedūrų vykdymą) tų Agentūros struktūrinių padalinių, kurie yra susiję su SAPARD programos administravimu (Paraiškų paramai gauti bei Mokėjimo prašymų vertinimu, Paramos sutarčių rengimu, mokėjimų vykdymu, jų apskaita bei kontrole). Toliau esančioje lentelėje (Lentelė Nr. 14) pateikiame informaciją apie šių Agentūros struktūrinių padalinių atliekamas funkcijas, darbuotojų skaičių.

Lentelė Nr. 14

Informacija apie Agentūros struktūrinius padalinius, susijusius su SAPARD programos administravimu

Eil. Nr.	Departamentas/ Skyrius	Vykdomos SAPARD programos administravimo funkcijos
1.	Kontrolės departamentas	
1.1.	Rizikos analizės skyrius	- Paraiškų paramai gauti ir Mokėjimo prašymų pavyzdžių planinei patikrai atlikti atranka.
1.2.	Kontrolės koordinavimo skyrius	- Kontrolės departamento struktūrinių padalinių darbo aprašymų, metodikų, rekomendacijų rengimas.
1.3.	Kontrolės kokybės skyrius	- Paraiškų paramai gauti ir Mokėjimo prašymų planinių ir užsakomųjų patikrų atlikimas.
1.4.	Dešimt teritorinių padalinių	- Pirminis Paraiškų paramai gauti ir Mokėjimo prašymų vertinimas, įskaitant ir patikrų vietoje atlikimą prieš patvirtinant Paraišką paramai gauti ir Mokėjimo prašymą.
2004-12-31 departamente dirbo 310 darbuotojų, įskaitant departamento direktorių, pavaduotoją, skyrių vedėjus		
2.	Kaimo plėtros programų departamentas	
2.1.	Projektų vertinimo skyrius	- Paraiškų paramai gauti rinkimas, registravimas ir patikrinimas. - Projektų paramai gauti vertinimas. - Projektų vertinimo ataskaitų rengimas. - Projektų vertinimo ataskaitų Projektų atrankos komisijai pristatymas. - Neigiamo sprendimo atveju, pareiškėjo informavimas apie nesuteiktą projekto įgyvendinimui paramą.
2.2.	Administravimo ir analizės skyrius	- Paramos sutarčių rengimas ir teikimas. - Paramos sutarčių sąlygų priežiūra, pasirašymas. - Projektų administravimas. - SAPARD programos įgyvendinimo analizė.
2004-12-31 šiuose skyriuose dirbo 33 darbuotojai, įskaitant departamento direktorių, pavaduotoją, skyrių vedėjus		
3.	Finansų ir apskaitos departamentas	
3.1.	Mokėjimo prašymų skyrius	- Pirminis Mokėjimo prašymų užpildymo patikrinimas. - Mokėjimo prašymų registravimas. - Mokėjimo prašymų analizė ir vertinimas. - Mokėtinos sumos nustatymas. - Mokėjimo prašymų vertinimo ataskaitų rengimas. - Sprendimo dėl Mokėjimo prašymo apmokėjimo priėmimas.
3.2.	Mokėjimo skyrius	- Pavedimas bankui vykdyti mokėjimą į paramos gavėjo sąskaitą banke. - Ataskaitų apie atliktus mokėjimus sudarymas. - Informacijos apie atliktus mokėjimus perdavimas Paramos programų apskaitos ir ataskaitų skyriui ir visoms kontroliuojančioms ir

Eil. Nr.	Departamentas/ Skyrius	Vykdomos SAPARD programos administravimo funkcijos
		finansuojančioms institucijoms. - Pranešimo paramos gavėjui apie lėšų pervedimą į Paramos sutartyje nurodytą sąskaitą banke rengimas.
3.3.	Paramos programų apskaitos ir ataskaitų skyrius	- SAPARD ir BF lėšų apskaitos tvarkymas. - Debitorių apskaitos vedimas. - Paraiškų SAPARD lėšoms gauti iš ES rengimas ir pateikimas NF. - Paraiškų BF lėšoms gauti rengimas ir pateikimas ŽŪM. - Finansinių ataskaitų (ketvirtinių, metinių) parengimas.
2004-12-31 šiuose skyriuose dirbo 36 darbuotojai, įskaitant departamento direktorių, pavaduotoją, skyrių vedėjus		
4.	Rizikos vertinimo ir valdymo skyrius	
4.1.	Rizikų vertinimo ir analizės poskyris	- Neteisėto valstybės paramos ir ES paramos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai lėšų panaudojimo minimizavimas.
4.2.	Informacijos apsaugos ir vidaus tvarkos kontrolės poskyris	
2004-12-31 skyriuje dirbo 4 darbuotojai, įskaitant skyriaus direktorių, poskyrio vedėją		
5.	Vidaus audito departamentas	
5.1.	Paramų audito skyrius	- Valstybės paramos lėšų, lėšų, gautų iš ES ar kitų fondų, administravimo bei šių lėšų naudojimo tikslingumo, efektyvumo, ekonomiško ir produktyvumo priežiūra. - ES Bendrosios žemės ūkio politikos ir ES Struktūrinių fondų administravimo priežiūra ir auditas. - Naujų, veiksmingų vidaus kontrolės sistemos priemonių diegimo skatinimas.
5.2.	Analizės ir planavimo skyrius	- Vidaus kontrolės ir apsaugos sistemų tinkamumo ir funkcionavimo, organizacinės struktūros optimalumo, rizikos veiksnių valdymo efektyvumo ir jų kontrolės tikrinimas ir vertinimas. - Strateginių ir metinių audito planų rengimas. - Strateginių ir kitų planų įgyvendinimo tikrinimas ir vertinimas. - Audito atlikimo, rizikos vertinimo ir atrankos metodikų rengimas.
5.3.	Tikrinimo ir koordinavimo priežiūros skyrius	- ES Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 4045/89, įstatymais ir kitais teisės aktais nustatytų funkcijų vykdymas. - Metinių tikrinimo programų rengimas ir jų teikimas Muitinės departamentui bei ES Komisijai. - Patikrinimo ataskaitų ir visų kitų dokumentų, susijusių su tikrinimais administravimas.
2004-12-31 departamente dirbo 16 darbuotojų, įskaitant departamento direktorių, skyrių vedėjus		
6.	Informacinių technologijų departamentas	
6.1.	Sistemų projektavimo skyrius	- Informacinių sistemų, kuriamų Agentūroje, diegimo koordinavimas.
6.2.	Sistemų administravimo skyrius	- Informacinių sistemų naudojamų Agentūroje priežiūra.
2004-12-31 departamente dirbo 16 darbuotojų, įskaitant departamento direktorių, skyrių vedėjus		
7.	Teisės departamentas	
7.1.	Teisinės priežiūros ir atstovavimo skyrius	- Išvadų ir pastabų dėl Agentūros struktūrinių padalinių parengtų teisinių dokumentų, susijusių su sutartiniu darbu, projektų peržiūra bei teikimas - Atstovavimas Agentūrai teismuose ir kitose institucijose.
7.2.	Teisės aktų rengimo ir teisės taikymo skyrius	- Agentūros struktūrinių padalinių, kitų institucijų pateiktų derinti teisės aktų projektų teisinė ekspertizė.
7.3.	Personalo skyrius	Agentūros personalo politikos įgyvendinimas.

Eil. Nr.	Departamentas/ Skyrius	Vykdomos SAPARD programos administravimo funkcijos
2004-12-31 departamente dirbo 13 darbuotojų, įskaitant departamento direktorių, skyrių vedėjus		
8.	Bendrųjų reikalų departamentas	
8.1.	Ryšių su visuomene skyrius	- Informacijos apie Agentūros veiklą, valstybės paramos programų ir ES paramą skleidimas.
8.2.	Dokumentų tvarkymo skyrius	- Agentūros raštvedybos tvarkymas.
2004-12-31 departamente dirbo 12 darbuotojų, įskaitant departamento direktorių, skyrių vedėjus		

Agentūroje veikia Projektų atrankos komisija – Agentūros direktoriaus patariamoji institucija, sudaroma sutinkamai su Agentūros nuostatais.

Departamentų, skyrių ir poskyrių funkcijos, uždaviniai, darbo organizavimas, pareigos ir teisės yra nustatyti atitinkamuose Agentūros direktoriaus įsakymais patvirtintuose departamentų ar skyrių nuostatuose. Departamentų darbui vadovauja departamentų direktoriai, skyrių ir poskyrių darbui vadovauja vedėjai. Departamentų direktoriams, skyrių vedėjams ar poskyrių vedėjams nesant, juos pavaduoja atitinkamai paskirti departamentų / skyrių darbuotojai.

Departamentų direktorius, skyrių ir poskyrių vedėjus ir tarnautojus į pareigas skiria ir atleidžia Agentūros direktorius, vadovaudamasis atitinkamais teisės aktais (valstybės tarnautojų atveju – vadovaujantis LR Valstybės tarnybos įstatymo nuostatomis; darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis – vadovaujantis LR darbo kodekso nuostatomis).

4.2 KONTROLĖS DEPARTAMENTAS

Kontrolės departamento (toliau tekste KD) Rizikos analizės skyrius, Kontrolės koordinavimo skyrius ir Deleguotų funkcijų skyrius yra įsikūrę Blindžių 17, LT-08111, Vilnius, Lietuvos Respublika. KD Kontrolės kokybės skyrius yra įsikūręs Gedimino per. 19, LT-2025 Vilnius, Lietuvos Respublika.

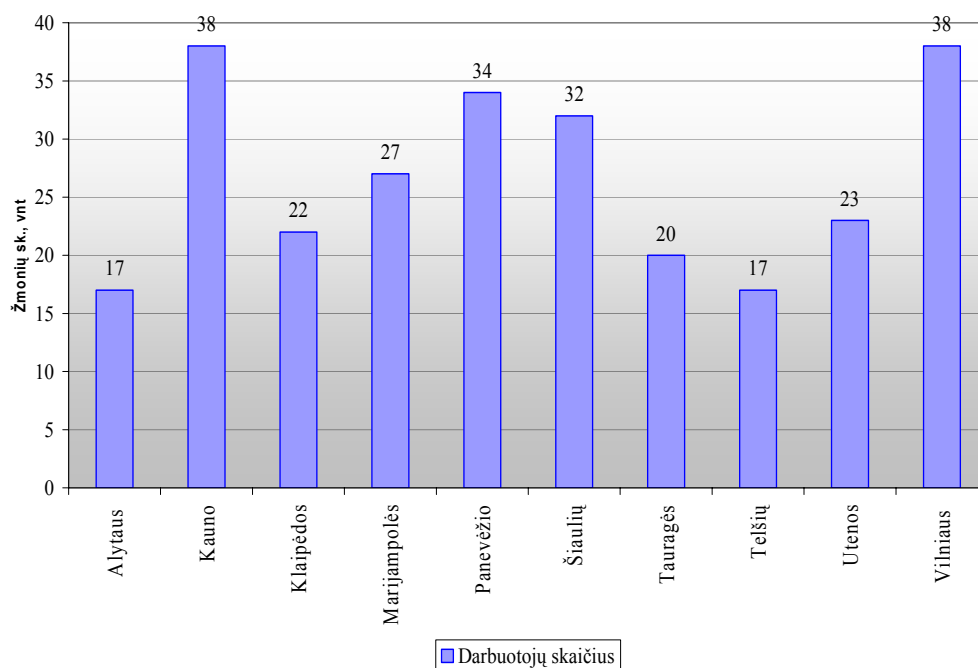
KD pagrindinė funkcija yra užtikrinti, kad atliekamos Paraiškų paramai gauti ir Mokėjimo prašymų patikros vietoje būtų tinkamos kokybės ir atitiktų EK gairės Nr. 10 „Fiziniai patikrinimai“ keliamus reikalavimus. Vykdydami šią funkciją KD skyriai:

- ruošia KD struktūrinių padalinių darbo aprašymus, metodikas, rekomendacijas;
- atrenka planinei patikrai Paraiškas paramai gauti ir Mokėjimo prašymus;
- atlieka planines ir užsakomąsias Paraiškų paramai gauti ir Mokėjimo prašymų patikras;
- vykdo teritorinių skyrių darbo koordinavimą ir jų veiklos kontrolę.

Atskaitos 5 dalyje pateikiame informaciją apie atliktą darbą, pastebėjimus ir išvadą.

4.3 KONTROLĖS DEPARTAMENTO TERITORINIAI SKYRIAI

Kontrolės departamente yra 10 teritorinių skyrių, esančių visose Lietuvos apskrityse. Kontrolės departamento teritoriniuose skyriuose (toliau tekste KDTS) 2004-12-31 dirbo 268 darbuotojai. Toliau esančiame paveiksle pateikiame KDTS darbuotojų skaičių pagal apskritis.

Pav. 2 KDTs darbuotojų skaičius pagal apskritis

KDTs vykdo šias funkcijas:

- sudaro galimybes visiems suinteresuotiems asmenims pateikti Paraiškas paramai gauti ir Mokėjimo prašymus;
- atlieka pirminį Paraiškų paramai gauti ir Mokėjimo prašymų vertinimą (jų užpildymo taisyklingumo ir dokumentų išsamumo aspektu);
- užregistruoja Paraiškas paramai gauti ir Mokėjimo prašymus;
- atlieka Paraiškų paramai gauti ir Mokėjimo prašymų patikras vietoje.

KDTs pagal patvirtintą tvarką teikia ketvirtines ir metines atliktų darbų ataskaitas KD Rizikos analizės skyriui.

Atskaitos 5 dalyje pateikiame informaciją apie atliktą darbą, pastebėjimus ir išvadą.

4.4 PERDUOTOS FUNKCIJOS

Nuo 2003-01-01, po suderinimo su Europos Komisija, buvo pakoreguotas NŽŪKPP II priedas, kuriuo remiantis ŽŪM yra paramos gavėja pagal SAPARD programos VII priemonę „Profesinis mokymas“ ir VIII priemonę „Techninė parama, informavimas“.

Remiantis 2003-12-19 sutartimi Nr. TPS5-195/554 ir 2004-02-25 sutartimi Nr. 51/TP11-21 ŽŪM yra įsipareigojusi atlikti šias su VII priemonės „Profesinis mokymas“ ir VIII priemonės „Techninė parama, informavimas“ administravimu susijusias funkcijas:

- nustatyti projektų poreikius;
- vykdyti projektų atranką;
- sudaryti sutartis su atrinktais projektų vykdytojais;
- sudaryti Paramos sutartį su Agentūra;
- vykdyti teikiamų paslaugų bei lėšų panaudojimo kontrolę;
- projektų vykdytojams apmokėti už suteiktas paslaugas;
- Agentūrai pateikti Mokėjimo prašymą kartu su ŽŪM apmokėjimą patvirtinančiais dokumentais.

ŽŪM aukščiau įvardintas funkcijas, susijusias su VII priemonės „Profesinis mokymas“ administravimu, atlieka vadovaujantis šiais dokumentais:

- Žemės ūkio ministro 2002-12-23 įsakymu Nr. 516 „Dėl mokymo paslaugų teikėjų pagal Specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros programos (SAPARD) paramos kryptį „Profesinis mokymas“ atrankos nuostatų“, kuriuo patvirtinti mokymo paslaugų teikėjų pagal šią priemonę atrankos nuostatai, vertinimo komisija ir vertinimo komisijos darbo reglamentas;
- mokymo paslaugų pirkimo konkurso dokumentais (pagal SAPARD programos VII priemonę);
- Žemės ūkio ministro 2002-12-31 įsakymu Nr. 3D-570 patvirtintomis mokymo paslaugų teikėjų pagal SAPARD VII priemonę teikiamų paslaugų bei skirtų lėšų naudojimo kontrolės taisyklėmis.

ŽŪM aukščiau įvardintas funkcijas, susijusias su VIII priemonės „Techninė parama, informavimas“ administravimu, atlieka vadovaujantis šiais dokumentais:

- Žemės ūkio ministro 2004-02-11 įsakymu Nr. 3D-48 „Dėl lėšų, skirtų Specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros programos (SAPARD) kryptiai „Techninė parama, informavimas“, naudojimo tvarkos“, kuriuo patvirtintos šios priemonės lėšų tvarkymo taisyklės, projektų vykdytojų pagal šią priemonę atrankos nuostatai, teikiamų paslaugų bei skirtų lėšų naudojimo kontrolės taisyklės, projektų administravimo komisija ir jos darbo reglamentas.
- Paramos priemonės „Techninė parama, informavimas“ įgyvendinimo priežiūros, PAK posėdžio ir administravimo komisijos posėdžio protokolais.

Agentūra VII priemonei Profesinis mokymas ir VIII priemonei Techninė parama, informavimas yra parengusi projektų administravimo procedūras Nr. SD-P7-2-01, Nr. SD-P8-2-01 ir Mokėjimo prašymų registravimo, vertinimo ir tikrinimo procedūras FD-P7-1-01 FD-P8-1-01.

Pastebėjimai, susiję su VII priemonės administravimu, pateikti Ataskaitos 5 dalyje.

4.5 VIDAUS AUDITAS – NACIONALINĖ MOKĖJIMO AGENTŪRA IR NACIONALINIS FONDAS

Šioje Ataskaitos dalyje pateikiame mūsų atlikto darbo, susijusio su Agentūros Vidaus audito departamentu bei Nacionalinio fondo departamento (toliau tekste NF) vidaus audito funkciją atlikusio Finansų ministerijos Vidaus audito skyriaus, rezultatus, nustatytus pastebėjimus ir rekomendacijas. Mūsų tikslas buvo įvertinti vidaus audito funkcijos veiksmingumą.

4.5.1 NACIONALINĖS MOKĖJIMO AGENTŪROS VIDAUS AUDITO DEPARTAMENTAS

Audito metu mes su Vidaus audito departamento vadovais aptarėme departamento strategiją, struktūrą, funkcijas. Mes taip pat peržiūrėjome VAD atliktų SAPARD programos vidaus auditų medžiagą, rekomendacijų įgyvendinimo procesą, vidaus audito planavimo ir atlikimo metodiką, VAD strateginio ir metinio plano sudarymo metodiką. Audito metu mes susitikome ir apklausėme VAD skyrių vadovus ir tarnautojus.

Audito metu buvo peržiūrėti ir įvertinti šie dokumentai:

- Vidaus audito departamento ir skyrių nuostatai;
- VAD strateginis veiklos planas 2004-2006 metams;
- VAD 2004 metų veiklos planas ir jo korekcijos⁷;
- Vidaus audito vadovas (toliau tekste - VAV);
- VAD atliktų SAPARD programos vidaus audito ataskaitos ir darbo dokumentai;

⁷ Metinis 2004 m. planas buvo tvirtintas Agentūros direktoriaus įsakymu 2003-12-30 ir koreguotas Agentūros direktoriaus įsakymu 2004-06-25.

- VAD tarnautojų pareigybių aprašymai;
- Agentūros personalo mokymo strategija ir Agentūros personalo politika;
- VAD tarnautojų mokymo planas ir jo vykdymas;
- Sukčiavimo ir apgaulių prevencijos programa.

Mūsų pastebėjimai bei rekomendacijos dėl vidaus audito pateikiami šios Ataskaitos 5.5 dalyje.

4.5.1.1 Bendroji informacija

VAD yra nepriklausomas savarankiškas padalinys – departamentas, kuris Agentūros veikloje nedalyvauja. Jis taip pat nėra atsakingas už Agentūros visų lygmenų struktūrinių padalinių vadovų vykdomas vidaus kontrolės procedūras. VAD tiesiogiai pavaldus ir atskaitingas Agentūros direktoriui. VAD direktorių, skyrių vedėjus ir vidaus auditorius į pareigas skiria ir atleidžia Agentūros direktorius. VAD direktorius atsako už departamentui pavestų funkcijų ir uždavinių vykdymą, skyriams vadovauja skyrių vedėjai.

Pagal Agentūros direktoriaus patvirtintą organizacinę struktūrą (Priedas Nr. 5, taip pat Ataskaitos 4.1 dalis), VAD sudaro trys skyriai:

- Paramų audito skyrius (toliau tekste - VAD PAS);
- Analizės ir planavimo skyrius (toliau tekste - VAD APS);
- Tikrinimų koordinavimo ir priežiūros skyrius (toliau tekste - VAD TKPS).

VAD tikslai, kaip numatyta jo nuostatuose, yra:

- atlikti nepriklausomą, nešališką, objektyvų tyrimo, vertinimo ir konsultavimo darbą, siekiant užtikrinti Agentūros darbo gerinimą;
- padėti didinti Agentūros veiklos efektyvumą, įgyvendinti jos veiklos strategiją, planus bei programas ir procedūras, taip pat atskleisti rezervus veiklai plėtoti ir jos tęstinumui garantuoti;
- Agentūros vadovybei teikti informaciją, analitinę medžiagą, vertinimus, rekomendacijas ir patarimus, susijusius su tikrinta veikla;
- EK reglamento Nr. 4045/89 taikymo monitoringas;

VAD uždaviniai, kaip numatyta jo nuostatuose, be kitų yra:

- atlikti Valstybės paramos lėšų, lėšų, gautų iš Europos Sąjungos ar kitų fondų, administravimo bei šių lėšų naudojimo tikslingumo, efektyvumo, ekonomiškumo ir produktyvumo vertinimą;
- atlikti ES Struktūrinių fondų, Bendrosios žemės ūkio politikos ir kaimo plėtros priemonių administravimo ir lėšų naudojimo tikslingumo, efektyvumo, ekonomiškumo ir produktyvumo vertinimą;
- atlikti institucijoms perduotų funkcijų vykdymo tinkamumo vertinimą;
- vykdyti EK reglamentu Nr. 4045/89, įstatymais ir kitais teisės aktais nustatytas funkcijas bei Agentūros direktoriaus nurodymus, susijusius su teisės aktais perduotų Agentūrai funkcijų vykdymu;
- tikrinti, vertinti ir teikti Agentūros direktoriui nešališką ir objektyvią informaciją, ar pakankama ir veiksminga Agentūros vidaus kontrolės sistema.

VAD savo veikloje vadovaujasi Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu, tarptautiniais Vidaus audito profesinės praktikos standartais, Vidaus audito metodika, Vidaus audito vadovu, atitinkamais ES institucijų reglamentais ir kitais teisės aktais bei rekomendacijomis. VAV nuostatos įpareigoja VAD direktorių koordinuoti vidaus audito darbą su išorės institucijomis, siekiant išvengti darbo dubliavimo.

Agentūros Sukčiavimo ir apgaulių prevencijos programoje yra apibūdinta visų Agentūros darbuotojų, tame tarpe ir vidaus auditorių atsakomybė, kuri apibrėžiama kaip Agentūros vadovybės

valdymo metodų, vidaus kontrolės sistemų tyrimas ir vertinimas, siekiant nustatyti, ar jos yra pakankamos, tinkamos ir efektyvios. Minėtas dokumentas taip pat teikia rekomendacijas vidaus auditoriui, kaip elgtis klaidų ir apgaulių atskleidimo atveju.

4.5.1.2 2004 metais VAD atliktas darbas bei atliktų auditų apžvalga

Mūsų atliekamas auditas apima Agentūros veiklą, susijusią su priemonių, finansuojamų pagal SAPARD programą, įgyvendinimu. Todėl audito metu mes peržiūrėjome su SAPARD programos administravimu susijusią 2004 metais VAD atliktą veiklą.

Per 2004 finansinius metus VAD atliko 5 pagal SAPARD programą finansuojamų priemonių vidaus auditus, neįskaitant IT vidaus audito (plačiau žr. 4.5.1.4). Kontrolės sistemos efektyvumo, administruojant SAPARD paramą pagal V priemonę „Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas ir miškų infrastruktūros tobulinimas“, auditas buvo pradėtas 2004-12-16, tačiau baigtas ir ataskaita surašyta 2005-02-21. 2004 metais buvo atliktas Kontrolės sistemos efektyvumo, administruojant SAPARD paramos pagal VIII priemonę "Techninė parama, informavimas" pirmasis audito etapas, antrasis audito etapas bus pradėtas Finansų ir apskaitos departamento Mokėjimo prašymų skyriuje atlikus pirmąjį mokėjimą pagal šią paramos kryptį.

VAD veikla buvo orientuota į SAPARD programos kontrolės sistemos įvertinimą bei kontrolės priemonių, vykdomų atskirų projektų atžvilgiu, tinkamumą ir pakankamumą.

Lentelė Nr. 15

2004 metais VAD atlikti auditai, susiję su SAPARD programa

Audito pavadinimas	Ataskaitos surašymo data
1. Patikros vietoje ir kitų procedūrų, taikomų atskiruose teritoriniuose kontrolės departamento skyriuose peržvalgos, siekiant įsitikinti, kad praktikoje jos pilnai atitinka NMA politiką ir reikalavimus, o sąlygos apgavystėms yra minimalios, vidaus auditas	2004-02-26
2. Vertinimo ir kitų procedūrų, taikomų KPPD, peržvalgos, siekiant įsitikinti, kad praktikoje jos pilnai atitinka NMA politiką ir reikalavimus, o sąlygos atsirasti apgavystėms yra minimalios, vidaus auditas	2004-02-10
3. Darbo aprašymų pakeitimų, susijusių su sertifikuojančios institucijos rekomendacijomis, atitikimo DFS nuostatomis audito pateiktų rekomendacijų vykdymo vidaus auditas	2004-05-27
4. Patikros vietoje ir kitų kontrolės procedūrų, taikomų kontrolės departamente, vidaus auditas	2004-09-29
5. Kontrolės sistemos efektyvumo, administruojant SAPARD paramos pagal VIII priemonę "Techninė parama, informavimas" tarpinis vidaus auditas (I etapas)	2004-08-31

Atliekant vidaus auditą, VAD naudojo analitines procedūras, apklausas, specifinius klausimynus, pagrindinių kontrolės grandžių tikrinimus. Pagrindiniai vidaus audito metu nustatyti administravimo procedūrų trūkumai buvo:

- KDTs ir KPPD atlikdami patikras vietose bei kitas procedūras neprisilaikė nustatytų terminų;
- Nevisais atvejais KPPD buvo vykdomos nustatytos kontrolės priemonės, užtikrinančios nešališkumą;
- Nustatytų administravimo procedūrų nesilaikymas.

Vidaus audito pažymose, kurias po kiekvieno vidaus audito surašė VAD direktorius, buvo konstatuojama, kad nustatytos procedūros atitiko Agentūros politiką ir reikalavimus, o vidaus kontrolės procedūros buvo praktiškai įgyvendintos, išskyrus aukščiau nurodytus trūkumus.

Atliktų vidaus auditų metu buvo pateikta iš viso 38 rekomendacijos dėl nustatytų administravimo procedūrų tobulinimo.

VAD tarnautojai turi atlikti vidaus auditus, vadovaudamiesi VAV pateikiamais reikalavimais atskiriems vidaus audito atlikimo etapams ir standartinėmis vidaus audito darbo dokumentų formomis.

Pagrindiniai vidaus audito atlikimo etapai, numatyti VAV, apima audito planavimą, audito programos parengimą, veiklos peržiūras, vidaus kontrolės vertinimą bei atskiras audito procedūras (įskaitant testavimą). SAPARD paramos priemonių vidaus auditams atlikti VAD naudoja vidaus audito klausimynus, kurie sudaromi atskiro vidaus audito metu ir apima pagrindinių ES ir LR institucijų norminių aktų reikalavimus atskiroms paramų rūšims.

4.5.1.3 2005 metų audito planas

Strateginio vidaus audito plano pagrindu buvo parengtas ir 2004-12-30 Agentūros direktoriaus patvirtintas VAD 2005 m. veiklos planas, kuriame 2005 m. kovo-gegužės mėnesiais numatoma atlikti mokėjimų pagal SAPARD priemones auditą. Audituojami mokėjimai bei priemonės bus atrenkami pastarojo vidaus audito metu.

4.5.1.4 Kita su Vidaus audito departamentu susijusi informacija

VAD strateginis ir metinis audito planai ir ištekliai

Vadovaujantis VAV nustatyta tvarka, VAD parengė strateginį vidaus audito planą 2004-2006 metams, kurį 2003-12-30 patvirtino Agentūros direktorius. Strateginis planas yra parengtas 3-jų metų laikotarpiui pagal Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo reikalavimus, vadovaujantis prielaida, kad VAD išanalizuos ir įvertins visą Agentūros vidaus kontrolės sistemą per trejus metus, t y. ES žemės ūkio produktų rinkos reguliavimo priemonės, Kaimo plėtros priemonės, ES struktūrinių fondų tvarkymo sistemą, SAPARD programos administravimą ir priežiūrą, Nacionalinės paramos programas ir naudojamas informacines sistemas. Atlikti SAPARD priemonių vidaus auditą buvo planuojama 2004 – 2005 metais. VAD strateginis veiklos planas koreguojamas esant poreikiui, paskutinis koregavimas atliktas 2004 m. gruodžio 30 d.

Strateginio plano parengimas rėmėsi rizikos analize pagrįsta metodika. Pagal pastarąją turėjo būti vertinamas įvairių priemonių administravimo rizikingumas, išdėstomi vidaus audito prioritetai, numatomas planuojamas skirti laikas vidaus auditams atlikti pagal turimus resursus.

Strateginio vidaus audito plano pagrindu buvo parengtas ir 2003-12-30 Agentūros direktoriaus patvirtintas VAD 2004 m. veiklos planas, suskirstytas į du pusmečius. 2004-06-25 antro 2004 metų pusmečio planas buvo pakoreguotas ir pastarajame buvo numatytas V SAPARD paramos priemonės „Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku ir miškų infrastruktūros tobulinimas” ir VIII priemonės „Techninė parama, informavimas” vidaus audito atlikimas bei atsižvelgiant į Agentūros direktoriaus 2004-06-07 įsakymą, atskirų projektų, finansuojamų pagal SAPARD programą, vidaus audito atlikimas.

VAD išteklių poreikio paskaičiavimas pridėtas prie 2004-2006 metų strateginio plano bei 2004 metų VAD veiklos plano. Pagal prie koreguoto 2004-06-25 VAD metinio plano pridėtą poreikio paskaičiavimą, VAD darbuotojų poreikis buvo padidintas nuo 14 iki 16 darbuotojų, lyginant su nekoreguotu 2004 metų VAD veiklos planu (2004-11-29 įvyko konkursas papildomoms dviem pareigybėms užimti).

Faktinis VAD darbuotojų skaičiaus augimas per 2004 metus atitiko VAD poreikio paskaičiavimą. Taip 2004-01-01 VAD dirbo 12 darbuotojų: direktorius, 2 skyriaus vedėjai ir 9 vyriausieji specialistai. Per 2004 metus buvo priimti papildomai 6 darbuotojai (2 išėjo iš darbo, iš jų vienas toliau dirba Agentūroje) ir VAD darbuotojų skaičius padidėjo iki 16. Taigi per 2004 metus matomi teigiami VAD augimo pokyčiai, t y. vidaus auditorių skaičius padidėjo 33% (nuo 12 iki 16), personalo kaita sudaro 12,5% (2/16).

Gebėjimai atlikti IT auditą ir IS audito planas

Informacinių sistemų vidaus audito planai įtraukiami į VAD strateginius ir metinius planus. Strateginiame 2004-2006 metų plane numatytas IT auditų atlikimas kiekvienais metais.

Agentūros IT vidaus auditui atlikti 2004 m. buvo samdomi išorės IT auditoriai. Vadovaujantis sutarties su Belgijos kompanija SEMA sąlygomis buvo atrinkti specialistai atlikti IT auditą pagal COBIT metodologiją. Audito grupėje dalyvavo ir IT vidaus audito specialistas. Pagal VAD

direktoriaus paaiškinimą, ateinančiais metais planinių vidaus auditų atlikimui, planuojama pasitelkti IT departamento specialistus, sudaryti vidaus audito darbo grupes arba samdyti išorės audito kompanijas. Minėtas paaiškinimas audito metu buvo priimtas kaip pakankamas, todėl rekomendacijų dėl IT vidaus audito atlikimo šiais finansiniais metais neteikiame.

Personalo mokymai

VAD personalo mokymai organizuojami pagal Agentūros direktoriaus 2003-05-29 įsakymu Nr. BR1-129 patvirtintą personalo mokymo strategiją. Kiekvienais metais sudaromi naujai priimtų darbuotojų mokymo planai, vidaus auditorių asmeniniai mokymo planai (sudaromi atsižvelgiant į vidaus auditorių pageidavimus), kurių pagrindu sudaromi Agentūros mokymo planai. Pagal pateiktus auditui mokymo planus, personalo mokymo strategijos bei planų yra laikomasi 2004 metams buvo numatyta, kad kvalifikacijos tobulinimui bus skirta 2480 valandų, faktiškai iki 2004-11-01 mokymams buvo skirta 2147 valandos, vidutiniškai 153 valandos vienam vidaus auditoriui, neįskaitant IT vidaus audito mokymų. 2004 metais keturiems vidaus auditoriams buvo organizuoti 5 dienų darbo su ACL programine įranga bei IT vidaus audito mokymai.

Reikalavimai personalui, priėmimas į darbą ir personalo išsaugojimas

Vidaus auditoriai įdarbinami, vertinami bei skatinami vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatymu bei Agentūros direktoriaus 2004-04-30 įsakymu Nr. BR1-187 patvirtinta Agentūros personalo politika. VAD darbuotojams keliami reikalavimai yra aprašyti pareigybių aprašymuose. Visi darbuotojai turi aukštąjį ekonominį, teisinį, inžinierinį išsilavinimą, 8 iš jų turi daugiau negu 2 metų patirtį vidaus audito arba audito srityje, 1 vidaus auditorė turi daugiau kaip 10 metų patirtį finansų srityje. Kadangi per 2004 metus iš VAD išėjo du darbuotojai, kurių vienas perėjo dirbti į kitą Agentūros departamentą, nėra pagrindo teigti, kad VAD darbuotojų išlaikymo/skatinimo politika yra neefektyvi.

Nors VAD SAPARD programos vidaus auditus atliko anksčiau negu tai buvo numatyta strateginiame plane, tačiau audito metu buvo pastebėta, kad VAD vėluoja atlikti kitų paramos programų vidaus auditus, kurie buvo numatyti VAD strateginiame plane.

Poauditinė veikla

VAD per 2004 metus atliktų SAPARD programos vidaus auditų metu pateikė audituojamiesiems iš viso 21 rekomendaciją dėl nustatytų administravimo procedūrų tobulinimo. Audito metu buvo peržiūrėtas VAD rekomendacijų įgyvendinimo pažangos stebėjimas, VAD ir Agentūros lygmeniu.

Ataskaitų teikimas

VAV nustatyti aiškūs vidaus audito ataskaitos parengimo, kokybės priežiūros, derinimo, pateikimo audituojamajam subjektui etapai. Vadovaujantis VAV numatyta vidaus audito atlikimo procedūra, kiekvieno VAD atlikto vidaus audito metu surašomas vidaus audito ataskaitos projektas, kuris derinamas su audituojamuoju subjektu. Suderinus vidaus audito ataskaitos projektą, surašoma vidaus audito ataskaita, kurią pasirašo vidaus auditą atlikęs vidaus auditorius. Vidaus audito ataskaitoje pateikiami vidaus audito metu nustatyti faktai ir rekomendacijos. Tiek vidaus audito ataskaita, tiek pažyma pateikiama Agentūros direktoriui ir audituojamajam subjektui.

4.5.2 FINANSŲ MINISTERIJOS NACIONALINIO FONDO DEPARTAMENTO VIDAUS AUDITAS

Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamentas (toliau tekste NF) yra Finansų ministerijos struktūrinis padalinys, kurio vidaus auditą atlieka Finansų ministerijos Vidaus audito skyrius (toliau tekste VAS), kurio vadovas tiesiogiai pavaldus Finansų ministrui. VAS 2004-12-31 dirbo 3 darbuotojai, įskaitant skyriaus vedėją. Audito metu mes su minėto skyriaus vedėju aptarėme skyriaus strategiją, struktūrą, funkcijas, vidaus audito atlikimo metodiką, rekomendacijų įgyvendinimo procesus. Audito metu buvo peržiūrėti ir įvertinti šie dokumentai:

- VAS nuostatai;
- VAS tarnautojų pareigybių aprašymai;

- VAS strateginis veiklos planas 2004-2006 ir 2005-2007 metams;
- VAS 2004 ir 2005 metų veiklos planai bei jų korekcijos;
- VAS mokymo planas 2004 metams ir jo įvykdymas, VAS mokymo planas 2005 metams;
- VAS rizikos analizė, kurios pagrindu sudaromi VAS veiklos planai;
- Vidaus audito poreikio įvertinimo analizė;
- NF vidaus audito vadovas (toliau tekste VAV);
- VAS atlikto SAPARD programos vidaus audito (2004-08-13 ataskaita Nr. 6) medžiaga.

4.5.2.1 Bendroji informacija

Finansų ministerijos Vidaus audito skyrius yra savarankiškas Finansų ministerijos administracijos padalinys, nepriklausomas nuo vertinamos Finansų ministerijos ir Nacionalinio Fondo departamento veiklos bei jų atliekamų vidaus kontrolės procedūrų ir nėra už jas atsakingas. VAS tiesiogiai pavaldus ir atskaitingas finansų ministrui. Minėtam skyriui vadovauja ir jo veiklą savarankiškai organizuoja skyriaus vedėjas, kurį skiria pareigoms ir atleidžia iš jų finansų ministras. Skyriaus vedėjas atsako už VAS pavestų uždavinių ir funkcijų vykdymo organizavimą.

Vidaus audito skyriaus tikslas, kaip numatyta jo nuostatuose, sistemingai ir visapusiškai vertinant ministerijos, jos administracijos padalinių ir ministerijai pavaldžių institucijų rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, padėti įgyvendinti jų veiklos tikslus.

Skyriaus uždaviniai, kaip numatyta jo nuostatuose, be kitų yra:

- tikrinti ir vertinti, ar pakankama ir veiksminga ministerijos, jos administracijos padalinių ir ministerijai pavaldžių institucijų vidaus kontrolės sistema, ar veikla vykdoma atsakingai, laikantis įstatymų ir kitų norminių teisės aktų, ar informacija apie finansinę ir ūkinę veiklą patikima ir išsami, ar pasiekti nustatyti tikslai ir uždaviniai;
- teikti finansų ministrui ir ministerijai pavaldžių institucijų vadovams objektyvią informaciją, išvadas ir rekomendacijas dėl audituotos jų veiklos, vidaus kontrolės būklės, galimos arba nenustatytos veiklos rizikos.

Įgyvendindamas jam pavestus uždavinius, VAS tarp kitų funkcijų tikrina ir vertina ministerijos administracijos padalinių ir ministerijai pavaldžių institucijų:

- lėšų, gautų iš Europos Sąjungos bei užsienio institucijų ar fondų, administravimą ir panaudojimą;
- esamų informacinių sistemų saugumą, veiksmingumą bei informacinių sistemų projektus;
- turto apskaitą ir apsaugą;
- finansinių ir veiklos ataskaitų duomenų teisingumą bei apskaitos informacijos tinkamumą.

VAS, atlikdamas SAPARD lėšų vidaus auditus, savo veikloje vadovaujasi Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu, tarptautiniais Vidaus audito profesinės praktikos standartais, NF Vidaus audito vadovu, Vidaus audito atitinkamais ES institucijų reglamentais ir kitais teisės aktais bei rekomendacijomis. VAS nuostatai įpareigoja šio skyriaus vedėją koordinuoti vidaus audito darbą su išorės institucijomis, siekiant išvengti darbo dubliavimo.

4.5.2.2 2004 metais VAS atliktas darbas bei atlikto audito apžvalga

Mūsų atliekamas auditas apima NF veiklą, susijusią su priemonių, finansuojamų pagal SAPARD programą, įgyvendinimu. Todėl audito metu mes peržiūrėjome su SAPARD programos administravimu susijusį VAS atliktą darbą.

2004 metais VAS atliko SAPARD lėšų administravimo Nacionalinio fondo departamente vertinimą. Šis vidaus auditas apėmė SAPARD programos lėšų Lietuvos Respublikoje administravimo NF departamente nagrinėjimą, SAPARD mokėjimo paraiškų rengimo ir jų tikrinimo procedūrų analizavimą, NF departamento atliekamų mokėjimo procedūrų vidaus kontrolės vertinimą. Atlikdami minėtą auditą VAS vidaus auditoriai peržiūrėjo 2003 metais NF departamentui pateiktą vidaus audito rekomendacijų įgyvendinimą. VAS tarnautojai atlikdami vidaus auditą, vadovavosi NF departamento

VAV pateiktais reikalavimais atskiriems vidaus audito atlikimo etapams ir standartinėmis vidaus audito darbo dokumentų formomis, įskaitant klausimynus. Pagrindiniai vidaus audito atlikimo etapai, numatyti NF departamento VAV, apima audito planavimą, audito programos parengimą, veiklos peržiūrą, vidaus kontrolės vertinimą bei atskiras audito procedūras (įskaitant testavimą).

Užbaigus vidaus auditą, 2004-08-13 buvo surašyta vidaus audito ataskaita Nr. 6, kurioje buvo pateiktos šios išvados:

- NF departamente mokėjimo paraiškų, gautų iš Agentūros, kontrolė iš esmės vykdoma pagal SAPARD programos procedūrų vadovo nuostatas.
- NF departamente neužtikrinama vidaus kontrolė, atliekant faktiškų parašų su pateiktais parašų pavyzdžiais kontrolę.
- Bendrojo finansavimo lėšų paraiškų registro pavadinimai SAPARD programos darbo procedūrų vadove, vadovo prieduose bei faktiškai pildomame registre yra skirtingi.
- SAPARD programos darbo procedūrų vadove nėra numatyta procedūra, kaip reikėtų elgtis NF departamentui nustatius, kad į Agentūros sąskaitą pervesta neteisinga paramos lėšų suma.

Atlikto vidaus audito metu buvo pateiktos 4 rekomendacijos dėl nustatytų administravimo procedūrų tobulinimo.

4.5.2.3 2005 metų audito planas

VAS 2005 metų veiklos plane, kuris buvo parengtas 2005-2007 metų Vidaus audito strateginio plano pagrindu ir suderintas su Lietuvos Respublikos finansų ministru 2005-01-20 nenumatytas SAPARD programos administravimo NF departamente vidaus auditų atlikimas.

4.5.2.4 Kita su Vidaus audito departamentu susijusi informacija

VAD strateginis ir metinis audito planai ir ištekliai

Vadovaujantis NF departamento VAV nustatyta tvarka bei pagal Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo reikalavimus, VAS parengė strateginį vidaus audito planą 2004-2006 metams, kuris 2004-03-09 buvo suderintas su Lietuvos Respublikos finansų ministru. Strateginis VAS veiklos planas yra parengtas, vadovaujantis prielaida, kad visos svarbiausios ministerijos sritys, įskaitant SAPARD administravimą NF bus išaudituotos per 3-jų metų laikotarpį. Strateginis VAS veiklos planas 2005 metais buvo peržiūrėtas ir parengtas naujas jo variantas 2005-2007 metų laikotarpiui, kuris buvo suderintas su Finansų ministru 2005-01-20.

Strateginio VAS veiklos plano parengimas rėmėsi rizikos analize pagrįsta metodika. Pagal pastarąją turėjo būti vertinamas įvairių objektų, programų, įskaitant NF departamentą, rizikingumas, išdėstomi vidaus audito prioritetai, numatomas planuojamas skirti laikas vidaus auditams atlikti pagal turimus resursus. 2005-2007 metų VAS strateginiame plane SAPARD administravimo NF vidaus auditą numatyta atlikti 2006 metais ir todėl šio vidaus audito atlikimas neįtrauktas į 2005 metų VAS veiklos planą.

VAS audito metu pateikė išteklių poreikio paskaičiavimą, kuris parengtas remiantis Finansų ministro patvirtintais Vidaus audito poreikio įvertinimo analizės metmenimis, patvirtintais Finansų ministro 2003-12-31 įsakymu Nr. 1K-312. Pagal pateiktą poreikio paskaičiavimą, VAS efektyviai vidaus audito funkcijai vykdyti reikia 6 vidaus auditorių. 2004-12-31 VAS dirbo tik trys vidaus auditoriai, įskaitant VAS vedėją.

Gebėjimai atlikti IT auditą ir IS audito planas

VAS nei 2005-2007 metų strateginiame, nei 2004, 2005 metų VAS veiklos planuose nėra nusimačiusi atlikti informacinių sistemų vidaus auditų. Tai sąlygota to, kad VAS vidaus auditoriai neturi specialių įgūdžių ir gebėjimų reikalingų IT vidaus auditams atlikti ir audito metu negalėjo pateikti aiškos strategijos ir vizijos kaip turėtų būti sprendžiama IT vidaus audito atlikimo problema.

Personalo mokymai

VAS personalo mokymai organizuojami pagal VAS sudaromus mokymo planus, kurie patenka į FM tarnautojų mokymo planus. Pagal pateiktą auditui atlikti 2004 metų VAS mokymo planą, VAS vidaus auditoriams buvo numatyta 547 valandos įvairių mokymų (arba 182,3 valandos 1 vidaus auditoriui). Vidaus auditoriai per 2004 metus pagal VAS pateiktus duomenis išklause iš viso 447,5 valandas mokymų (149,1 valandas vienam vidaus auditoriui). Šiuo atveju nors mokymo planas 2004 metams įgyvendintas pilna apimtimi nebuvo, tačiau atsižvelgiant į tai, kad vidaus auditorių išklaustyta mokymų laikas daugiau negu tris kartus viršija minimalius kvalifikacijos tobulinimo reikalavimus vidaus auditoriams (40 akademinė valandų), manome, kad personalo mokymas per 2004 metus buvo vykdomas pakankamai.

Reikalavimai personalui, priėmimas į darbą ir personalo išsaugojimas

Vidaus auditoriai įdarbinami, vertinami bei skatinami vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatymo reikalavimais, atsižvelgiant į VAS darbuotojams keliamus reikalavimus, aprašytus pareigybių aprašymuose. Vidaus auditoriai, įskaitant skyriaus vedėją, turi aukštąjį ekonominį išsilavinimą, du iš jų turi daugiau negu 4 metų patirtį vidaus audito srityje, skyriaus vedėjas – Vidaus auditorių asociacijos tarybos narys. Kadangi per 2004 metus iš VAS išėjo viena darbuotoja (perėjo dirbti į kitą Finansų ministerijos skyrių), o VAS 2004-12-31 dirbo tik trys darbuotojai, tai šiuo atveju nėra traktuojama, kad VAS per 2004 metus buvo didelė darbuotojų kaita ar, kad darbuotojų skatinimo ir išsaugojimo politika, apibrėžta atskiruose Valstybės tarnybos įstatymo straipsniuose yra neefektyvi.

Poauditinė veikla

Audito metu buvo peržiūrėtas VAS rekomendacijų įgyvendinimo pažangos stebėjimas, kurį VAS vidaus auditoriai vykdo pagal NF departamento vidaus audito vadove aprašytas procedūras, pildydami rekomendacijų įgyvendinimo apskaitos žurnalą, kitus dokumentus.

Ataskaitų teikimas

Vadovaujantis NF departamento VAV numatyta vidaus audito atlikimo procedūra, kiekvieno VAS atlikto vidaus audito metu surašomas vidaus audito ataskaitos projektas, kuris derinamas su NF. Suderinus vidaus audito ataskaitos projektą, surašoma vidaus audito ataskaita, kurią pasirašo vidaus auditą atlikęs vidaus auditorius. Vidaus audito ataskaitoje pateikiami vidaus audito metu nustatyti faktai ir rekomendacijos. Vidaus audito ataskaita pateikiama ministrui ir NF.

4.5.2.5 Pastebėjimai

Toliau pateikiame mūsų pastebėjimus, susijusius su VAS atliekama SAPARD lėšų administravimo NF audito funkcija.

(1) Nedidelės svarbos pastebėjimas – Nepakankamas VAS darbuotojų skaičius

Dėl nepakankamo VAS darbuotojų skaičiaus, VAS gali neapimti visų rizikingiausių LR Finansų ministerijos vidaus audito sričių (įskaitant SAPARD administravimo NFD vidaus auditą ir IS auditą).

Siekiant užtikrinti pakankamus žmogiškuosius išteklius vidaus auditams atlikti, **rekomenduojame** papildomai VAS vedėjui atkreipti vadovybės dėmesį į vidaus auditui keliamus reikalavimus ir rizikas, susijusias su vidaus audito neatlikimu.

VAS veiksmai ir komentarai. VAS žmogiškųjų išteklių poreikio paskaičiavimas atliktas, tačiau FM vadovybė atitinkamų sprendimų nėra priėmusi. Į rekomendaciją bus atsižvelgta, pakartotinai informuojant vadovybę apie žmogiškųjų išteklių trūkumą.

(2) Nedidelės svarbos pastebėjimas – VAS strateginis planas

VAS strateginiame 2005-2007 metų plane nenumatytas IT vidaus audito atlikimas.

Rekomenduojame VAS vedėjui strateginiame plane numatyti IT vidaus audito atlikimą.

VAS veiksmai ir komentarai. Į Patvirtinančios institucijos rekomendaciją bus atsižvelgta.

4.6 FINANSŲ MINISTERIJOS NACIONALINIS FONDAS

4.6.1 BENDROJI INFORMACIJA

Pagal Supratimo memorandumo nuostatas Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1999-04-29. nutarimu Nr. 498 „Dėl Europos bendrijų pagalbos programų įgyvendinimo Lietuvos Respublikoje Nacionalinio fondo įsteigimo Finansų ministerijoje“, įpareigojo Finansų ministeriją įsteigti Nacionalinio fondo departamentą (toliau tekste NF). NF įsteigtas Finansų ministro 1999-05-10 įsakymu Nr. 118 „Dėl Nacionalinio fondo steigimo Finansų ministerijoje“. NF yra pavaldus Įgaliotajam valstybės pareigūnui ir veikia kaip Kompetentinga institucija.

NF yra įsikūręs J Tumo-Vaižganto g 8a/2, Vilnius, Lietuvos Respublika. NF 2004-12-31 dirbo 13 darbuotojų, iš kurių 4 vykdė SAPARD programos lėšų finansinę kontrolę ir apskaitą.

NF yra Finansų ministerijos struktūrinis padalinys. NF struktūrą sudaro:

- NF direktorius;
- NF direktoriaus pavaduotojas;
- apskaitos grupė, tiesiogiai pavaldi ir atskaitinga NF direktoriaus pavaduotojui;
- finansų kontrolės grupė, tiesiogiai pavaldi ir atskaitinga NF direktoriui

Būdama Kompetentinga institucija, NF atlieka šias funkcijas:

- teikia ir atšaukia Mokėjimo agentūros nacionalinę akreditaciją;
- rengia teisės aktų projektus, susijusius su ES skiriama finansine parama;
- tikrina įgyvendinančiųjų ir (arba) mokėjimų agentūrų pateiktas paraiškas ir ataskaitas bei teikia Įgaliotam valstybės pareigūnui tvirtinti;
- rengia ir teikia EK paraiškas dėl ES finansinės paramos lėšų;
- perveda lėšas įgyvendinančiosioms ir (arba) mokėjimų agentūroms pagal jų pateiktas ir Įgalioto valstybės pareigūno patvirtintas paraiškas;
- tvarko ES finansinės paramos gautų ir pervestų lėšų apskaitą ir SAPARD eurų sąskaitą;
- teikia EK ir Įgaliotam valstybės pareigūnui informaciją bei ataskaitas apie ES finansinės paramos lėšų panaudojimą.

4.6.2 ATLIKTAS DARBAS

NF audito metu atlikome vidaus kontrolės ir detalaus patikrinimo testavimą. Jo metu patikrinome:

- Ketvirtinių paraiškų mokėjimams iš EK gauti pateikimą;
- Papildomų paraiškų mokėjimui iš EK gauti pateikimą;
- lėšų iš EK pervedimą;
- išieškotų lėšų grąžinimą EK;
- skolinimąsi iš Finansų ministerijos valstybės išdo departamento ir šių lėšų grąžinimą;
- Agentūros paraiškų Bendrojo finansavimo lėšoms gauti įvertinimą ir lėšų pervedimą;
- Agentūros paraiškų EK lėšoms gauti įvertinimą ir lėšų pervedimą;
- Metinės deklaracijos pateikimą EK.

Įvertiname, ar užtikrintas SAPARD lėšų apskaitos ir finansinės kontrolės funkcijų atskyrimas. Audito metu peržvelgėme šiuos su NF veikla susijusius dokumentus:

- NF darbo procedūrų vadovą SAPARD programai;
- NF pareigybių aprašymus;
- darbo procedūrų schemas;
- darbo dokumentus.

Šios Ataskaitos 7.3 dalyje pateikiame audito metu atliktą darbą, susijusį su SAPARD eurų sąskaita, pastebėjimus ir išvadą.

4.6.3 PASTEBĖJIMAI

Toliau pateikiame mūsų pastebėjimą, susijusį su NF atliekamu SAPARD lėšų administravimu.

(3) Nedidelės svarbos pastebėjimas – NF apskaitos trūkumas

Audito metu nustatėme, kad 2004-12-31 NF SAPARD programos balanse ne visi sąskaitų likučiai litais buvo atvaizduoti eurai.

2004-12-30 į NF nulinę sąskaitą (iš jos į eurus konvertuotos lėšos pervedamos į SAPARD eurų sąskaitą) Agentūros pervesta iš Paramos gavėjų susigražinta neteisėtai išmokėta suma – 348 847 Lt, nebuvo atvaizduota eurai. Todėl 2004-12-31 NF SAPARD programos balanse įsipareigojimai buvo 101 033 eurai didesni už turtą.

Kad balanso (eurai) turtas būtų lygus įsipareigojimams rekomenduojame NF pakoreguoti 2004-12-31 NF SAPARD programos balansą – ties visais balanso sąskaitų likučiais litais nurodyti jų ekvivalentą eurai, taikant Lietuvos banko nustatytą oficialų lito / euro keitimo kursą. Taip pat rekomenduojame šios nuostatos laikytis ir ateityje.

NF veiksmai ir komentarai. NF 2004-12-31 SAPARD programos balanso koregavimas atliktas. NF užtikrins šios nuostatos (ties visais balanso sąskaitų likučiais litais nurodyti jų ekvivalentą eurai, taikant Lietuvos banko nustatytą oficialų lito / euro keitimo kursą) laikymąsi ir ateityje.

4.6.4 IŠVADA

Išskyrus pastebėjime pateiktą atvejį, manome, kad NF specialistai, vykdydami jiems pavestas funkcijas, iš esmės laikosi nustatytų NF darbo procedūrų, taigi NF vidaus kontrolės procedūros, susijusios su SAPARD lėšų administravimu, yra teoriškai efektyvios ir praktikoje įgyvendinamos patenkinamai.

5. KONTROLĖS (ATITIKIMO) IR DETALIAUS TESTAVIMO REZULTATAI

Šioje Ataskaitos dalyje pateikiama audito metu atliktų įvairių tikrinimų rezultatų apžvalga. Tai apima išvadas, pagrindinius pastebėjimus ir pateiktas rekomendacijas.

Audito pažymoje ir šios Ataskaitos 1.6 dalyje išreiškiamą mūsų nuomonę apie vidaus kontrolės procedūrų teorinį buvimą ir pakankamą praktinį veikimą suformavome taikydami įvairius audito metodus, kurių apimtis ir taikymas, įskaitant testuotų pavyzdžių skaičių, pateiktas šios Ataskaitos 2.3, 2.4 dalyse. Atlikdami audito procedūras vertinome tam tikrų kontrolės grupių – veiklos kontrolės, fizinių patikrų, mokėjimų kontrolės, apskaitos kontrolės bei vidaus audito – buvimą, veikimą praktikoje, atlikimą laiku, taikymą visiems atvejams ir gebėjimą nustatyti bei taisyti klaidas.

Taikydami skirtingus audito metodus taip pat rinkome atitikties akreditavimo kriterijams įrodymus, t.y. kad veiklos procedūros Agentūroje veikė patenkinamai, o EK teiktinos ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais yra teisingos, išsamios ir tikslios.

Be to, atsižvelgdami į audito metu nustatytus pastebėjimus, rastas klaidas, galinčias įtakoti mūsų nuomonę apie patirtų išlaidų tinkamumą, t. y. atitikimą DFS reikalavimams, taip pat siekdami įvertinti atskirų priemonių kontrolės procedūrų efektyvumą, papildomai atlikome šį darbą:

- Detalaus testavimo metu papildomai įvertinome atsiskaitymų grynaisiais pinigais tarp Paramos gavėjų ir rangovų / tiekėjų apimtį. Taip pat įvertinome, ar buvo atvejų, kuomet Paramos gavėjas grynais pinigais atsiskaitė su susijusia šalimi.

Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie VRM (toliau tekste – FNTT) perdavėme žinias ir galimam tyrimui audito metu surinktą informaciją, susijusią su galimu sukčiavimu gaunant ir panaudojant SAPARD lėšas.

- Siekdami įsitikinti, ar Agentūra, administruodama II priemonės projektus, laikosi bendrojo tinkamumo kriterijaus, reikalaujančio, kad pareiškėjai, įgyvendinantys projektą, remiamą pagal šią priemonę, negali būti remiami, jei jie prašo paramos kitam tos pačios priemonės projektui, nepraėjus 3 metams po pirmosios Paramos sutarties pasirašymo, detalaus testavimo metu patikrinome:
 - ar su II priemonės projektų Paramos gavėjais trijų metų bėgyje pasirašyta tik po vieną Paramos sutartį;
 - ar nebuvo pasirašyta Paramos sutartis dėl SAPARD paramos pagal II priemonę su Paramos gavėju, kurio steigėjas ar paraiškos pateikimo metu kontrolinį akcijų paketą valdantis asmuo jau yra gavęs SAPARD paramą pagal II priemonę.
- Detalaus testavimo metu nustatėme, kad kelių Paramos gavėjų, priklausančių vienam koncernui, SAPARD programos projektų statybos darbus atliko tam pačiam koncernui priklausanti įmonė, rinkome papildomą informaciją siekdami nustatyti visus susijusius investicinius projektus ir atliktų statybos darbų vertę.
- Detalaus testavimo metu atlikome visų 39 2004 metais apmokėtų VII priemonės Mokėjimo prašymų testavimą PVM išlaidų, kompensuotų Paramos gavėjui – ŽŪM, nustatymui.
- VIII priemonės „Techninė parama, informavimas“ projektams 2004 m. mokėjimų nebuvo atlikta. Taikomų kontrolės priemonių įvertinimui taikėme analitines procedūras. Be to, susitikome su atsakingais ŽŪM specialistais, atsakingais už VII ir VIII priemonių administravimą.
- Siekdami įsitikinti, ar Agentūros, administruojant IV priemonės projektus, išmokėta paramos suma neviršijo NŽŪKPP nustatytų maksimalių sumų (atsižvelgiant į DFS priedo A skyriaus 2 straipsnio nuostatas), papildomai patikrinome visus nuo Agentūros akreditacijos pradžios pagal šią priemonę atliktus mokėjimus.

- Tikrinimą, ar mokėjimai, atlikti ataskaitinių metų pradžioje ir pabaigoje, tinkamai atvaizduoti apskaitos registruose.
- Suderinimo testus tarp (1) Agentūros SAPARD sąskaitos banko išrašo duomenų ir Agentūros Analitinės sąskaitos 091100 (BF lėšų ir SAPARD atsiskaitomosios sąskaitos) duomenų; (2) Agentūros SAPARD sąskaitos banko išrašo duomenų ir banko operacijoms skirto registro Informacija apie turimas lėšas (M3) duomenų; (3) Agentūros Analitinės sąskaitos 091100 (BF lėšų ir SAPARD atsiskaitomoji sąskaita) duomenų su banko operacijoms skirtu registro Informacija apie turimas lėšas (M3) duomenų.
- Suderinimo testus tarp Agentūros Atsiskaitymų su kreditoriais registro AA3 duomenų ir Agentūros analitinių sąskaitų 179301...179308 (Atsiskaitymai su kreditoriais (pagal paramos priemones)) duomenų. Taip pat atlikome kreditorinių bei anuliuotų kreditorinių duomenų suderinamumą tarp atskirų apskaitos registrų.
- Kreipėmės į ŽŪM, kaip instituciją, koordinuojančią NŽŪKPP priežiūrą bei vertinimą, dėl NŽŪKPP nuostatų, susijusių su netinkamomis išlaidomis, išaiškinimo.

Minėtų audito procedūrų atlikimo metu kilę pastebėjimai bei rekomendacijos pateikiami toliau.

Audito metu atliktų įvairių tikrinimų rezultatus pateikiame pagal Agentūros departamentus (jų vykdomas funkcijas). Visos Agentūros funkcijos, susijusios su SAPARD programos administravimu, yra priskiriamos šiems Agentūros departamentams:

- Kontrolės departamentui;
- Kaimo plėtros programų departamentui;
- Finansų ir apskaitos departamentui;
- Informacinių technologijų departamentui;
- Vidaus audito departamentui.

Atlikdami procedūrų laikymosi ir detalų testavimą peržiūrėjome visas šių Agentūros departamentų administruotas į atranką patekusių Mokėjimo prašymų bei su jais susijusių Projekto priežiūros bylas bei darbo dokumentus. Be to, peržiūrėjome šių padalinių darbo ir pareigybių aprašymus, darbo procedūrų schemas.

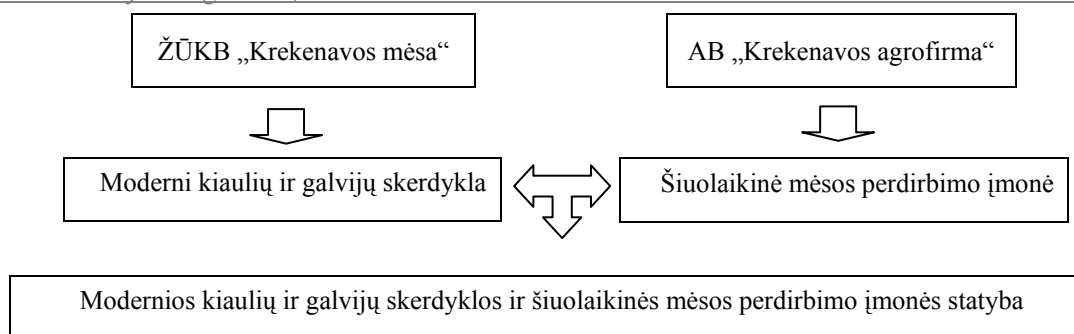
Svarbius pastebėjimus, skirtus Agentūros vadovybei, pateikiame atskirame šios dalies skyriuje.

Atliktas darbas vertinant Agentūros informacinių sistemų saugumą, Agentūros informacinę aplinką bei pastebėjimai ir rekomendacijos pateikti Ataskaitos 5.6 dalyje.

5.1 PASTEBĖJIMAI AGENTŪROS VADOVYBEI

(4) Svarbus pastebėjimas – Galimai dirbtinai suskaidytas projektas, kuriam išmokėta parama viršija NŽŪKPP numatytą sumą

Audito metu nustatyti faktai rodo vieno Paramos gavėjo AB „Krekenavos agrofirmon“ dirbtinai sukurtas sąlygas vieno projekto suskaidymui tikslu gauti didesnę nei leistiną paramos sumą. Nustatėme, kad ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ ir AB „Krekenavos agrofirma“, turinti 93,85 proc. ŽŪKB „Krekenavos mėsos“ pajų, pagal atskiras su Agentūra pasirašytas Paramos sutartis, įgyvendino du II priemonės projektus: (Nr. P23010017) „Moderni kiaulių ir galvijų skerdykla“ ir (Nr. P25020020) „Šiuolaikinė mėsos perdirbimo įmonė“. Mes manome, kad šie projektai yra iš esmės vienas investicinis projektas – modernios kiaulių ir galvijų skerdyklos ir šiuolaikinės mėsos perdirbimo įmonės statyba, kuriam Agentūra išmokėjo 26 000 268 Lt (7 530 198 EUR) paramos, 8 736 268 litais (2 530 198 eurai) viršijant II priemonės projektui NŽŪKPP nustatytą maksimalų 17 264 000 Lt (5 mln. EUR) paramos dydį. Agentūra neįvertino šios situacijos galimo neatitikimo NŽŪKPP nuostatomis ir atitikties DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2 dalies 2.2.3 punkto ir DFS priedo B skyriaus 4 straipsnio 1 dalies reikalavimams dėl gero finansinio valdymo principų laikymosi.

Praėjus devynioms dienoms po ŽŪKB „Krekenavos mėsos“ įsteigimo, 2001-12-21 (pirmojo Paraiškų surinkimo etapo metu) ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ Agentūrai pateikė Paraišką projekto „Moderni kiaulių ir galvijų skerdykla“ įgyvendinimui. Paramos sutartis Nr. SA 8-P23010017 tarp ŽŪKB „Krekenavos mėsos“ ir Agentūros maksimaliai paramos sumai – 17 765 000 Lt⁸ pasirašyta 2002-03-28. Pagal šią sutartį Agentūra išmokėjo 16 882 464 Lt paramos, iš jų 10 381 588 Lt 2004 metais.

Su AB „Krekenavos agrofirma“ Agentūra 2003-01-15 pasirašė Paramos sutartį Nr. SA 8-P25020020 9 149 944 Lt SAPARD paramai gauti projekto „Šiuolaikinė mėsos perdirbimo įmonė“ įgyvendinimui. Pagal šią sutartį Agentūra išmokėjo 9 117 804 Lt paramos, iš jų 6 232 734 Lt 2004 metais.

Pagal abi pirmiau minėtas Paramos sutartis Agentūra projektams išmokėjo 26 000 268 Lt.

Remiantis toliau pateiktais faktais galima daryti išvadą, kad du projektai: „Moderni kiaulių ir galvijų skerdykla“ ir „Šiuolaikinė mėsos perdirbimo įmonė“, iš esmės yra vienas projektas – moderni kiaulių ir galvijų skerdykla ir šiuolaikinė mėsos perdirbimo įmonė, o ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ ir AB „Krekenavos agrofirma“ iš esmės yra vienas paramos gavėjas:

- AB „Krekenavos agrofirma“ yra viena iš ŽŪKB „Krekenavos mėsos“ steigėjų, turinti 93,85 proc. šios įmonės pajų.
- ŽŪKB „Krekenavos mėsos“ valdytojas ir AB „Krekenavos agrofimos“ generalinis direktorius yra tas pats asmuo.
- Pagal ŽŪKB „Krekenavos mėsos“ kartu su Paraiška pateiktą komercinį pasiūlymą, skerdyklos ir perdirbimo įmonės statyba buvo planuota kaip vienas investicinis projektas, o šio komercinio pasiūlymo užsakovas yra AB „Krekenavos agrofirma“, o ne ŽŪKB „Krekenavos mėsa“.
- Skerdyklos ir perdirbimo įmonės projektai yra vienas nuo kito priklausomi, nes:
 - įgyvendinami viename gamybos pastate (yra vienas objektas);
 - kiaulių ir galvijų skerdimo ir mėsos perdirbimo procesai yra vienas nuo kito technologiškai priklausomi ir gali būti vykdomi nepertraukiamai;
 - dalis AB „Krekenavos agrofimos“ iš paramos lėšų įsigytų inžinerinių tinklų ir įrengimų yra sumontuota ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ skerdyklai priklausančioje teritorijoje;
 - kartu su AB „Krekenavos agrofimos“ Paraiška pateikta ŽŪKB „Krekenavos mėsos“ ir AB „Krekenavos agrofimos“ Jungtinės veiklos sutartis, kuria numatyta bendra rinkodaros strategija, taip pat bendra abiejų objektų veiklos pradžia – 2004-01-01;
 - žemės sklypo, kuriame pastatyta skerdykla ir perdirbimo įmonė, nuomininkė yra ŽŪKB „Krekenavos mėsa“, kuri dalį žemės, kurioje pastatyta mėsos perdirbimo įmonė, pernuomavusi AB „Krekenavos agrofirmai“.

⁸ Vadovaujantis SAPARD 2003 metų išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitoje pateiktais 5.5.3.1 ir 5.8.3.2 pastebėjimais, Agentūra bendrovei ŽŪKB Krekenavos mėsa minusavo paramos sumą, viršijusią maksimaliai leistiną paramos didį, numatytą NŽŪKPP.

- Pagal pasirašytas Paramos sutartis ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ apmokėtos projektavimų darbų išlaidos, o AB „Krekenavos agrofirmos“ – konsultavimo išlaidos.
- Skerdyklos ir perdirbimo įmonės projektams ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ užsakymu buvo atlikta bendra ekspertizė ir išduotas Bendrosios projekto ekspertizės aktas „Dėl Modernios kiaulių ir galvijų skerdyklos bei šiuolaikinės mėsos perdirbimo įmonės Mantvilonių km. Kėdainių sen. techninio projekto“, kuriame nurodoma, kad numatoma vykdyti kiaulių ir galvijų skerdimą bei gaminti ne tik šviežią mėsą, bet ir plataus asortimento mėsos gaminius.
- ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ išduotas leidimas statyboms apima bendrą skerdyklos ir perdirbimo įmonės statybą (Agentūrai pareikalavus, išduoti atskiri statybos leidimai).

Nepaisant to, kad ryšys tarp ŽŪKB „Krekenavos mėsos“ bei AB „Krekenavos agrofirmos“ buvo nustatytas VAD specialaus audito metu, dalis minėtų faktų taip pat buvo pastebėti atliekant ŽŪKB „Krekenavos mėsos“ ir AB „Krekenavos agrofirmos“ Mokėjimo prašymų patikras vietoje, be to, FAD direktoriaus tarnybiniame pranešime investicinis projektas įvardytas kaip vienas objektas, išskaidytas dviems pareiškėjams, Agentūra nesiėmė pakankamų veiksmų įvertinti šių aplinkybių atitikties DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2 dalies 2.2.3 punktu ir DFS priedo B skyriaus 4 straipsnio 1 dalimi reikalaujamam gero finansinio valdymo principų laikymuisi ir atitikties NŽŪKPP nuostatomis.

Kadangi, vertinant du įvykdytus projektus kaip vieną, projektams išmokėta parama 8 736 268 Lt (2 530 198 EUR) viršija NŽŪKPP II priemonei nustatytą maksimalų vienam projektui skiriamą paramos dydį, mes abejojame šių išlaidų tinkamumu.

Rekomenduojame Agentūros vadovybei įvertinti prieš tai pateiktus faktus ir aplinkybes, ir nuspręsti, ar išlaidos, susijusios su galimu II priemonės projektui NŽŪKPP nustatyto maksimalaus paramos dydžio viršijimu 8 736 268 litais (2 530 198 eurai), yra tinkamos.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Agentūra, administruodama SAPARD programos lėšas, privalo vadovautis NŽŪKPP ir DFS nuostatomis, taip pat šių norminių aktų pagrindu parengtomis administravimo procedūromis. NŽŪKPP yra aiškiai nustatyti reikalavimai potencialiems paramos gavėjams, t.y. apibrėžti paramos gavėjai ir įvardinti projektų tinkamumo kriterijai. Abu paminėti projektus pateikė atskiri ūkio subjektai, veikiantys LR įstatymų nustatyta tvarka, atitinkantys visus SAPARD paramai gauti keliamus reikalavimus. Agentūra priimti kitą sprendimą galėjo tik tokiu atveju, jeigu būtų atitinkamai pakeistos NŽŪKPP nuostatos, apibrėžiančios reikalavimus paramos gavėjams. Valstybės kontrolės teiginys, kad FAD direktorė, 2004-01-26 Tarnybiniame pranešime teigia, kad tai yra vienas projektas, nėra teisingas, kadangi Tarnybiniame pranešime, kuris yra adresuotas KPPD direktoriui, prašoma pateikti paaiškinimą dėl viename sklype vykdomų dviejų projektų ir kad jie neturi aiškių atskyrimo ribų, o ne teigiama, kad tai yra vienas projektas. Išanalizavus situaciją, 2004-02-20 iš KPPD PVS buvo gautas Tarnybinis pranešimas, kuriame aiškiai buvo išdėstyta, kad pareiškėjai yra du juridškai atskiri ūkio subjektai, kurie, vertinant pagal patvirtintus reikalavimus, atitiko Nacionalinės žemės ūkio ir kaimo plėtros 2000-2006 metams programoje nustatytus tinkamumo kriterijus SAPARD paramai gauti. Taip pat buvo inicijuota kontrolinė patikra vietoje, kurios metu buvo patikrinti abu projektai. Užsakomosios patikros metu (ataskaita MPR9 Nr. M230300108/08, 2004-02-02.) buvo nustatyta, kad projektų ribos atskirtos, darbai nesidubliuoja, investicijos yra realios. Be to, Agentūrai buvo pateikti dokumentai (atskiri statybos leidimai - ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ (statybos leidimas Nr. L02/68/1) bei AB „Krekenavos agrofirma“ (statybos leidimas Nr. L02/68/1); atskiros paskolos sutartys - ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ (kreditavimo sutartis Nr. 0020204010087/00, 2002-08-13) bei AB „Krekenavos agrofirma“ (kreditavimo sutartis Nr. 0020204010082/00, 2002-08-13); atskiri draudimo polisai, statybos sutartys su rangovais, apmokėjimo dokumentai, teisinės registracijos dokumentai, atskiros Aplinkosaugos departamento pažymos bei Valstybinės maisto ir Veterinarijos tarnybos išduotos pažymos apie projektų atitikimą atitinkamiems standartams ir kt.), įrodantys, kad buvo vykdomi du atskiri projektai.

Norime informuoti, kad informacija apie Patvirtinančios institucijos pateikiamas pastabas, rekomendacijų įgyvendinimo planus bei priemones yra pateikiamos Valdančiajai institucijai, už NŽŪKPP priežiūrą atsakingai institucijai, taip pat Monitoringo komitetui ir šių institucijų kompetencijoje yra klausimai, susiję su programinių nuostatų keitimu. Taip pat norime atkreipti dėmesį, kad EK atsakingi pareigūnai auditų misijų metu nagrinėjo šiuos atvejus ir neatitikimų nenustatė, ką patvirtino 2004-01-06 laiške Finansų ministerijai ir Agentūrai.

(5) Svarbus pastebėjimas – Įmonė galimai įsteigta vieninteliu tikslu gauti SAPARD paramą

Audito metu nustatyti faktai rodo, kad Agentūra pagal Paramos sutartį UAB „Kauno grūdai“ ir partneriai“ 2004 metais išmokėjo 1 761 273 Lt paramos II priemonės „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimo ir marketingo tobulinimas“ projektui (Nr. P23020090) „Kombinuotų pašarų gamybos modernizavimas“ įgyvendinti, nors tikrasis Paramos gavėjas gali būti AB „Kauno grūdai“, kuris neatitiko vieno iš tinkamumo kriterijaus – ekonominio gyvybingumo rodikliai viršijo NŽŪKPP nustatytas kritines reikšmes. Todėl mūsų manymu, AB „Kauno grūdai“ įsteigė UAB „Kauno grūdus“ ir partnerius“ vieninteliu tikslu gauti SAPARD paramą, o visos kompensuotos projekto išlaidos 1 761 273 Lt (510 100 EUR) gali būti netinkamos. Agentūra neįvertino šios situacijos atitikties DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2 dalies 2.2.3 punkto ir DFS priedo B skyriaus 4 straipsnio 1 dalies reikalavimams dėl gero finansinio valdymo principų laikymosi.

UAB „Kauno grūdų“ ir partnerių“ galimą įsteigimą vieninteliu tikslu gauti SAPARD paramą pagrindžia toliau pateikti faktai:

- AB „Kauno grūdai“ ekonominio gyvybingumo rodikliai, tokie kaip grynasis pelningumas, skolos ir bendrojo likvidumo rodikliai, viršijo kritines NŽŪKPP nustatytas ekonominio gyvybingumo rodiklių reikšmes. Todėl jei AB „Kauno grūdai“ būtų pateikusi Paraišką, ji būtų buvusi pripažinta netinkama SAPARD paramai gauti.
- UAB „Kauno grūdų“ ir partnerių“ steigėja AB „Kauno grūdai“, turinti 100 proc. šios įmonės akcijų.
- UAB „Kauno grūdai“ ir partneriai“ buvo įregistruota 2001-11-09 ir daugiau negu metus laiko iki Paraiškos, pagal kurią pasirašyta Paramos sutartis, pateikimo veiklos nevykdė (prieš tai teikta pirmoji Paraiška buvo atmesta kaip netinkama).
- Verslo plane nurodytos UAB „Kauno grūdų“ ir partnerių“ įkūrimo priežastys nepagrindžia ekonominės naujos įmonės steigimo naudos.
- AB „Kauno grūdai“ naujai įmonei UAB „Kauno grūdai“ ir partneriai“ perdavė iki tol pačios vykdytą kombinuotų pašarų gamybos veiklą.
- UAB „Kauno grūdams“ ir partneriams“ gamybai reikalingų žaliavų tiekimu ir produkcijos realizavimu planavo rūpintis AB „Kauno grūdai“.
- Paklausimus komerciniams pasiūlymams pateikti paruošė ir gavo AB „Kauno grūdai“.
- UAB „Kauno grūdai“ ir partneriai“ Paraiškos pateikimo metu ilgalaikio turto neturėjo, įmonėje dirbo tik du darbuotojai.
- AB „Kauno grūdai“ buvo vienintelė UAB „Kauno grūdų“ ir partnerių“ veiklai vykdyti reikalingo turto ir žmogiškųjų išteklių formuotoja, nes:
 - suteikė ilgalaikę (5 metų) 3 mln. Lt paskolą su sąlyga, kad projektas laimi SAPARD paramą (teikiant pirmąją Paraišką, vietoj šios paskolos, AB „Kauno grūdai“ buvo numačiusi sumokėti UAB „Kauno grūdams“ ir partneriams“ tokios pat sumos įnašą ir tapti pašarų gamybos įrengimų, planuojamų įsigyti iš SAPARD programos lėšų, bendrasavininke. Tai buvo pirmosios Paraiškos atmetimo priežastis);
 - išnuomavo kombinuotų pašarų gamybos patalpas, esančias tame pačiame pastate, kuriame veiklą vykdo AB „Kauno grūdai“, ir sandėliavimo patalpas;

- perdavė laikinai naudoti kombinuotų pašarų gamybos įrengimus, esančius minėtose patalpose (pagal Paraiškos patikros ataskaitą, naudojami gamyboje įrengimai, esantys išnuomotose patalpose, yra panašių parametrų kaip ir planuojami įsigyti);
- didesnę dalį UAB „Kauno grūdai“ ir partneriai“ darbuotojų planuota priimti iš AB „Kauno grūdai“.

Nurodyti faktai, įskaitant aplinkybę, kad naujos įmonės UAB „Kauno grūdų“ ir partnerių“ steigimas buvo ekonomiškai nepagrįstas, rodo, kad tikrasis Paramos gavėjas gali būti AB „Kauno grūdai“, kuris neatitiko tinkamumo kriterijų SAPARD paramai gauti, todėl UAB „Kauno grūdai“ ir partneriai“ buvo galimai įsteigta vieninteliu tikslu gauti SAPARD paramą, o tai prieštarauja bendrosioms teisės nuostatoms ir kelia pagrįstas abejones dėl išlaidų tinkamumo. Agentūra neįvertino šių aplinkybių atitikties DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2 dalies 2.2.3 punktu ir DFS priedo B skyriaus 4 straipsnio 1 dalimi reikalaujamam gero finansinio valdymo principų laikymuisi ir atitikties NŽŪKPP nuostatoms.

Rekomenduojame Agentūros vadovybei įvertinti prieš tai pateiktus faktus ir aplinkybes, ir nuspręsti, ar 1 761 273 Lt (510 100 EUR) išlaidos, susijusios su išmokėta parama UAB „Kauno grūdams“ ir partneriams“, galimai įsteigta vieninteliu tikslu gauti SAPARD paramą, yra tinkamos.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Agentūra, administruodama SAPARD programos lėšas, privalo vadovautis NŽŪKPP ir DFS nuostatomis, taip pat šių norminių aktų pagrindu parengtomis administravimo procedūromis. NŽŪKPP yra aiškiai nustatyti reikalavimai potencialiems paramos gavėjams, t.y. apibrėžti paramos gavėjai ir įvardinti projektų tinkamumo kriterijai, nustatytos kompensuotinos investicijos, o pastebėjime minimas projektas atitiko visus be išimties, NŽŪKPP įvardintus, kriterijus ir reikalavimus. Ūkio subjektams LR įstatymų ribose yra garantuojama ūkinės veiklos laisvė ir patys ūkio subjektai sprendžia apie savo veiksmų ekonominį pagrįstumą, civilinėje apyvartoje naujų įmonių steigimas, jungimas, reorganizavimas ir t.t. yra nuolatiniai ir kasdieniai reiškiniai, todėl Patvirtinančios institucijos prielaidos ir išvada, kad projekto išlaidos yra nekompensuotinos, Agentūros nuomone, neparemta jokiais teisiniais argumentais. Norime atkreipti dėmesį, kad UAB „Kauno grūdai“ ir partneriai Agentūrai pateiktame verslo plane aiškiai nurodė steigimo tikslus - „įmonė įkurta siekiant įgyvendinti AB „Kauno grūdai“ restruktūrizavimo programą: 1) UAB „Kauno grūdai“ ir partneriai atiteks pašarų gamyba, o AB „Kauno grūdai“ užsiima miltų gamyba, žaliavų tiekimu bei pašarų realizacija; 2) diversifikuoti veiklą; 3) padidinti valdymo efektyvumą; 4) sumažinti kombinuotųjų pašarų gamybos savikainą. Nagrinėjant pareiškėjo pateiktą Užbaigto projekto metinę ataskaitą, nustatyta, kad įmonėje dirba 34 nuolatiniai darbuotojai, projekto metu įgytas turtas niekam neperleistas, įmonė vykdo projekte numatytą ūkinę komercinę veiklą, pateiktos 2004 m. metinės finansinės atskaitomybės ataskaitos rodo, kad įmonės apyvarta išaugo nuo 2 222 tūkst. Lt 2003 m. iki 3 121 tūkst. Lt 2004 m. ir t.t. Agentūra yra vykdančioji institucija, kuri privalo vykdyti teisės aktų reikalavimus ir neturi teisės jų laisvai interpretuoti, todėl šiuo metu neturi jokio teisinio pagrindo daryti išvadą, kad ūkio subjektas įsteigtas su vieninteliu tikslu gauti paramą ar kad projekte numatytos išlaidos yra netinkamos.

(6) Svarbus pastebėjimas – VII priemonės projektams kompensuotas PVM

Vadovaujantis DFS priedo B skyriaus 4 straipsnio b.i. punktu, jeigu EK nenusprendžia kitaip, mokesčiams, kurie yra išieškotini, kompensuojami ar kitokiais būdais užskaitomi, negali būti naudojamas papildomas Bendrijos finansavimas pagal SAPARD programą.

Audito metu nustatėme, kad Agentūra 2004 metais VII priemonės „Profesinis mokymas“ Paramos gavėjui ŽŪM kompensavo 154 729 Lt PVM išlaidas (75 proc. (116 047 Lt) iš SAPARD lėšų, 25 proc. (38 682 Lt) iš BF lėšų), kurių ŽŪM, šiai veiklai nebūdamas PVM mokėtojas, nesusigražina, tačiau mokymo paslaugų teikėjai šį PVM galėjo traukti į atskaitą.

Atsižvelgiant į tai, kad iki šiol LR nėra apsispręsta dėl vienodo PVM išlaidų apmokėjimo iš SAPARD programos taikymo, mes negalėjome įsitikinti VII priemonės projektams kompensuotų

PVM išlaidų tinkamumu, t. y. jų atitikimu DFS priedo B skyriaus 4 straipsnio b.i. punkto reikalavimams.

Rekomenduojame Agentūros ir FM vadovybei nuspręsti dėl PVM išlaidų tinkamumo ir vienodo DFS reikalavimų taikymo.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Remiantis DFS B dalies 4 str. b.i., jeigu EK nenusprendžia kitaip, mokesčiams, kurie yra išieškotini, kompensuojami ar kitokiais būdais užskaitomi, negali būti naudojamas papildomas Bendrijos finansavimas pagal SAPARD programą. Šiuo atveju, PVM yra kompensuotinas, kadangi SAPARD parama ŽŪM nėra ekonominė veikla, kuriai remiantis Lietuvos respublikos PVM įstatymo 58 straipsnio 1 dalimi PVM atskaita negalima, t.y. ministerija negalėtų atskaityti tokių prekių (paslaugų) pirkimo PVM ar kitaip susigrąžinti iš biudžeto.. 2004-02-26 buvo gautas raštas Nr. ((14.13-02)-5K-0403537) iš Finansų ministerijos dėl PVM kompensavimo SAPARD kryptčiai „Profesinis mokymas“. Šiame rašte konkrečiai yra išdėstoma, kad ŽŪM gali būti kompensuojamas PVM, jei už įsigytos prekės (paslaugos) nebūtų susiję su ministerijos vykdoma ekonomine veikla, kuriai remiantis Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 58 straipsnio 1 dalimi, PVM atskaita negalima. Šis klausimas bus papildomai apsvarstomas su ŽŪM ir FM.

(7) Svarbus pastebėjimas – Neįsitikinta, kad vyko pagal VII priemonę kompensuoti mokymai

Pagal DFS priedo A skyriaus 4, 5 ir 14 straipsnio nuostatas Agentūra turi atitikti akreditavimo kriterijus, vienas kurių yra patikros prieš patvirtinant Projektus ir Mokėjimo prašymus.

Audito metu nustatėme, kad Agentūra 2003-12-19 sutartimi įpareigojusi ŽŪM vykdyti VII priemonės „Profesinis mokymas“ teikiamų paslaugų bei lėšų panaudojimo kontrolę⁹, nenumatė tvarkos, kaip ŽŪM turėtų atlikti mokymo paslaugų patikras vietoje¹⁰ ir kaip apie jų atlikimą turėtų informuoti Agentūrą (įskaitant metinių ataskaitų teikimą). Todėl:

- pagal 33 Paramos sutartis, kurių vertė 3 912 722 Lt, mokymo kursų patikros vietoje neatliktos.
- visi Mokėjimo prašymai pagal VII priemonę „Profesinis mokymas“ Agentūros buvo apmokėti neįsitikinus (neturint patikrų vietoje dokumentų), kad ŽŪM atliko mokymo kursų patikras vietoje.

Pagal visas su Paramos gavėju ŽŪM pasirašytas Paramos sutartis mokymo kursai yra įvykę.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Administruojant VII priemonę „Profesinis mokymas“, nuo 2003-12-19 vienintelis paramos pareiškėjas tapo ŽŪM su kuria buvo pasirašyta sutartis Nr. TPS 5-195/554, pagal kurią Ministerija įsipareigojo vykdyti teikiamų paslaugų bei lėšų panaudojimo kontrolę. Tuo pagrindu buvo nuspręsta iš KD procedūrų išimti minėtos priemonės aprašymą.

Vadovaujantis Ministerijos vertinimais Agentūra apmoka atliktas investicijas atlikdama administracinę patikrą prieš išmokant lėšas.

(8) Svarbus pastebėjimas – Kompensuotos investicijos, už kurias atsiskaityta grynaisiais pinigais

Audito metu nustatėme aštuoniolika Mokėjimo prašymų, kuriuose Paramos gavėjai už įsigytas prekes, paslaugas ir darbus, kurie yra paramos objektas, sumokėjo 2 125 548 Lt grynaisiais pinigais.

Atsiskaitymai grynaisiais pinigais turi didelę įgimtą riziką dėl tokių operacijų patvirtinimo iš trečios šalies nebuvimo, ypač kada paslaugas ir darbus atlieka susijusios įmonės, ir anksčiau nustatytų

⁹ Plačiau žr. Ataskaitos 4 dalį.

¹⁰ ŽŪM 2003-12-31 „Mokymo paslaugų teikėjų pagal SAPARD paramos kryptį „Profesinis mokymas“ teikiamų paslaugų bei skirtų lėšų naudojimo kontrolės taisyklėse“ tėra numatyta patikrinti ne mažiau kaip 10 proc. mokymo paslaugų teikėjo teikiamų paslaugų pagal kiekvieną sutartį.

sukčiavimo atvejų. Kadangi Agentūra neturi ir negali turėti pakankamų kontrolės priemonių, mažinančių šią riziką, tokios ūkinės operacijos turėtų būti ribojamos.

Informaciją apie visus audito metu mūsų įvertintus Mokėjimo prašymus, kuriuose Paramos gavėjai už jiems suteiktas paslaugas ir atliktus darbus apmokėjo grynaisiais pinigais, perdavėme Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (FNTT).

Mes nustatėme šiuos atvejus, kai mokėjimai grynaisiais pinigais yra ypač didelės rizikos:

- Paramos gavėjas KB „Baltlantos žuvis“ su ja susijusiai įmonei už rekonstrukcijos darbus atliko du mokėjimus grynaisiais pinigais po 781,5 tūkst. Lt ir 165 tūkst. Lt (iš viso 946,5 tūkst. Lt), prieš tai šiuos pinigus nuėmus iš atsiskaitomosios sąskaitos banke.
- Paramos gavėjas ŽŪKB „Vilkyčių paukštyno produktai“ už atliktus statybos darbus rangovui pagal du Mokėjimo prašymus sumokėjo grynaisiais pinigais 374 312 Lt, mokant beveik kiekvieną darbo dieną po 10 tūkst. Lt.
- Paramos gavėjas ūkininkė Jolanda Šoblinskienė už atliktas investicijas grynaisiais pinigais sumokėjo 353 063 Lt, t.y. tokią sumą, kurią ūkininkė Jolanda Šoblinskienė nurodo padidėjusius projekto finansavimo šaltinius dėl iš susijusios įmonės gauto 350 000 Lt avansinio apmokėjimo pagal sutartį, kuri, mūsų manymu, yra fiktyvi. Be to, Agentūros darbuotojai patikros metu nustatė neatitikimų paramos gavėjo grynųjų pinigų apskaitos dokumentuose.

Rekomenduojame Agentūros vadovybei imtis priemonių, kurios užtikrintų, kad ateityje investicijos, už kurias Paramos gavėjas atsiskaitė grynaisiais pinigais, būtų pripažįstamos kaip netinkamos ir nekompensuojamos.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Lietuvos Respublikos teisės aktai nedraudžia ūkio subjektams atsiskaityti grynaisiais pinigais.

Agentūra imasi visų įmanomų priemonių, kai užfiksuoja, kad mokėjimo prašymuose yra atsiskaitoma grynaisiais pinigais. Jei sumos yra didelės yra siunčiamos Kontrolinės patikros į vietą, informacija teikiama FNTT, prašome visų įmanomų dokumentų fiksuojančių šias operacijas.

(9) Svarbus pastebėjimas – Kompensuoti susijusių šalių vykdomi sandoriai

Agentūra 2004 metais pagal pateiktus Mokėjimo prašymus kompensavo ir tarp susijusių šalių vykdytus sandorius, nors tarp grupės įmonių atliekami sandoriai gali būti nepagrįsti normaliomis verslo sąlygomis. Nepaisant to, kad 2002 ir 2003 metų patvirtinimo auditų metu dėl tokių sandorių buvo atkreiptas dėmesys, Agentūra 2004 metais nesiėmė pakankamų veiksmų, siekdama įvertinti galimą interesų konfliktą ir kainų nepagrįstumą, kai prekes tiekia ir darbus atlieka su Paramos gavėju susijusi šalis. Dėl šios priežasties Agentūra neužtikrina atitikimo DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2 dalies 2.2.3 punkto ir DFS priedo B skyriaus 4 straipsnio 1 dalies reikalavimams dėl gero finansinio valdymo principų, o ypač taupumo ir sąnaudų efektyvumo principų laikymosi.

- Audito metu nustatėme, kad koncernui „Vikonda“ priklausančios įmonės (UAB „Kėdainių daržovės“, AB „Krekenavos Agrofirma“, ŽŪKB „Krekenavos mėsa“, UAB „Kėdainių konservų fabrikas“, AB „Kėdainių grūdai“) įgyvendino dešimt SAPARD programos projektų pagal I, II ir IV priemones. Aštuoniuose projektuose statybos darbus atliko viena taip pat koncernui „Vikonda“ priklausanči įmonė, kuri remiantis rangos sutartimis, SAPARD programos projektams statybos darbų atliko už 42 580 563 Lt.
- Audito metu taip pat nustatėme, kad, remiantis Paramos sutartimis, tarpusavyje susiję Paramos gavėjai KB „Baltlantos žuvis“ ir UAB „Laivitės žuvis“ įgyvendina SAPARD projektus perkant įrengimus ir darbus iš kitų trijų su jomis susijusių įmonių už 21 837 055 Lt.

Rekomenduojame Agentūros vadovybei, atsižvelgiant į pastebėjime pateiktą informaciją, imtis priemonių tikslu nustatyti, ar sandoriai vykdomi normaliomis verslo sąlygomis, o parama būtų išmokėta tik įsitikinus, kad Paramos gavėjų pirkimai atitinka rinkos kainas.

Taip pat rekomenduojame Agentūros vadovybei užtikrinti, kad sudarant naujas sutartis pagal BPD ir KPP, taikyti principą, kad sandoriai tarp susijusių šalių yra neleistini.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Atitikimo DFS nuostatomis vertinimas buvo ir yra vykdomas laikantis patvirtintų procedūrų ir vadovaujantis aktualiais patvirtintais teisės aktais, o investicijų kainų pagrįstumu įsitikinama vertinant, ar prekių, paslaugų ir darbų pirkimai atlikti pagal patvirtintų taisyklių reikalavimus. Norime priminti, kad Patvirtinančios institucijos pastabos dėl kainų pagrįstumo vertinimo Agentūroje buvo pateiktos praėjusių laikotarpių ataskaitose ir į jas buvo pilnai atsižvelgta, Agentūrai koreguojant jos kompetencijos sferoje esančius teisės aktus arba papildant darbo procedūras, taip pat teikiant pasiūlymus ir pastabas dėl kitų institucijų kompetencijoje esančių teisės aktų. Dėl papildomų kontrolės priemonių įgyvendinant Patvirtinančios institucijos pirmą rekomendacijos dalį Agentūra nusprendė papildomai peržiūrėjusi pateiktą informaciją.

Rekomendacijos antra dalis yra jau įgyvendinta ir atsižvelgta rengiant Lietuvos 2004-2006 metų Bendrojo programavimo dokumento – IV prioriteto Kaimo ir žuvininkystės plėtra priemonių aprašymus ir kitus teisės aktus.

(10) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Administravimo procedūrų peržiūra

Remiantis Agentūros direktoriaus įsakymų dėl administravimo procedūrų kūrimo¹¹ nuostatomis, VAD privalo peržiūrėti keičiamas bei naujai diegiamas administravimo procedūras. Yra rizika, jog VAD išitraukimas į administravimo procedūrų kūrimo veiklą, gali lemti VAD šališkumą vertinant vidaus kontrolės sistemą bei dėl papildomai atliekamo darbo ne pagal sudarytus vidaus audito metinius ir strateginius planus (privaloma administravimo procedūrų peržiūra), VAD gali neatlikti nusimatyto strateginiame plane vidaus auditų.

Rekomenduojame Agentūros vadovybei užtikrinti, kad pirmiau minėtuose Agentūros direktoriaus įsakymuose nuostata dėl privalomos administravimo procedūrų peržiūros VAD būtų pakeista į nuostatą dėl privalomos informacijos pateikimo apie keičiamas procedūras VAD.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Prieš-akreditaciniu laikotarpiu ši nuostata galiojo naujų procedūrų kūrimo etape. Akreditavus instituciją minėtų peržiūrų poreikio nebeliko.

(11) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Rekomendacijų įgyvendinimo procedūros Agentūros lygmeniu

Neprašyta rekomendacijų įgyvendinimo procedūra Agentūros lygmeniu. Egzistuoja rizika, kad dėl nepakankamai apibrėžtų VAD ir audituojamųjų veiksmų, VAD rekomendacijos nebus įgyvendintos.

Rekomenduojame Agentūros vadovybei užtikrinti VAD rekomendacijų įgyvendinimo procedūros parengimą Agentūros lygmeniu.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Departamentų vadovybės komentaruose dėl pastebėtų trūkumų aiškiai apibrėžiamos priemonės ir terminai jiems šalinti. Agentūroje jau yra nusistovėjusi rekomendacijų įgyvendinimo tvarka, todėl kurti naujus dokumentus, manome, nėra tikslinga.

5.2 KONTROLĖS DEPARTAMENTAS

(12) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Vykdomos nenumatytos patikrų vietoje procedūros

- Audito metu nustatėme kelis atvejus, kai Mokėjimo prašymo patikros metu atlikti darbai vietoje su darbų atlikimo aktais buvo sutikrinti atsitiktinės atrankos būdu, nors KDTS darbo aprašymas nenumato atrankos metodo taikymo tikrinant, ar teisingai pateikta informacija apie atliktus darbus ir investicijas.

¹¹ 2004-04-04 Agentūros direktoriaus įsakymas Nr. BR1-168 (bei jo 2004-09-13 pakeitimas Nr. BR1-360) ir 2003-11-07 Agentūros direktoriaus įsakymas Nr. BR1-237.

Atsitiktinės atrankos būdu atliktų patikrų dokumentuose nedetalizuota, kaip ir kokie darbai buvo atrinkti patikrinimui. Todėl yra rizika, kad tikrinimui atrinkti investicijų pavyzdžiai nepakankami siekiant nustatyti, ar Paramos gavėjo Mokėjimo prašyme pateikta informacija apie atliktas investicijas yra teisinga.

- Be to, audito metu nustatėme kelis atvejus, kai iki Mokėjimo prašymo pateikimo Agentūrai KDTS specialistai atliko tarpinę Mokėjimo prašymo patikrą vietoje.

Rekomenduojame KD direktoriui užtikrinti darbo procedūrų laikymąsi ir / arba inicijuoti KDTS darbo aprašymo papildymą – numatyti pavyzdžių atrankos metodą, naudotiną tais atvejais, kai nėra galimybės patikrinti visų pagal Mokėjimo prašymą atliktų investicijų, ir numatyti tarpinės Mokėjimo prašymo patikros vietoje procedūras.

Agentūros veiksmai ir komentarai.

- Įvardinti atvejai bus detaliam išnagrinėti bei siekiant išvengti jų pasikartojimo ateityje, aptarti tarnautojų susirinkimo metu su KDTS vedėjais. Vedėjai bus įpareigoti informaciją perduoti teritorinių skyrių darbuotojams.
- Atsižvelgiant į rekomendaciją bus papildytas KDTS darbo aprašymas, detaliam apibrėžiant tarpinės mokėjimo prašymo patikros vietoje atlikimą.

(13) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Nesilaikoma nustatytų darbo procedūrų

- Pagal KD darbo aprašymą, iškilus neaiškumams vertinant Paramos gavėjo pateiktą Mokėjimo prašymą, FAD gali inicijuoti papildomą patikrą projekto vykdymo vietoje, kuri atlieka KKS. Audito metu nustatėme kelis atvejus, kai pakartotina patikra vietoje nebuvo užregistruota Užsakomųjų patikrų registravimo ir vykdymo žurnale (KŪŽ), patikras vietoje atliko ne KKS, o KDTS specialistai. Atlikus pakartotinę patikrą vietoje buvo užpildytas laisvos formos dokumentas, pasirašytas tik patikrą atlikusių KDTS specialistų. Šių dokumentų peržiūra neatlikta.
- Audito metu nustatėme atvejį, kai KDTS specialistas, atsakingas už Mokėjimo prašymo patikros ataskaitos (MPR 5) surašymą, be pagrindo parengė ir pasirašė Mokėjimo prašymo patikros vietoje tikrinimo elementų sąrašą (MPR 4). Taip pat nustatėme atvejį, kai Mokėjimo prašymo patikros dokumentų peržiūrą atliko juos užpildęs KDTS tarnautojas, kuris tuo metu laikinai ėjo KDTS vedėjo pareigas. Todėl yra rizika, kad KDTS specialistai nesilaikydami nustatytų procedūrų neužtikrins kokybiškos patikros ir bus priimti neteisingi sprendimai.
- Audito metu nustatėme atvejį, kai Kontrolinės mokėjimo prašymo patikros ataskaitą (KKM 2) pasirašė tik peržiūrą atlikęs KKS vedėjas, tačiau nepasirašė nė vienas iš patikroje vietoje dalyvavusių KKS specialistų. Taip pat nustatėme atvejus, kai KKS vedėjas nepasirašė Kontrolinės mokėjimo prašymo patikros vietoje tikrinimo elementų sąrašo (KKM 1), Užsakomosios patikros vietoje tikrinimo elementų sąrašo (MPR 8).

Rekomenduojame KD direktoriui užtikrinti darbo procedūrų laikymąsi ir / arba inicijuoti darbo procedūrų papildymą, numatant atvejus, kai patikras vietoje pagal FAD užklausimus gali atlikti KDTS tarnautojai.

Agentūros veiksmai ir komentarai.

- Įvardytais atvejais KDTS darbuotojai atliko nenumatytus KDTS darbo aprašyme veiksmus, t.y. atliko pakartotines patikras vietoje pagal FAD paklausimus. Šie patikrinimai buvo atliekami, norint operatyviau gauti informaciją, vertinant mokėjimo prašymus. Įvardinti atvejai bus detaliam apsvarstyti tarnautojų susirinkimo metu su KDTS vedėjais, siekiant užtikrinti griežtą procedūrų laikymąsi.
- Tai yra techninė klaida. KDTS darbo aprašyme nėra nustatytas patikrą atlikusių specialistų pasirašymo eiliškumas. Siekiant didesnio procedūrų aiškumo, darbo aprašymas bus papildytas, numatant specialistų pasirašymo eiliškumą. Įvardintu atveju buvo gautas KDTS

vedėjo bei skyriaus darbuotojų paaiškinimas, kuriame nurodyta, kad MPR 4 bei MPR 5 formos užpildytos tinkamai, tik pildant MPR 4 formą sumaišytas pasirašiusių darbuotojų eiliškumas.

Neatitikimas yra atsitiktinis. Siekiant išvengti analogiškų atitikimų ateityje bei racionaliai organizuoti departamento padalinių darbą, Panevėžio kaip ir kituose KDTS įsteigta vedėjo pavaduotojo pareigybė, kuri leidžia užtikrinti pareigų atskyrimo principo laikymąsi.

- Tai yra techninės klaidos. Įvardinti atvejai bus detalai apsvarstyti tarnautojų susirinkimo metu su KKS darbuotojais ir pareikalauta iš vedėjo griežtai laikytis procedūrų.

(14) Nedidelės svarbos pastebėjimas – Neįvykdyta PAK priimta rekomendacija

Audito metu nustatėme, kad KD neįvykdė PAK rekomendacijos dėl papildomų kontrolės priemonių taikymo, siekiant užtikrinti tinkamą SAPARD paramos lėšų panaudojimą – neatliko Projekto Nr. P15020053 kontrolinės patikros vietoje. Šiuo atveju kontrolinės patikros vietoje neatlikimas neįtakoją projekto išlaidų tinkamumo.

Rekomenduojame PAK užtikrinti, kad PAK rekomendacijos dėl papildomų kontrolės priemonių būtų vykdomos.

Agentūros veiksmai ir komentarai. KD KKS atlieka užsakomąsias patikras vietoje pagal FAD ir KPPD paklausimus bei Agentūros direktoriaus pavedimu. KD projekto Nr. P15020053 užklauso atlikti patikrą nebuvo gavęs.

Atitinkamų struktūrinių padalinių atsakingi tarnautojai bus supažindinti su pastebėjimu bei rekomendacija ir įpareigoti užtikrinti PAK sprendimų vykdymą.

5.2.1 IŠVADA

Išskyrus Ataskaitos 5.1 ir 5.2 dalių pastebėjimuose pateiktus atvejus, manome, kad KD specialistai, vykdydami jiems pavestas funkcijas, iš esmės laikosi Agentūros nustatytų taisyklių ir Komisijos Gairių Nr. 9 ir 10 reikalavimų. Taigi su patikros vietoje atlikimo funkcija susijusios vidaus kontrolės procedūros yra teoriškai efektyvios ir praktikoje įgyvendinamos patenkinamai.

5.3 KAIMO PLĖTROS PROGRAMŲ DEPARTAMENTAS

(15) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Ne laiku įvertintos Paraiškos

Remiantis DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.10 dalies nuostata, Agentūra turi laiku įvertinti iš Paramos gavėjų gautas Paraiškas.

Nepaisant 2003 metų patvirtinimo audito metu pateiktos rekomendacijos, 2004 metais nustatėme trisdešimt keturis atvejus, kai Agentūra Paraiškas išnagrinėjo ir priėmė sprendimus dėl paramos suteikimo nesilaikydama Agentūros direktoriaus įsakymuose¹² nustatytų terminų. Projekto vertinimo terminų nesilaikymas gali turėti neigiamų pasekmių projekto įgyvendinamumui.

Rekomenduojame KPPD direktoriui užtikrinti, kad administruojant BPD ir KPP priemones būtų laikomasi Paraiškų vertinimo terminų.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Į rekomendaciją buvo atsižvelgta ženkliai padidinant darbuotojų, susijusių su paraiškų vertinimu, skaičių. Nuo 2004 m. sausio, kuomet PVS, kuris atsakingas už investicinių projektų vertinimą, buvo 12 tarnautojų, 2004 m. balandžio mėn. – 18, o šiuo metu dirba jau 31 tarnautojas.

¹² 2003-01-09 Agentūros direktoriaus įsakymas Nr. BR1-2 "Dėl paraiškų specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros programos (SAPARD) paramai gauti pateikimo"/ Nr. BR1-77, 2003-04-03 / Nr. BR1-77, 2003-08-11 / Nr. BR1-203, 2003-09-25 / Nr. BR1-8, 2004-01-15.

(16) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Neaiškus atitikimo ekonominiam gyvybingumui vertinimas

Remiantis NŽŪKPP, projektai atrenkami tikrinant, ar jie atitinka techniniuose priemonių aprašymuose nustatytus projekto tinkamumo kriterijus, vienas kurių yra ekonominis gyvybingumas. NŽŪKPP nustatyti projekto ekonominį gyvybingumą apibūdinantys rodikliai turi atitikti minimalias (maksimalias) reikšmes, nurodytas žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintoje tvarkoje¹³. Vadovaudamiesi šios tvarkos 11 punktu ūkio subjektai, pateikę ne mažiau kaip dvejų praėjusių metų finansinės atskaitomybės ataskaitas, laikomi ekonomiškai gyvybingi, jeigu jų grynasis pelningumas arba vidutinio turto pelningumas atitiks nustatytas reikšmes esamo laikotarpio ir penktaisiais prognozuojamais metais, o kiti rodikliai, išskyrus vieną, atitiks nustatytas reikšmes esamu ir prognozuojamu laikotarpiu.

Audito metu nustatėme du atvejus, kai keli rodikliai (išskyrus grynąjį pelningumą ir vidutinio turto pelningumą) skirtingais metais neatitiko nustatytų kritinių reikšmių, dėl to projektai, mūsų nuomone, turėjo būti pripažinti netinkamais. Agentūra tokius neatitikimus įvertinusi kaip atitinkančius NŽŪKPP ir minėtos tvarkos nuostatas, projektus pripažino tinkamais paramai gauti.

Kadangi žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintos tvarkos taikymas turi įtakos sprendimams dėl projektų tinkamumo, yra rizika, kad neteisingas minėtos nuostatos taikymas turės įtakos projektų gyvybingumui.

Rekomenduojame KPPD direktoriui inicijuoti žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintos tvarkos 11 punkto taikymo išaiškinimą.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Į Patvirtinančios institucijos rekomendaciją bus atsižvelgta – bus kreiptasi į ŽŪM, kaip į teisės akto rengėją, ir inicijuotas oficialus atitinkamų tvarkos nuostatų išaiškinimas.

(17) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Nevertinamos Paramos gavėjo ketvirtinės ir metinės ataskaitos

Audito metu nustatėme, kad KPPD darbo procedūros nenumato Paramos gavėjo Agentūrai siunčiamų ketvirtinių ir metinių ataskaitų vertinimo dokumentavimo, t.y. tikrinimo elementų sąrašo pildymo.

Rekomenduojame KPPD direktoriui inicijuoti KPPD darbo aprašymo papildymą – numatyti Paramos gavėjo Agentūrai siunčiamų ketvirtinių ir metinių ataskaitų vertinimo dokumentavimo tvarką.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Procedūroje numatytas siunčiamų ataskaitų nagrinėjimas, ką administratoriai ir atlieka lygindami ataskaitos duomenis su Paraiška. Negavus ataskaitų, papildomų dokumentų ar pastebėjus neatitikimus, siunčiamas raštiškas priminimas ar paklausimas išaiškinimui, arba inicijuojama kontrolinė patikra vietoje. Galimybės ir tikslingumas įgyvendinti rekomenduojamą darbo aprašymo papildymą bus išnagrinėtas.

(18) Nedidelės svarbos pastebėjimas – Netinkamai keičiamos Paramos sutartys

- Pagal Paramos sutarties SAPARD paramai gauti pakeitimo ar papildymo taisyklės¹⁴ (toliau tekste – Taisyklės), Paramos sutarties pakeitimai ir papildymai negalimi, jeigu perskirstomos paramos lėšos tarp skirtingų paramos objektų. Audito metu nustatėme, kad Paramos gavėjui UAB "Rietavo veterinarinė sanitarija", paprašius perskirstyti paramos lėšas tarp skirtingų paramos objektų, Agentūra atliko Paramos sutarties pakeitimą perskirstant lėšas tarp paramos objektų, nors pagal Taisyklės šio pakeitimo atlikti negalėjo.

¹³ 2001-02-06 LR žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 24 „Dėl ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti specialiosios paramos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai programos (SAPARD) parama, ekonominio gyvybingumo nustatymo tvarkos“ su vėlesniais pakeitimais.

¹⁴ Patvirtintos 2002-08-14 Agentūros direktoriaus įsakymu Nr. 80 su vėlesniais pakeitimais.

Tuo metu galiojusi Paramos sutarties sąlyga, leidusi tokį pakeitimą, prieštaravo minėtai Taisyklių nuostatai. Pažymėtina, kad atlikus pakeitimą, projekto esmė, tikslai ir bendra paramos suma nepasikeitė.

- Pagal Taisykles, Paramos sutarties pakeitimai ir papildymai negalimi, kai projekto įgyvendinimo terminai nukeliami ilgiau kaip vieneriems metams, o pagal Taisyklių naują redakciją – ilgiau kaip vieneriems su puse metų. Audito metu nustatėme, kelis atvejus, kai Paramos sutartis buvo pakeista, atidedant terminą ilgiau negu leidžiama pagal Taisykles.
- Audito metu nustatėme kelis atvejus, kai Paramos sutarties pakeitimai dėl Mokėjimo prašymo pateikimo ir projekto įgyvendinimo pabaigos termino neatitiko Išvados dėl Paramos sutarties pakeitimo (SA 12).

Rekomenduojame KPPD AAS vedėjui užtikrinti, kad Paramos sutarties pakeitimai būtų atliekami laikantis Taisyklių.

Agentūros veiksmai ir komentarai.

- 2003-09-08 pasirašant Susitarimą dėl Paramos sutarties pakeitimo Nr. 1, kurio 2 straipsnio 4 dalyje ir papildytame Sutarties 3 straipsnio 1 dalies 1.3 punkte yra įvardinta sąlyga dėl paramos lėšų perskirstymo, galiojo sutarčių keitimo taisyklės, kurios nenumato, kad paramos lėšos negali būti perskirstytos.
- Susitarimuose terminas ilgesnis vienu mėnesiu, nes atskaitos terminu buvo pasirinktas paskutinio Mokėjimo prašymo pateikimo terminas.
- Gavus prašymą dėl pakeitimo, pirmiausia rengiama Išvada dėl Paramos sutarties pakeitimo parengimo (SA 12), o po to - Pakeitimo projektas, kuris siunčiamas Paramos gavėjui suderinti. Kadangi Paramos gavėjas pageidavo pakeisti Susitarimą, Susitarimas buvo ištaisytas, o išvada liko ankstesnė.

Ateityje, rengiant Paramos sutarties pakeitimus, į visas pastabas bus atsižvelgta.

5.3.1 IŠVADA

Išskyrus Ataskaitos 5.1 ir 5.3 dalių pastebėjimuose pateiktus atvejus, manome, kad KPPD specialistai, vykdydami jiems pavestas funkcijas, iš esmės laikosi Agentūros nustatytų taisyklių, taigi su projektų vertinimo ir administravimo funkcijomis susijusios vidaus kontrolės procedūros yra teoriškai efektyvios ir praktikoje įgyvendinamos patenkinamai.

5.4 FINANSŲ IR APSKAITOS DEPARTAMENTAS

(19) Vidutinės svarbos pastebėjimas – MP apmokėti vėliau nei po trijų mėnesių

Remiantis DFS priedo A skyriaus 8 straipsnio 6 punktu, Agentūra privalo užtikrinti, kad laiku sutvarkys iš Paramos gavėjų gautus Mokėjimo prašymus. Tais atvejais, kai laikotarpis nuo pateisinamųjų dokumentų, reikalingų mokėjimui atlikti, gavimo iki mokėjimo pavedimo išrašymo yra ilgesnis kaip trys mėnesiai, EB skiriamas papildomas finansavimas gali būti sumažintas. Dėl pastarosios DFS nuostatos, tipinės Paramos sutarties 4 straipsnio 1 punkte Agentūra įsipareigoja Paramos gavėjui išmokėti SAPARD programos lėšas per tris mėnesius nuo Mokėjimo prašymo pateikimo KDTS. Pagal KDTS darbo procedūras, Mokėjimo prašymas KDTS registruojamas tik patikrinimo metu nustačius, kad Mokėjimo prašymas užpildytas teisingai ir pateikti visi reikalingi dokumentai.

Audito metu nustatėme šimtą atvejų, kai laikotarpis nuo Mokėjimo prašymo pilnumo įvertinimo KDTS iki jo apmokėjimo buvo ilgesnis nei trys mėnesiai. Kadangi Agentūra Mokėjimo prašymo pilnumo faktą traktuoja kitaip, t.y. trijų mėnesių laikotarpis skaičiuojamas nuo bet kurio Agentūros padalinio paskutinio apmokėjimui reikalingo dokumento gavimo, mes nesame tikri, ar Agentūra nepažeidė minėto DFS reikalavimo.

Rekomenduojame FAD direktoriui užtikrinti, kad būtų laikomasi DFS ir Paramos sutartyje numatyto trijų mėnesių Mokėjimo prašymo apmokėjimo termino.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Remiantis Paramos sutarties 4 straipsnio 1 dalimi, kuriame sakoma, kad Agentūra suteiks paramą per normaliai trumpą laiką, tačiau ne ilgesnį kaip 3 (trys) mėnesiai nuo paramos gavėjo nustatytos formos mokėjimo prašymo pateikimo bei užregistravimo Agentūros KDTS. Remiantis ir DFS, mokėjimai turi būti atlikti ne vėliau kaip per 3 mėn. nuo lydinčiųjų dokumentų, reikalingų mokėjimui atlikti gavimo. Tačiau, kai trūksta informacijos, paramos gavėjui yra išsiunčiamas paklausimas dėl papildomos informacijos ar dokumentų. Tai parodo, kad KDTS surinko ne visus reikalingus dokumentus, kad būtų galima apmokėti mokėjimo prašymą. Paramos gavėjas pateikia dokumentus per KDTS, tai reiškia, kad dokumentai vėl yra registruojami, kaip ir Mokėjimo prašymas. Laikas turėtų būti skaičiuojamas naujai, nes be tų dokumentų ar informacijos, nebūtų apmokamas Mokėjimo prašymas.

2005 m. kovo mėn. EK buvo išsiųsta ataskaita apie 2003 – 2004 m. pateiktus ir apmokėtus Mokėjimo prašymus.

(20) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Neefektyvūs apskaitos duomenų sutikrinimai

Pagal DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.4 dalį, apskaitos procedūros turi užtikrinti, kad ne rečiau kaip kas trys mėnesiai turi būti atliekamos patikros bei duomenų sutikrinimai, siekiant aptikti ir ištaisyti visas klaidas ir įrašyti praleistą informaciją.

Audito metu nustatėme skirtingus skirtumus tarp Agentūros atsiskaitomosios sąskaitos banko išrašo duomenų, analitinės Agentūros atsiskaitomosios sąskaitos bei banko apskaitos registro „Informacija apie turimas lėšas“ (M3). Todėl manome, kad Agentūros atliekami apskaitos patikrinimai neužtikrina minėto DFS reikalavimo.

Rekomenduojame FAD direktoriui inicijuoti FAD darbo aprašymo papildymą, numatant apskaitos duomenų sutikrinimo tvarką, užtikrinančią, kad apskaitos klaidos būtų aptiktos ir ištaisytos laiku.

Agentūros veiksmai ir komentarai. 2004-01-01 - 2004- 06-30 laikotarpio informacija apie turimas SAPARD lėšas (M3) su banko išrašais skiriasi, kadangi į SAPARD sąskaitą buvo įplaukę kitos lėšos, tačiau SAPARD lėšų apskaitai tai įtakos neturėjo. Kiti skirtumai susidarė dėl NAVISION programos ypatumų, t.y. jeigu suma užpajamuojama klaidingai ir ji atitaisoma, o detaliame banko išraše NAVISION programoje tai atsispindi, mes nemanome, kad apskaitos duomenys nėra tikrinami.

(21) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Neteisingai apskaičiuotos mokėtinės paramos sumos

Audito metu nustatėme atvejus, kai Agentūra neatėmė ir neteisingai atėmė netinkamas išlaidas, taip pat neteisingai apskaičiavo mokėtiną paramos sumą. Todėl Agentūra vienuolikai Paramos gavėjų permokėjo 12 264 Lt paramos, vienam Paramos gavėjui nesumokėjo 7 924 Lt paramos. Toliau esančiose lentelėse (Lentelė Nr. 16, Lentelė Nr. 17) pateikiame informaciją apie nustatytus klaidų atvejus¹⁵:

Lentelė Nr. 16

2004 metais permokėtos paramos sumos

Eil. Nr.	Mokėjimo prašymo Nr.	Klaidos suma, Lt	Klaidos priežastis
1.	M20040026	3 629	Netinkamos išlaidos minusuotos be pridėtinų verčių
2.	M45030066	2 559	Netinkamos išlaidos minusuotos be pridėtinų verčių
3.	M28030023	1 937	Neteisingai apskaičiuota paramos suma
4.	M43030091	1 691	Netinkamos išlaidos minusuotos be pridėtinų verčių
5.	M15030065	1 424	Neteisingai minusuotos netinkamos išlaidos
6.	M33030087	334	Netinkamos išlaidos minusuotos be pridėtinų verčių

¹⁵ Klaidų vertinimas pateiktas Ataskaitos 1.5 dalyje ir priede Nr. 3.

Eil. Nr.	Mokėjimo prašymo Nr.	Klaidos suma, Lt	Klaidos priežastis
7.	M28040008	277	Neteisingai minusuotos netinkamos išlaidos
8.	M20040008	241	Neteisingai apskaičiuota paramos suma
9.	M33040014	74	Neteisingai minusuotos netinkamos išlaidos
10.	M36030051	60	Neteisingai apskaičiuota paramos suma
11.	M25030062	38	Netinkamos išlaidos minusuotos be pridėtinių verčių
Viso:		12 264	

Lentelė Nr. 17

2004 metais nesumokėta paramos suma

Eil. Nr.	Mokėjimo prašymo Nr.	Klaidos suma, Lt	Klaidos priežastis
1.	M27040011	7 924	Neteisingai minusuotos netinkamos išlaidos

Rekomenduojame FAD direktoriui, atsižvelgiant į pastebėjime pateiktus klaidų atvejus, FAD darbo procedūrose nustatyta tvarka iš vienuolikos Paramos gavėjų susigražinti jiems permokėtas paramos sumas –12 264 Lt, o vienam Paramos gavėjui sumokėti jam priklausančią 7 924 Lt paramą.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Į Patvirtinančios institucijos rekomendaciją bus atsižvelgta.

(22) Vidutinės svarbos pastebėjimas – SAPARD lėšomis įsigyta investicija neatitiko NŽŪKPP tikslų

Audito metu nustatėme atvejį, kai Paramos gavėjas UAB „Kėdainių daržovės“ kroviniui furgoną, kurio įsigijimui suteikta 47 925 Lt parama, naudojo ne pagal paskirtį, o išnuomavo kitai su ja susijusiai įmonei komercinei – ūkinei veiklai. Tokia veikla neatitinka NŽŪKPP II priemonei „Žemės ūkio ir žuvininkystės produktų perdirbimo ir marketingo tobulinimas“ keliamų tikslų ir yra nukrypimas nuo projekto.

Šį atvejį Agentūra nustatė užsakomosios patikros vietoje metu, tačiau nesiėmė veiksmų, reikalingų užtikrinti, kad projektas atitiktų NŽŪKPP tikslus ir būtų vykdomas be nukrypimų, o projektui išmokėta parama būtų panaudota laikantis DFS priedo B skyriaus 4 straipsnio 1 dalimi reikalaujamų gero finansinio valdymo principų.

Po Patvirtinančios institucijos pateiktų pastabų iš UAB „Kėdainių daržovės“ gautas krovinio furgono nuomos sutarties priedas dėl nuomos nutraukimo.

Rekomenduojame FAD direktoriui užtikrinti, kad ši ir kitos kompensuojamos investicijos atitiktų NŽŪKPP ir būtų naudojamos pagal tikslinę paskirtį.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Susisiekus su paramos gavėju buvo pateiktas paaiškinamasis raštas dėl įvykusio atvejo, kuriame teigiama, kad dėl užsitęsios paraiškos svarstymo, projekto įgyvendinimas buvo nukeltas vėlesniam laikui, todėl buvo ieškoma įvairių galimybių laikinų pajamų iš įvairių veiklos sričių numatytų įmonės veiklos įstatuose. Tuo tikslu 2004-07-12 buvo sudaryta automobilio terminuota nuomos sutartis laikinai išnuomoti. 2004-09-14 minėta sutartis abipusiu šalių susitarimu buvo nutraukta ir, kad šiuo metu transporto priemonė yra UAB „Kėdainių daržovių“ nuosavybe.

(23) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Galimas nespecializuotų transporto priemonių kompensavimas

Vadovaujantis NŽŪKPP, išlaidos transporto priemonėms pirkti, išskyrus specializuotas transporto priemones, būtinas pagrindiniams žemės ūkio produktams vežti, priskiriamos netinkamoms išlaidoms.

Audito metu nustatėme kelis atvejus, kai Paramos gavėjams Agentūra išmokėjo paramą kompensuojant transporto priemonių įsigijimo išlaidas neįsitikinus, jog šios transporto priemonės yra specializuotos. Iš prie Mokėjimo prašymo pateiktų dokumentų nėra galimybės nustatyti, kad minėtos transporto priemonės yra specializuotos.

Atsižvelgiant į Patvirtinančios institucijos pastabas, Agentūra papildomai įvertino audito metu nustatytus atvejus, įskaitant patikras vietoje, kurių metu įsitikinta, kad investicijos yra tinkamos.

Rekomenduojame FAD direktoriui, prieš apmokant Mokėjimo prašymus, užtikrinti pakankamą patikrą dėl transporto išlaidų atitikties minėtai NŽŪKPP nuostatai.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Agentūra, administruodama SAPARD programos lėšas, privalo vadovautis NŽŪKPP ir DFS nuostatomis, apibrėžiančiomis tinkamas išlaidas ir jų finansavimo sąlygas. Tinkamos pagal NŽŪKPP II paramos kryptį išlaidos yra detalizuojamos „Tinkamų išlaidų“ sąrašė, kuris derinamas su EK. Pagal šį sąrašą kompensuojamoms investicijoms priskiriamos naujos, nenaudotos specializuotos transportavimo priemonės, susijusios su projekto poreikiais. AB „Kėdainių grūdai“ projekto vertinimo metu pareiškėjas pateikė tiekėjo, t.y. UAB „SKANIA-Lietuva“ paaiškinamąjį raštą, kuriame nurodė, kad siūlomas įsigyti vilkikas yra specialios paskirties, kurio konstrukcija pritaikyta išimtinai dirbti su puspriekabe-cisterna kombinuotų pašarų pervežimui, naudojama žemės ūkyje. Iškylus neaiškumui dėl paramos kompensavimo kreipsimės į ŽŪM.

(24) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Įrengimų pakeitimas kitais

Paramos sutarties 3 straipsnio 4.5. punktą, parama nesuteikiama ir nekompensuojamos išlaidos, susijusios su mašinų, mechanizmų ir įrengimų remontu ar turimų mašinų, mechanizmų ir įrengimų pakeitimu kitais.

Audito metu nustatėme toliau pateiktus atvejus, kai Agentūra kompensavo Paramos gavėjo išlaidas už turimų įrengimų pakeitimą kitais neįrodant pridėtinės vertės ūkio modernizavimui:

- Paramos gavėjui ūkininkui Virgučiui Cibui Agentūra išmokėjo 279 000 Lt paramos kompensuojant 620 000 Lt vertės javų kombaino „CLAAS LEXION“ 550 įsigijimo išlaidas, nors KDTS Mokėjimo prašymo patikros metu nustatė, kad Paramos gavėjas pardavė javų kombainą „CLAAS MEGA“ 208 (Paraiškoje nurodytą kaip su projekto įgyvendinimu susijusį turimą ilgalaikį turtą), kurio likutinė vertė buvo 564 200 Lt.
- Paramos gavėjui ūkininkui Švitrigailai Šimoliūnui Agentūra išmokėjo 357 364 Lt paramos kompensuojant 714 730 Lt javų kombaino „CLAAS LEXION“ 580 įsigijimo išlaidas, nors KDTS Mokėjimo prašymo patikros metu nustatė, Paramos gavėjas pardavė „JOHN DEERE“ (Paraiškoje nurodytą kaip su projekto įgyvendinimu susijusį turimą ilgalaikį turtą), kurio likutinė vertė buvo 213 000 Lt.

Agentūra šiais atvejais neįvertino galimo įrangos keitimo kaip neatitinkančio NŽŪKPP tikslų.

Rekomenduojame FAD direktoriui užtikrinti, kad būtų įvertinti pastebėjime pateikti faktai ir aplinkybės.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Tipinės paramos sutarties nuostata atsirado Agentūros iniciatyva, toks reikalavimas kituose teisės aktuose neminimas, todėl Agentūra turi teisę aiškinti šią nuostatą. Agentūros nuomone, ši nuostata reiškia, kad parama nesuteikiama, kai siekiama pakeisti tam tikros įrangos ar mechanizmo seną dalį nauja (pvz. pakeisti traktoriaus variklį ar pan.). Šia nuostata tikrai nebuvo siekiama uždrausti atnaujinti žemės ūkio techniką (pvz. seną kombainą pakeisti nauju), ypač turint omenyje tai, kad vieni iš SAPARD tikslų yra ūkių modernizavimas, efektyvumo ir našumo didinimas, produkcijos kaštų mažinimas, ūkių ir žemės ūkio įmonių konkurencingumo didinimas. Naujų technologijų, efektyvių, našių, aplinką tausojančių mechanizmų ir žemės ūkio technikos prieinamumas žemės ūkio subjektams yra vienas iš efektyviausių kelių pasiekti šiuos tikslus, padidinti galimybę ūkininkams įsigyti tokią techniką kompensuojant dalį išlaidų, Agentūros nuomone ir yra skirta SAPARD programa.

(25) Nedidelės svarbos pastebėjimas – Apskaitoje neatvaizduotos ūkinės operacijos

Audito metu nustatėme, kad kai ŽŪM per klaidą į Agentūros sąskaitą pervedė 2 162 524 Lt, skirtų tiesioginėms išmokoms, Agentūra šių lėšų neapskaitė, o atstatymo į tiesioginių išmokų sąskaitą taip pat neatvaizdavo.

Atsižvelgiant į Patvirtinančios institucijos pateiktą pastebėjimą, klaida buvo ištaisyta.

Rekomenduojame FAD direktoriui užtikrinti, kad į apskaitą būtų įtrauktos visos ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai, kaip to reikalauja LR Buhalterinės apskaitos įstatymas.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Ši ūkinė operacija neįtakojė finansinėje atskaitomybėje pateikiamų duomenų apie panaudotas SAPARD lėšas tikslumo, nes tai buvo nacionalinė parama, t.y. tiesioginės išmokos. FAD departamentas į pateiktą pastabą atsižvelgė ir šias lėšas atvaizdavo apskaitoje.

(26) Nedidelės svarbos pastebėjimas – Galimo trumpalaikio turto kompensavimas

Vadovaujantis NŽŪKPP, išlaidos trumpalaikiam turtui įsigyti priskiriamos netinkamoms išlaidoms.

Audito metu nustatėme atvejį, kai Agentūra Paramos gavėjui ūkininkui Antanui Dambrauskui išmokėjo 22 531 Lt paramos kompensuojant 33 831 Lt (189 Lt /vnt.) guminių kilimėlių bei 16 238 Lt (96 Lt / vnt.) gardų įsigijimo išlaidas, neįsitikinus, kad minėtas turtas nėra trumpalaikis, t.y. kad turtas bus naudojamas vieneto pajamoms uždirbti (ekonominei naudai gauti) ilgiau kaip vienerius metus ir jo įsigijimo kaina yra ne mažesnė už vieneto pagal ilgalaikio turto grupes nustatytą kainą.

Rekomenduojame FAD direktoriui užtikrinti, kad būtų papildomai įvertintas ūkininko Antano Dambrausko pastebėjime nurodyto turto įsigijimo atitiktis minėtai NŽŪKPP nuostatai.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Atsižvelgiant į Patvirtinančios institucijos pateiktą rekomendaciją, iš Paramos gavėjo gautas dokumentas, kuriuo remiantis šios investicijos buvo užpajamuotos kaip ilgalaikis turtas.

(27) Nedidelės svarbos pastebėjimas – Neįsitikinta atitiktis investicijų kilmės reikalavimui

Pagal DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.7 punktą, paslaugų, darbų, prekių ir įrengimų, kuriuos įsigyja rangovas, dirbantis pagal darbų ar paslaugų sutartį, jei šios prekės ir įrengimai, įvykdžius sutartį taps projekto nuosavybe, kilmės šalis turi būti kuri nors ES šalis narė ar iki 2004-05-01 ES šalis kandidatė.

Audito metu nustatėme kelis atvejus, kai Agentūros kontrolės priemonės prieš apmokant Mokėjimo prašymą buvo nepakankamos tikslu įsitikinti, kad investicijų kilmės šalis atitinka minėtą DFS reikalavimą:

- nustatėme, kad Paramos gavėjo pateiktuose dokumentuose (muitinės deklaracija ir pažyma dėl šios muitinės deklaracijos) nurodytos įrangos sudedamosios dalies kilmės šalis – Norvegija;
- taip pat nustatėme kelis atvejus, kai Mokėjimo prašymų bylose nebuvo pakankamų dokumentų, įrodančių, kad investicijų kilmės šalis yra tinkama.

Rekomenduojame FAD direktoriui užtikrinti, kad kompensuotų investicijų kilmės šalis atitiktų DFS reikalavimą, taip pat papildomai įvertinti minėtus atvejus ir nustatčius netinkamas išlaidas FAD darbo procedūrose nustatyta tvarka iš Paramos gavėjų jas susigražinti.

Agentūros veiksmai ir komentarai. MPS atliko konkrečių bylų pakartotinę peržiūrą. Iš tiekėjo buvo gautas paaiškinamasis raštas dėl pateiktos informacijos, kadangi neteisingai buvo nurodyta kilmės šalis. Neatitikimas yra pašalintas.

(28) Nedidelės svarbos pastebėjimas – Netinkamai apdraustas turtas

FAD darbo aprašyme numatyta, kad Mokėjimo prašymai atmetami arba gražinami papildyti ar pakoreguoti tais atvejais, kai Paramos gavėjas neapdraudė paramos objekto arba apdraudė jį netinkamai.

Audito metu nustatėme atvejų, kai Agentūra minėtos nuostatos nesilaikė, nes apmokėjo Mokėjimo prašymus, kai prie draudimo poliso nebuvo pridėti dokumentai, leidžiantys identifikuoti apdraustą turtą. Yra rizika, kad įvykus draudimui įvykiui, dėl kurio sunaikinamas arba nepataisomai sugadinamas iš suteiktos SAPARD paramos lėšų įgytas turtas, Agentūrai nebus pervesta suteiktai paramai lygi draudimo išmokos dalis.

Rekomenduojame FAD direktoriui įvertinti pastebėjime nustatytus atvejus ir užtikrinti su paramos objektų draudimu susijusių FAD darbo procedūrų laikymąsi.

Agentūros veiksmai. MPS pakartotinai peržiūrėjo ir įvertino bylas bei surinko papildomai visą reikalingą informaciją. Visi neatitikimai buvo pašalinti. Į rekomendaciją bus atsižvelgta.

(29) Nedidelės svarbos pastebėjimas – FAD tarnautojų pildomų darbo dokumentų išsamumas

Audito metu pastebėjome atvejų, kai buvo nepilnai užpildyti (neatsakyta į visus klausimus, nepasirašyti) šie dokumentai:

- Mokėjimo prašymų vertinimo ataskaitos tikrinimo elementų sąrašas (AA1);
- Mokėjimo prašymo skyriaus tarnautojo (sekretoriaus) dokumentų tikrinimo elementų sąrašas (MP1);
- Mokėjimo prašymų skyriaus darbuotojo (vertintojo) dokumentų elementų tikrinimo sąrašas (MP6).

Rekomenduojame FAD skyrių vedėjams užtikrinti, kad tarnautojai darytų visus reikalingus įrašus jų pildomuose darbo dokumentuose, tokiu būdu užtikrindami, kad atliekamos visos procedūros.

Agentūros veiksmai ir komentarai. FAD planuojamas tarnautojų susirinkimas. Šie atvejai bus aptarti, darbuotojams nurodant atsakingiau ir dėmesingiau pildyti darbo dokumentus.

5.4.1 IŠVADA

Išskyrus Ataskaitos 5.1 ir 5.4 dalių pastebėjimuose pateiktus atvejus, manome, kad FAD specialistai, vykdydami jiems pavestas funkcijas, iš esmės laikosi Agentūros nustatytų taisyklių, taigi su mokėjimo sumos nustatymo, mokėjimo atlikimo, atliktų mokėjimų registravimo ir apskaitos funkcijomis susijusios vidaus kontrolės procedūros yra teoriškai efektyvios ir praktikoje įgyvendinamos patenkinamai.

Mokėjimo sumos nustatytos, mokėjimai atlikti, atliktų mokėjimų registravimas ir apskaita vedama laikantis nustatytų darbo procedūrų ir atitinka DFS reikalavimus, išskyrus mūsų pastebėjimuose minimus atvejus.

5.5 VIDAUS AUDITO DEPARTAMENTAS

(30) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Rekomendacijų įgyvendinimo procedūros VAD lygmeniu

VAV 2.5 dalyje pateiktas poauditinės veiklos aprašymas nėra pakankamai detalus, be konkrečių nuorodų į pildomus darbo dokumentus. Egzistuoja rizika, kad dėl nepakankamai ir ne laiku atliekamo pažangos stebėjimo, rekomendacijos nebus laiku įgyvendinamos.

Rekomenduojame VAD direktoriui užtikrinti, kad poauditinės veiklos atlikimo tvarka būtų papildyta nuorodomis į konkrečius standartizuotus darbo dokumentus, rekomendacijų įgyvendinimo priežiūros registrus, pažangos stebėjimo užbaigimo procedūras VAD lygmeniu.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Yra nusistovėjusi rekomendacijų įgyvendinimo tvarka (vedamas rekomendacijų registras), todėl kurti naujus dokumentus, manome, nėra būtinybės. Be to,

įgyvendinant Geros patirties praktiką, VAD artimiausiu metu įsigijus audito programą, kurioje numatytas rekomendacijų priežiūros registras, neliks poreikio kurti papildomus registrus.

(31) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Mokėjimų vidaus auditams atlikti atranka

VAV neaprašytas SAPARD mokėjimų vidaus auditams atlikti taikomas mokėjimų atrankos rizikos analizės modelis, todėl galimas nerizikingiausių mokėjimų atrinkimas mokėjimų vidaus auditui atlikti.

Rekomenduojame VAD direktoriui užtikrinti, kad būtų parengtas rizikos analizės modelis mokėjimų pagal SAPARD paramos priemonės vidaus auditams atlikti.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Mokėjimų prašymai teikiami pagal pasirašytas sutartis su paramos gavėjais prieš tai Agentūrai įvertinus paties projekto tinkamumą. Mokėjimai vykdomi pagal patirtų išlaidų / investicijų tinkamumo kriterijus. Audito metu vertinamas kontrolės sistemos efektyvumas, o projektų rizikos analizė atliekama prieš kiekvieną auditą.

(32) Nedidelės svarbos pastebėjimas – VAD audito atlikimas

Audito metu nustatyti atvejai, kai nebuvo laikomasi VAV nurodytų reikalavimų dėl darbo dokumentų parengimo atliekant vidaus auditą bei vidinės peržiūros atlikimo tvarkos, todėl galėjo būti neužtikrinama atlikto vidaus audito kokybė.

Rekomenduojame VAD direktoriui užtikrinti, kad būtų laikomasi VAV vadove nurodytos darbo dokumentų pildymo, vidaus audito ataskaitų parengimo tvarkos ir vidinės peržiūros procedūrų.

Agentūros veiksmai ir komentarai. VAV atnaujinamas, atsižvelgiant į geros patirties praktiką ir siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi visų jame numatytų reikalavimų.

(33) Nedidelės svarbos pastebėjimas – VAD planų derinimas

Agentūros VAD planuojamas atlikti darbas nėra suderintas su ŽŪM VAD planuojamu atlikti darbu, todėl galimas nepakankamas arba per didelis reikalaujamų išteklių įvertinimas bei suplanuotų 2004-2006 metų strateginiame plane vidaus auditų neatlikimas.

Rekomenduojame VAD direktoriui suderinti strateginius ir metinius planus su ŽŪM VAD strateginiais ir metiniais planais, o taip pat atlikus audituotinų objektų rizikos analizę pagal rizikos analizės modelį, perskaičiuoti VAD darbuotojų poreikį.

Agentūros veiksmai ir komentarai. VAD strateginis ir metinis veiklos planai yra pateikti ŽŪM VAD. Vadovaujantis Finansų ministro nustatyta tvarka kasmet iki vasario 1 d. Finansų ministerijai yra teikiama Metinė VAD veiklos ataskaita ir perskaičiuojamas VAD poreikis. (Ataskaita pateikta 2005-01-20 rašto Nr. BR6-(5.1)-334).

(34) Nedidelės svarbos pastebėjimas – Periodinė peržiūra

VAD vadovas atlieka einamąją atliekamo vidaus audito kontrolę laiko bei resursų požiūriu, tačiau VAD nėra nustatyta VAD veiklos periodinės peržiūros tvarka.

Rekomenduojame parengti VAD veiklos periodinės peržiūros tvarką, kurioje būtų nurodyta periodinių peržiūrų atlikimo periodiškumas, vertinimo rodikliai.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Kas ketvirtį VAD vyksta atliktų auditų analizė laiko ir žmogiškųjų išteklių aspektu, todėl kurti periodinės peržiūros naują tvarką manome netikslinga.

5.5.1 IŠVADA

Išskyrus Ataskaitos 5.1 ir 5.5 dalių pastebėjimuose pateiktus atvejus, manome, kad VAD specialistai, vykdydami jiems pavestas funkcijas, iš esmės laikosi Agentūros nustatytų taisyklių, taigi su vidaus audito funkcija susijusios vidaus kontrolės procedūros yra teoriškai efektyvios ir praktikoje įgyvendinamos patenkinamai.

VAD veikla užtikrina Agentūros vidaus kontrolės sistemų veikimą pagal DFS reikalavimus.

5.6 INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ DEPARTAMENTAS

5.6.1 ATLIKTAS DARBAS

Agentūros informacinių sistemų saugumo vertinimą atlikome vadovaudamiesi EK Žemės ūkio generalinio direktorato 1998-02-19 paskelbtomis Mokėjimo agentūrų IT sistemų kompiuterinio saugumo gairėmis Nr. VI/661/97 (toliau tekste – IT saugumo gairės).

UAB „Ernst&Young Baltic“ 2004-12-15 pateikė Nepriklausomo auditoriaus išvadą ir Ataskaitą dėl Agentūros atitikimo Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (toliau – EŽŪOGF) Garantijų skyriaus administravimui priimtiems akreditavimo kriterijams (toliau tekste – EŽŪOGF Garantijų skyriaus Akreditavimo audito ataskaita). Patvirtinimo audito metu peržiūrėjome ir įvertinę pasinaudojome EŽŪOGF Garantijų skyriaus Akreditavimo auditą atlikusių auditorių darbu bei atsižvelgėme į parengtoje EŽŪOGF Garantijų skyriaus Akreditavimo audito ataskaitoje pateiktą informaciją, susijusią su kompiuterinio saugumo vertinimu. Patvirtinimo audito metu mes peržiūrėjome Agentūros praktinį atitikimą IT saugumo gairėms, pagrindinį dėmesį telkdami į tas sritis, kurių neapėmė arba apėmė nepakankamai EŽŪOGF Garantijų skyriaus Akreditavimo auditas.

Atlikdami kompiuterinio saugumo vertinimą, mes vadovavomės TAS, INTOSAI audito standartų įgyvendinimo Europoje 22 gaire ir naudojome COBIT bei INTOSAI IT audito nuolatinio komiteto metodikomis.

Patvirtinimo audito metu susipažinome ir analizavome SAPARD administravimo informacinę sistemą. Mes susitikome su šios sistemos valdytojais ir vartotojais, Agentūros Vidaus audito departamento vadovu, to paties departamento Paramų audito skyriaus vyriausiuoju specialistu, atsakingu už IT saugumo auditą. Taip pat susitikome su Agentūros Informacinių technologijų departamento (toliau – ITD) direktoriumi ir Agentūros informacinės sistemos administratoriais. Audito metu peržiūrėjome Agentūros informacines sistemas reglamentuojančius dokumentus, atlikome vykdomų operacijų stebėjimą informacijos įvedimo ir apdorojimo bei sisteminių sprendimų priėmimo (jų fiksavimo informacinėse sistemose) vietoje, peržiūrėjome kompiuterinius atsekamumo žiniaraščius.

5.6.2 AGENTŪROS INFORMACINĖ APLINKA

Agentūroje už informacinių sistemų priežiūrą ir projektavimą atsakingas atskiras padalinys – ITD (plačiau apie ITD funkcijas ir padėtį organizacinėje struktūroje žr. Ataskaitos 4.1 dalį). ITD direktorius tiesiogiai pavaldus Agentūros direktoriui. Agentūroje atskirtos informacinių sistemų projektavimo, administravimo ir duomenų suvedimo funkcijos. EŽŪOGF Garantijų skyriaus Akreditavimo audito ataskaitoje patvirtinta, kad „ITD darbo organizavimo principai bei atliekamos procedūros tinkamai užtikrina, išskyrus pastabas (62-63¹⁶), kad ITD tinkamai atliks savo funkcijas, numatytas ITD nuostatuose, ITD darbo aprašyme, laikydamiesi tvarkų, išdėstytų IT saugumo koncepcijoje, IT kūrimo ir diegimo, IT bendrų resursų naudojimo, IT kritinių situacijų šalinimo tvarkose, ir IT darbo priežiūros procedūrose“.

Agentūroje dokumentuoti IS fizinės saugos principai, IS loginė apsauga, taip pat aprašytos IS kūrimo ir diegimo procedūros. SAPARD procesai kompiuterizuoti apskaitos modulyje, kuris yra sudėtinė Agentūros veiklos procesų ir SAPARD programos informacinės sistemos dalis. Šio apskaitos modulio pagrindas yra standartinė NAVISION programinė įranga.

SAPARD IS valdytoja yra Agentūros vadovybė.

Agentūroje taikomos informacinės sistemos vartotojų slaptažodžių naudojimo taisyklės, aprašytos Agentūros informacinių technologijų koncepcijoje¹⁷.

¹⁶ 62 pastaba: nėra aiškiai įvardintos IT departamento veiklos kontrolės procedūros, jų vykdymo periodiškumas, atsakingi asmenys, IT veiklos vertinimo principai ir atskaitomybė; ir 63 pastaba: Agentūra yra deklaravusi, kad jos informacija yra skirstoma į slaptą, vidaus naudojimo ir viešą informaciją, tačiau kol kas pačios informacijos suskirstymas pagal šias slaptumo klases nėra atliktas.

¹⁷ Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtinta Informacinių technologijų saugumo koncepcija.

Bandymai pasiekti informacinėse sistemose esančią informaciją fiksuojami elektroniniuose žiniaraščiuose (angl. *log files*). Informacines sistemas nuo piktavališko kodo grėsmės saugo įdiegtos antivirusinės priemonės. Informacinių sistemų atstatymui po nenumatyto atvejo naudojamas rezervinis kopijavimas ir kopijų saugojimo procedūros. Rezervinio atstatymo planas ir procedūros Agentūroje buvo testuotos.

5.6.3 PASTEBĖJIMAI

Toliau pateikiami audito metu nustatyti pastebėjimai. Rekomendacijos EŽŪOGF Garantijų skyriaus Akreditavimo audito metu ir Agentūros Informacinių technologijų ir informacinių sistemų audito metu nustatyti pastebėjimai bei suformuluotos rekomendacijos pateikti prieduose (PRIEDAS NR. 6 ir PRIEDAS NR. 7).

(35) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Duomenų slaptumas, vientisumas ir prieinamumas, pastovieji duomenys

Pagal DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.2.6 antrą dalį, remiantis patvirtinta informacijos ir ryšių technologijų strategija, turi būti sukurta išsami informacijos technologijų apsaugos politika, siekiant užtikrinti slaptumą, vientisumą ir visų duomenų prieinamumą. Pagal IT saugumo gairių 10.4 punktą, turi būti ypač gerai kontroliuojami pastoviųjų duomenų pasikeitimai ir naudojimas. Audito metu nustatėme, kad Agentūroje nesukurta SAPARD nesuderinamų pareigų matrica. Agentūroje yra paskirtas atsakingas asmuo už pastoviųjų duomenų (pvz. valiutų kursai) įvedimą. Tačiau tas pats asmuo formuoja Mokėjimo paraiškas.

Rekomenduojame Agentūrai parengti nesuderinamų pareigų matricą.

Agentūros veiksmas ir komentarai. Mokėjimo paraiška formuojama litais, o ne eurai. Eurais ataskaitos pildomos tik EK, o šias ataskaitas formuoja kitas darbuotojas, kuris patikrina euro kurso teisingumą. Be to euro kursas yra rodomas EK siunčiamose ataskaitose. Šias ataskaitas EK siunčia NF, kuris dar kartą patikrina duomenų teisingumą. Euro kursas įvedamas į Navision Financial tik vieną kartą per mėnesį, todėl manome, kad dėl vienos operacijos atlikimo kartą per mėnesį priimti darbuotą yra netikslinga.

(36) Vidutinės svarbos pastebėjimas – IT strategija ir bendrasis vadovavimas

Pagal IT saugumo gairių 2.1 punktą, Agentūra turi turėti planą kuris numatytų trumpalaikius ir ilgalaikius IT aspektus. Audito metu nustatėme, kad Agentūros IT strateginiame plane nenurodyta, kuriam laikotarpiui jis sukurtas.

Rekomenduojame Agentūrai Agentūros strategijoje nurodyti, kuriam laikotarpiui ji sukurta.

Agentūros veiksmas ir komentarai. Atsižvelgta. Nauja IT strategija patvirtinta Agentūros direktoriaus 2005-01-21 įsakymu Nr. BR1-29.

(37) Nedidelės svarbos pastebėjimas – Fizinė prieiga

Pagal IT saugumo gairių 3.1 punktą, įėjimas į patalpas, kur yra Agentūros specialioji kompiuterinė įranga (serverinė), turi būti apribotas, į jas turi būti leidžiama patekti tik įgaliotam personalui, o neįgaliotas personalas turi būti griežtai registruojamas. Audito metu nustatėme, kad audituojamu laikotarpiu buvo sutrikęs automatinis patekimo į serverinę registravimas.

Rekomenduojame ITD direktoriui užtikrinti neoperatorių patekimo į serverinę registraciją.

Agentūros veiksmas ir komentarai. Atsižvelgta. Agentūros direktoriaus 2005-04-05 įsakymas Nr. BR1-229.

5.6.4 IŠVADA

Agentūroje taikomos kompiuterių saugumo procedūros užtikrina, kad Agentūra atitinka atitinkamus DFS aprašytus akreditacijos kriterijus.

6. ATITIKTIES AKREDITAVIMO KRITERIJAMS PERŽVALGA

Šioje Ataskaitos dalyje apžvelgiamas akreditavimo teisinis pagrindas ir Agentūros bei NF dabartinė atitiktis akreditavimo kriterijams.

6.1 BENDROJI INFORMACIJA

Pagal DFS šalys turi akredituoti Agentūrą atlikti mokėjimus iš SAPARD programos lėšų. Europos Komisija, suteikusi teisę Agentūrai administruoti SAPARD programos lėšas, esant poreikiui turi teisę atlikti šios akreditacijos peržvalgą. Lietuvoje Agentūros nacionalinė akreditacija, suteikianti teisę administruoti SAPARD programos lėšas, buvo patvirtinta 2001-06-29. Europos Komisija 2001-11-26 bei 2003-10-09 sprendimais suteikė Agentūrai teisę administruoti SAPARD programos lėšas.

Tam, kad gautų akreditaciją ir teisę valdyti SAPARD programos lėšas, Agentūra privalo atitikti kriterijus, susijusius su jos pagrindinėmis leidimų mokėjimams išdavimo, mokėjimų vykdymo bei mokėjimų apskaitos funkcijomis. Agentūra privalo laikytis DFS priedo A skyriaus 5 ir 14 straipsnių nuostatų, o ypač atitikti šiuos DFS priedo A skyrius 4 straipsnio 4 dalyje numatytus akreditavimo kriterijus:

- rašytines procedūras;
- pareigų atskyrimą;
- patikras prieš patvirtinant projektus ir prieš atliekant mokėjimus;
- mokėjimų procedūras;
- apskaitos procedūras;
- kompiuterinių sistemų saugumą;
- vidaus auditą.

6.2 AGENTŪROS AKREDITAVIMO PROCESAS

Akreditavimo kriterijų laikymosi peržvalgą už 2003 metus atliko Patvirtinančioji institucija (LR Valstybės kontrolė). Pagrindiniai auditorių pastebėjimai, susiję su atitiktimi akreditavimo kriterijams, buvo šie:

- Agentūra ne laiku įgyvendina išorės ir vidaus auditorių rekomendacijas dėl vidaus kontrolės procedūrų tobulinimo;
- nustatyti atvejai, kai Agentūroje taikomos rašytinės procedūros buvo nepakankamos ir buvo vykdomos nenumatytos procedūros;
- nustatyti atvejai, kai nebuvo atskirtos vertinimo ir atlikto darbo peržiūros funkcijos;
- nustatyti atvejai, kai buvo nesilaikoma nustatytų rašytinių procedūrų;
- nustatyti atvejai, kai mokėjimai pareiškėjams apskaitoje buvo užfiksuoti anksčiau nei realiai įvyko.

Kartu su šiais pastebėjimais Agentūrai bei NF buvo pateiktos rekomendacijos, kurių įgyvendinimo vertinimas pateikiamas šios Ataskaitos 8 dalyje. Atlikdami auditą mes skyrėme ypatingą dėmesį toms neįgyvendintoms rekomendacijoms, kurios yra susijusios su atitiktimi akreditavimo kriterijams.

Be to, audito metu atsižvelgėme į vidaus bei kitų išorės auditorių pastebėjimus ir rekomendacijas, susijusias su atitiktimi akreditavimo kriterijams.

6.3 ATITIKTIES AKREDITAVIMO KRITERIJAMS PER 2004 M. PERŽVALGA

6.3.1 ATLIKTAS DARBAS

Audito metu atlikome Agentūros bei NF atitiktimi akreditavimo kriterijams per 2004 metus peržvalgą. Mes taip pat peržiūrėjome LR Valstybės kontrolės atlikto SAPARD 2003 metų išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitą, Europos Audito Rūmų Specialiąją ataskaitą dėl paramos stojimui Nr. 2/2004, Vidutinės trukmės SAPARD įvertinimo Lietuvos Respublikoje (EuropeAid/114504/D/SV/LT) galutinę ataskaitą, Agentūros bei FM padalinių vidaus audito ataskaitas, Priežiūros komiteto posėdžių protokolus. Atlikdami auditą taip pat atsižvelgėme į toliau esančioje lentelėje (Lentelė Nr. 18) minimuose dokumentuose pateiktus pastebėjimus ir rekomendacijas.

Lentelė Nr. 18

Iš EK institucijų gauti raštai

Eil. Nr.	Siuntėjas (institucija / asmuo)	Dokumentas	Dokumento išsiuntimo / parengimo data	Dokumento Nr.	Dokumento gavimo data
1.	Europos Komisija, Žemės ūkio Generalinis Direktoratas / V. Hurtado Roa	Europos Audito Rūmų sektoriaus laiškas dėl SAPARD administravimo	2003-12-23	J.1/VHR (2003) md / 42231	2003-12-24
2.	Europos Komisija, Žemės ūkio Generalinis Direktoratas / J. M. Silva Rodriguez	2003 m. rugsėjo mėn. 8-12 d vykusios audito misijos auditorių pastebėjimai dėl SAPARD programos įgyvendinimo Lietuvoje (Dėl Europos Bendrijų Komisijos rašte pateiktų rekomendacijų vykdymo)	2004-01-06	D (2003) 39773	2004-01-30
3.	Europos Komisija, Žemės ūkio Generalinis Direktoratas / J. M. Silva Rodriguez	EK 2004-09-28 sprendimas dėl SAPARD programos išlaidų 2003 metais. Šiame rašte taip pat pateikiamos rekomendacijos Patvirtinančiai institucijai	2004-12-07	AGRI/J.1/ DM/bw-D (2004) 37905	2005-01-06
4.	Europos Komisija, Žemės ūkio Generalinis Direktoratas / J. M. Silva Rodriguez	PVM: tinkamumo išaiškinimas	2004-09-13	OD/AF/(04) 28683	-
5.	Europos Komisija, Žemės ūkio Generalinis Direktoratas / J. M. Silva Rodriguez	SAPARD programos įgyvendinimas, tinkama apskaitos sistema ir Patvirtinančios institucijos vaidmuo	2004-05-10	Agri J.1/VHR/ac D(2004) 14553	2004-05-25

Informacinių technologijų saugumo būklę patikrinome remdamiesi EK Gairės VI/661/97 (toliau tekste – IT saugumo gairė) nuostatomis. Atlikdami atitikties IT saugumo gairei vertinimą, peržiūrėjome ir įvertinę pasinaudojome UAB „Ernst&Young Baltic“ 2004-12-15 pateikta Nepriklausomo auditoriaus išvada ir Ataskaita dėl Agentūros atitikimo EŽŪOGF Garantijų skyriaus administravimui priimtiems akreditavimo kriterijams (toliau tekste - EŽŪOGF Garantijų skyriaus Akreditavimo audito ataskaita).

Taip pat įvertinome Agentūros bei FM vidaus audito padalinių veiklą, siekiant užtikrinti vidaus kontrolės sistemos ir akreditavimo kriterijų atitikimą.

Agentūros bei NF vykdomos SAPARD programos administravimo atitikties akreditavimo kriterijams vertinimai pagrįsti kontrolės (atitikimo) ir detalaus testavimo rezultatais. Atlikdami kontrolės (atitikimo) ir detalų testavimą mes ypatingą dėmesį skyrėme toms neįgyvendintoms rekomendacijoms, kurios yra susijusios su atitiktimi akreditavimo kriterijams.

6.3.2 PASTEBĖJIMAI IR REKOMENDACIJOS

Toliau pateikiama mūsų pastebėjimų, susijusių su atitiktimi akreditavimo kriterijams santrauka (išsamus šių pastebėjimų aprašymas pateikiamas šios Ataskaitos 5 dalyje):

- rašytinės procedūros – nustatyti atvejai, kai taikomos rašytinės procedūros buvo nepakankamos, neteisingos, buvo vykdomos nenumatytos procedūros ir kai buvo nesilaikoma numatytų rašytinių procedūrų;
- pareigų atskyrimas – nustatyti atvejai, kai nebuvo atskirtas vertinimo ir atlikto darbo peržiūros funkcijos;
- patikros prieš patvirtinant projektus ir Mokėjimo prašymus – nustatyti atvejai, kai patikros vietoje prieš patvirtinant Mokėjimo prašymus buvo neatliktos, kai Mokėjimo prašymai buvo apmokėti neįsitikinus, kad patikros vietoje buvo atliktos, kai Mokėjimo prašymo patikros metu buvo patikrinta tik dalis investicijų;
- mokėjimų procedūros – nustatyti atvejai, kai aikotarpis nuo Mokėjimo prašymo pilnumo įvertinimo KDTs iki jo apmokėjimo buvo ilgesnis nei trys mėnesiai.
- apskaitos procedūros – nustatyti atvejai, kai buvo atliekami neefektyvus apskaitos duomenų sutikrinimai, kai apskaitoje nebuvo atvaizduotos ūkinės operacijos, kai apskaitoje atvaizduoti ne visi debitoriai ir kai apskaitoje buvo neteisingai atvaizduoti delspinigiai;
- kompiuterinių sistemų saugumas – svarbių pastebėjimų nenustatėme;
- vidaus auditas – nustatyta, kad VAD peržiūrint keičiamas ir naujai diegiamas administravimo procedūras, neaprašyta rekomendacijų įgyvendinimo procedūra Agentūros ir VAD lygmeniu, Finansų ministerijos VAS yra nepakankami žmogiškieji ištekliai.

6.4 IŠVADOS

Manome, kad šiuo metu atitikimas akreditavimo kriterijams yra patenkinamas. Tačiau paminėtina, jog vadovaujantis DFS, ne Patvirtinančiosios institucijos pareiga teikti rekomendacijas apie mokėjimo agentūros akreditacijos statuso atšaukimą arba išsaugojimą ir tokios nuomonės pateikimas nėra šios Ataskaitos bei su ja susijusio audito tikslas.

7. BENDRIJOS FINANSINIŲ INTERESŲ APSAUGA

Šioje Ataskaitos dalyje pateikiame atliktų audito užduočių, susijusių su avansais ir garantijomis, debitoriais, SAPARD eurų sąskaita ir nacionalinio bendrojo finansavimo dalimi rezultatus. Mes atlikome audito procedūras ir gavome patvirtinimus, kurie suteikė pakankamų, tinkamų ir patikimų audito įrodymų, kad Bendrijų finansiniai interesai yra tinkamai apsaugomi, kaip to reikalaujama pagal DFS. Atlikdami susijusias audito procedūras, atsižvelgėme ir į atitinkamas EK gaires ir nurodymus.

Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie VRM (toliau tekste – FNTT), atsakingai už bendradarbiavimą su Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (angl. The European Anti-Fraud Office toliau tekste – OLAF), pavesta užtikrinti nusikalstamų veikų bei kitų teisės pažeidimų, susijusių su Europos Sąjungos finansinės paramos lėšų gavimu ir panaudojimu, atskleidimą ir tyrimą. FNTT 2005-03-18 duomenimis, atliekami trys ikiteisminiai tyrimai, susiję su siekimu neteisėtai gauti ar panaudoti SAPARD paramos lėšas. Pagal septynis atvejus ikiteisminiai tyrimai užbaigti, iš kurių trys baudžiamosios bylos perduotos į teismą, keturiais atvejais – paramos gavėjai / rangovai teismo pripažinti kaltais ir nuteisti / skirtos baudos. Pagal penkis atvejus ikiteisminiai tyrimai nutraukti.

Vadovaujantis 2002-07-19 pasirašytu Valstybės kontrolės ir FNTT bendradarbiavimo susitarimu, audito metu buvo nuolat keičiamasi reikalinga informacija. Remdamiesi minėtu susitarimu bei LR Valstybės kontrolės įstatymu, FNTT perdavėme žiniai ir galimam tyrimui audito metu surinktą informaciją, susijusią su galimu sukčiavimu gaunant ir panaudojant SAPARD lėšas.

7.1 AVANSAI IR GARANTIJOS (UŽSTATAI)

Agentūra 2004 metais neišmokėjo jokių avansų ir nesuteikė (negavo) jokių garantijų.

7.2 DEBITORIAI

7.2.1 ATLIKTAS DARBAS

Audito metu mūsų atliktas darbas, susijęs su gautinų sumų apskaita ir administravimu bei taikomomis kontrolės priemonėmis Agentūroje per 2004 metus, apėmė:

- procedūrų, susijusių su gautinų sumų apskaita ir administravimu, vertinimą. Taip gavome papildomą užtikrinimą dėl kontrolės procedūrų, susijusių su Debitorių apskaitos knyga, teorinio buvimo, tinkamumo bei pakankamumo;
- suderinimo testus tarp (1) Agentūros Debitorinių sumų ataskaitos (AA19) ir Agentūros Analitinių sąskaitų 178101...178108 (Atsiskaitymai su debitoriais (pagal paramos priemonės)) duomenų, (2) Agentūros Debitorinių sumų ataskaitos (AA19) ir Debitorinių sumų suvestinės (AA15) duomenų, (3) Agentūros Debitorinių sumų ataskaitos (AA19) ir Atsiskaitymų su debitoriais registro (AA17) duomenų, (4) Agentūros Debitorinių sumų ataskaitos (AA19) ir Debitorių apskaitos knyga (AA30) duomenų, siekiant įsitikinti, ar Agentūros Nacionaliniam fondui pateiktos papildomos, ketvirtinės bei metinės finansinės ataskaitos atitinka Agentūros buhalterinius dokumentus ir įrašus;
- detalų darbą, susijusį su debitorių nustatymo ir įtraukimo į Debitorių apskaitos knygą bei išmokų skolininkams sustabdymo ir tinkamo skolų grąžinimo registravimo;
- Agentūros veiksmų dėl debitorinių skolų susigrąžinimo vertinimą;

2004 finansiniais metais Agentūra Debitorių apskaitos knygoje apskaitė 17 debitorių, iš kurių 16 užfiksuota 2004 metais.

Detalizuoti Debitorinių sumų ataskaitos duomenys pateikiami toliau (žr. Lentelė Nr. 19).

Agentūros Debitorinių sumų ataskaitos duomenys

	Lt	EUR
Debitorių sumos likutis 2004-01-01	164 856	47 738
SAPARD dalis	120 029	34 757
Bendro finansavimo dalis	40 009	11 586
Delspinigiai	4 818	1 395
Iš viso priskaičiuota per 2004 metus, iš jų:	976 427	282 794
SAPARD dalis	722 962	209 385
Bendro finansavimo dalis	12 478	69 795
Delspinigiai	240 987	3 614
Iš viso išieškota per audituojamąjį laikotarpį, iš jų:	963 949	279 179
SAPARD dalis	722 962	209 384
Bendro finansavimo dalis	240 987	69 795
Delspinigiai	-	-
Debitorių sumos likutis 2004-12-31, iš jo:	177 334	51 353
SAPARD dalis	120 029	34 758
Bendro finansavimo dalis	40 009	11 586
Delspinigiai	17 296	5 009

7.2.2 AGENTŪROS TAIKOMŲ PROCEDŪRŲ TRUMPAS APRAŠYMAS

Siekdama užtikrinti deramą EB finansinių interesų apsaugą, Agentūra parengė ir taiko detalias rašytines debitorinio įsiskolinimo kontrolės procedūras. Toliau nurodomos šiuo atžvilgiu svarbiausios procedūros:

- KPPD darbo aprašyme nustatyta procedūra, numatanti, kad Agentūros direktoriui pasirašius įsakymą nutraukti Paramos sutartį, minėto departamento AAS turi paruošti Paramos sutarties nutraukimo aktą (SA 13) ir informuoti apie tai FAD, kuris yra atsakingas už suteiktos paramos susigrąžinimo procedūrų vykdymą. Remiantis šiuo aktu duomenys FAD sutikrinami su registrais, kreditorinėmis kortelėmis ir fiksuojami Atsiskaitymų su debitoriais registre (AA 17).
- Jeigu Paramos gavėjas dėl klaidos gauna didesnę paramos sumą nei numatyta Paramos sutartyje, FAD PPAS siunčia registruotą raštą (pretenziją), ragindamas Paramos gavėją geranoriškai grąžinti šią pinigų sumą. Jeigu Paramos gavėjas negrąžina jam nepriklausančios pinigų sumos ir neatsako per 10 dienų nuo rašto (pretenzijos) išsiuntimo dienos, PPAS perduoda visą reikalingą medžiagą Teisės departamentui ieškiniui pareikšti.
- Debitoriniams įsiskolinimams apskaityti Agentūroje yra pildomi: Debitorių apskaitos knyga (AA 30), Atsiskaitymų su debitoriais registras (AA 17) ir Debitorinių sumų suvestinė (AA 15). Debitorių apskaitos knygoje yra galimybė peržiūrėti debitorinį įsiskolinimą, išieškotas sumas ir beviltiškas skolas pagal atskiras paramos kryptis. Debitorinių sumų suvestinėje pateikiama informacija apie konkrečius debitorius, skolų sumas bei senumą. Atsiskaitymų su debitoriais registras skirtas fiksuoti Paramos gavėjų paramos lėšų skolas ir jų grąžinimą į SAPARD lėšų banko sąskaitą ir bendro finansavimo lėšų banko sąskaitą.

- PPAS vedėjas pagal Agentūros direktoriaus pasirašytus įsakymus kas mėnesį sutikrina, ar visi paramos gavėjai įrašyti į debitorių suvestines ir registrus. Atsiskaitymų su debitoriais registro (AA 17) ir Debitorių apskaitos knygos (AA 30) duomenys kas mėnesį suderinami su KPPD PAS duomenimis.
- Pagal sukauptus duomenis kas ketvirtį ir kasmet rengiama Debitorinių sumų ataskaita (AA 19A, AA 19B) eurai ir litais. Ši ataskaita siunčiama NF, ŽŪM ir kitoms kontroliuojančioms ir finansinėms institucijoms.
- Siekiant užtikrinti tinkamą ES finansinių interesų apsaugą Agentūros FAD teikia Valstybės įgaliotajam pareigūnui šiuos dokumentus:
 - Metinę ataskaitą ir pranešimą / Aiškinamąjį raštą;
 - Ketvirtinę debitorinių sumų ataskaitą;
 - Metinę debitorinių sumų ataskaitą;
 - Ketvirtinę ir metinę ataskaitas apie įvykdytus pažeidimus;
 - Gražinamų SAPARD ir BF lėšų ataskaitas bei papildomą informaciją pagal poreikį).

7.2.3 PASTEBĖJIMAI

Toliau pateikiame mūsų pastebėjimus, susijusius su Agentūros bei NF Debitorių apskaitos darbo procedūromis.

(38) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Apskaitomi ne visi debitoriai

Pagal DFS priedo A skyriaus 4 straipsnio 5 dalį, Kompetetinga institucija turi užtikrinti, kad Agentūros apskaitos sistema atitiks tarptautiniu mastu pripažintus apskaitos standartus. 1-asis tarptautinis apskaitos standartas „Finansinės atskaitomybės pateikimas“ įtvirtina nuostatą, kad turtas ir įsipareigojimai neturi būti tarpusavyje užskaitomi. Šiame apskaitos standarte taip pat pažymėta, kad turtas ir įsipareigojimai bei pajamos ir sąnaudos, jeigu jie yra reikšmingi, atskaitomybėje būtų pateikiami atskirai.

- Audito metu nustatėme, kad Agentūra 2004 metais Debitorių apskaitos knygoje apskaitė tik tuos paramos gavėjus, kuriems visi mokėjimai pagal Paramos sutartis buvo atlikti. Iš likusių paramos gavėjų, kurie dar įgyvendino projektus, neteisėtai išmokėtą paramos dalį buvo numatyta susigrąžinti atitinkamai mažinant būsimus mokėjimus, tačiau neapskaitant jų debitoriniame įsiskolinime.
- Audito metu nustatėme du atvejus, kai neteisėtai išmokėtos paramos sumos – 775 Lt (224 EUR), kurias buvo numatyta susigrąžinti atitinkamai mažinant būsimus mokėjimus buvo neminuosita su paskesniu Mokėjimo prašymu. Po Patvirtinančios institucijos pateiktų pastabų, Agentūra minėtus paramos gavėjus 2005 metų pradžioje įtraukė į debitorių sąrašą bei susigrąžino neteisėtai išmokėtas paramos sumas.

Rekomenduojame FAD direktoriui inicijuoti FAD darbo procedūrų papildymą, numatant procedūras, kurios užtikrintų, kad debitoriai būtų apskaitomi laikantis 1-ame tarptautiniame apskaitos standarte įtvirtintos nuostatos, t.y. debitorinis ir kreditorinis Agentūros įsiskolinimas būtų apskaitomi atskirai.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Atsižvelgianti į Patvirtinančios institucijos pastabą, ateityje, iškilus panašioms atvejams, paramos gavėjai bus įtraukti į debitorių sąrašus, nepaisant to, kad projektai dar ne bus užbaigti.

(39) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Nesiimta priemonių laiku išieškoti debitorinį įsiskolinimą

Pagal DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.8 dalį, debitorių apskaitos knyga turi būti reguliariai tikrinama siekiant išieškoti skolas, kurių terminas yra praėjęs, ypač kompensuotų mokėjimų atvejais.

Audito metu nustatėme, kad keturi Paramos gavėjai apie penkis mėnesius negrąžino Agentūrai debitorinio įsiskolinimo. Debitoriams negrąžinus neteisėtai išmokėtų sumų per Paramos sutartyje numatytą terminą (per 10 dienų nuo pranešimo išsiuntimo), FAD PPAAS nesiėmė FAD darbo procedūrose numatytų debitorinio įsiskolinimo susigrąžinimo priemonių ir tokiu būdu nesilaikė minėto DFS reikalavimo.

Po Patvirtinančios institucijos pateiktų pastabų, 2004 m. rugpjūčio mėnesį FAD PPAAS debitoriams pakartotinai išsiuntė raštus ir minėtos neteisėtai išmokėtos sumos buvo susigrąžintos.

Rekomenduojame FAD direktoriui užtikrinti, kad būtų laikomasi FAD darbo procedūrų, susijusių su debitorinio įsiskolinimo susigrąžinimu.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Atsiradus debitoriniams įsiskolinimams KPPD AAS išsiuntė debitoriams raštus dėl lėšų grąžinimo, tačiau lėšos nebuvo grąžintos. Pakartotinai FAD PPAAS raštų nesiuntė, kadangi debitoriai Agentūrai buvo pateikę naujus projektus, todėl buvo numatyta galimybė minusuoti priklausiančias grąžinti lėšas iš būsimų Mokėjimo prašymų. Tai numatyta ir DFS priedo B skyriaus 4 straipsnio 5 dalies a ir b punktuose, kad SAPARD Agentūra gali iš mokėtinų sumų išskaičiuoti: a) sumas, susijusias su negrąžintais SAPARD Agentūros permokėjimais paramos gavėjams b) sumas, kurias turi sumokėti paramos gavėjai už reikalavimų, kuriuos Agentūra jiems nustatė, atlikdama ankstesnį mokėjimą pagal Programą, nesilaikymą. Taigi, mūsų manymu, nėra pagrindo teigti, kad nesiimta priemonių laiku išieškoti debitorinį įsiskolinimą.

(40) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Debitoriniam įsiskolinimui nenumatyta delspinigių skaičiavimo tvarka

Remiantis DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.8 punktu, visi delspinigiai, kuriuos Agentūra gauna nuo išieškotų skolų ir kurie yra priskirti Bendrijos įnašams, yra įrašomi į Agentūros sąskaitą ir naudojami tik Programai.

Pagal tipinę Paramos sutartį, Paramos gavėjas, Agentūrai pareikalavus grąžinti paramos sumą jos negrąžina Paramos sutarties nustatytu terminu, moka Agentūrai 0,02 proc. delspinigius už kiekvieną praleistą dieną.

Audito metu nustatėme, kad FAD darbo procedūrose nėra delspinigių skaičiavimo tvarkos. 2004 metais Agentūra nepriskaičiavo delspinigių nė vienam laiku skolos negrąžinusiam debitoriui.

Rekomenduojame FAD direktoriui inicijuoti FAD darbo procedūrų papildymą, numatant delspinigių skaičiavimo tvarką.

Agentūros veiksmai ir komentarai. 2004 metais užregistruotiems debitoriniams įsiskolinimams nebuvo skaičiuojami delspinigiai, kadangi debitoriniai įsiskolinimai atsirado dėl Agentūros kaltės. Mūsų nuomone, nėra būtinybės papildyti procedūras numatant delspinigių skaičiavimo tvarką, kadangi atsiradus debitoriniam įsiskolinimui dėl pareiškėjo kaltės, sutartyse yra nustatyta 0,02 proc. delspinigių norma už kiekvieną pradelstą dieną. Navision apskaitos sistemoje yra numatyta galimybė aprašyti delspinigių skaičiavimo sąlygas.

(41) Nedidelės svarbos pastebėjimas – Apskaitoje neteisingai atvaizduoti delspinigiai

Pagal DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.4 dalį, apskaitos procedūros turi užtikrinti, kad ne rečiau kaip kas trys mėnesiai turi būti atliekamos patikros bei duomenų sutikrinimai, siekiant aptikti ir ištaisyti visas klaidas ir įrašyti praleistą informaciją.

- Audito metu nustatėme, kad Agentūros apskaitos registruose, skirtuose debitorijų apskaitai, iš vieno 2003 metais apskaityto debitoriaus planuojami susigrąžinti delspinigiai atvaizduojami kaip delspinigiai už SAPARD dalį, tačiau neišskiriama ir neatvaizduojama BF tenkanti dalis.
- Audito metu taip pat nustatėme, kad visi planuojami susigrąžinti delspinigiai neatvaizduojami Agentūros Bandomajame balanse. Po Patvirtinančios institucijos pateiktų pastabų minėta klaida buvo ištaisyta.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Planuojamos susigražinti BF palūkanos nėra atvaizduojamos, nes nebuvo tokios galimybės suprogramuoti diegiant Navision apskaitos sistemą, tačiau debitoriui pervedus palūkanas į SAPARD sąskaitą, jos bus išskirtos į 75 ir 25 proc. pervedant šias dalis atitinkamai į Nacionalinio fondo ir Žemės ūkio ministerijos sąskaitas.

Agentūros bandomajame balanse neatsispindėjo planuojamos susigražinti palūkanos, kadangi Navision apskaitos sistemos nustatymuose buvo padaryta klaida. Ši klaida nebuvo pastebėta dėl didelio darbo krūvio tuo metu vykdant pasiruošimą administruoti EŽŪOGF Garantijų skyriaus priemonės bei diegiant naują informacinę sistemą. Pastebėjus klaidą, ji buvo ištaisyta.

7.2.4 IŠVADOS

Remdamiesi mūsų atliktu darbu, manome, kad, išskyrus pastebėjimuose pateiktus atvejus, Bendrijos finansiniai interesai, susiję su Debitorių apskaitos knyga, yra tinkamai apsaugoti, kaip to reikalaujama pagal Europos Komisijos gairę Nr. 5.

7.3 SAPARD EURŲ SĄSKAITA

7.3.1 ATLIKTAS DARBAS

Audito metu atlikome šias su SAPARD eurų sąskaita susijusias audito procedūras:

- SAPARD eurų sąskaitos sutikrinimą (žr. šios Ataskaitos 3 dalį);
- iš EK į sąskaitą gautų sumų, išmokų iš sąskaitos, Agentūros prašytų ir gautų sumų bei paramos gavėjams išmokėtų sumų sutikrinimą (žr. šios Ataskaitos 3 dalį);
- ataskaitinio laikotarpio pradžios ir pabaigos sąskaitos likučių patikrinimą;
- į sąskaitą priskaičiuotų palūkanų patikrinimą;
- pelno (nuostolio) gauto iš valiutų konvertavimo apskaitos tikrinimą;
- administracinių užduočių ir kontrolės dokumentų analizę;
- sąskaitos duomenų ir buhalterinės apskaitos įrašų suderinimo patikrinimą;
- kai kurių operacijų (buhalterinių įrašų, atitikties norminiams aktams, ir pan.) peržiūrą;
- pelno (nuostolio) gauto iš valiutų konvertavimo, banko operacijų išlaidų dengimo, pagal SAPARD programą gautų palūkanų patikrinimą;
- NF darbo procedūrų vadovo SAPARD programai ir DFS keliamų reikalavimų, susijusių su SAPARD eurų sąskaita, sutikrinimą;
- patikrinimą, ar SAPARD eurų sąskaitos lėšos naudojamos pagal paskirtį.

7.3.2 AGENTŪROS IR NF TAIKOMŲ PROCEDŪRŲ TRUMPAS APRAŠYMAS

Siekiant užtikrinti deramą Bendrijų finansinių interesų apsaugą, parengtos ir taikomos šios rašytinės SAPARD eurų sąskaitos administravimo procedūros:

- ketvirtinės išlaidų deklaracijos (mokėjimo paraiškos lėšoms iš ES gauti) pateikimo procedūrą;
- papildomos išlaidų deklaracijos (mokėjimo paraiškos lėšoms iš ES gauti) pateikimo procedūrą;
- paraiškos dėl galutinio mokėjimo iš EK pateikimo procedūrą¹⁸;
- lėšų pervedimo iš EK procedūrą;
- Agentūros paraiškos BF lėšoms iš valstybės biudžeto gauti vertinimą;
- Agentūros paraiškos SAPARD programos lėšoms iš NF gauti vertinimą ir lėšų pervedimą;
- metinės išlaidų deklaracijos EK pateikimo procedūrą;

¹⁸ Ši procedūra bus taikoma EK atliekant galutinį mokėjimą.

- paramos gavėjams neteisėtai išmokėtų lėšų grąžinimo į NF procedūrą;
- NF buhalterinės apskaitos procedūras.

7.3.3 PASTEBĖJIMAI

(42) Svarbus pastebėjimas – Ne laiku grąžintos išieškotos sumos

DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.8 dalis numato, kad Agentūra turi užtikrinti, kad visos išieškotos sumos į SAPARD eurų sąskaitą būtų pervedamos per 3 darbo dienas nuo išieškojimo dienos.

Audito metu nustatėme, kad iš dvidešimt vieno per 2004 metus debitorinių sumų grąžinimo atvejo buvo septyniolika atvejų, kai išieškotos sumos į SAPARD eurų sąskaitą pervestos per 4 – 7 darbo dienas nuo išieškojimo dienos.

Audito metu taip pat nustatėme, kad NF darbo procedūrų vadovo SAPARD programai nuostata, kuri numato, kad išieškotos sumos į SAPARD eurų sąskaitą pervedamos per 3 darbo dienas nuo lėšų iš Agentūros pervedimo dienos, neatitinka minėto DFS reikalavimo.

Rekomenduojame Agentūros ir NF vadovybei numatyti atitinkamus procedūrų pakeitimus, užtikrinančius DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.8 dalies reikalavimo laikymąsi.

Agentūros ir NF veiksmai ir komentarai. NF nuomone, DFS priedo A skyriaus 14 straipsnio 2.8 dalies reikalavimo laikymąsi įmanoma užtikrinti tik su sąlyga, jei NMA per 1 darbo dieną pervestų išieškotas sumas ir kartu pateiktų NF raštą, kuriame būtų nurodytos grąžinamų lėšų pobūdis ir jų išieškojimo data. Tokiu atveju NF sugebėtų užtikrinti minėtų lėšų pervedimą į SAPARD eurų sąskaitą per likusias 2 darbo dienas.

(43) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Netinkamas palūkanų priskaičiavimas bei jų panaudojimas

Vadovaujantis DFS priedo A skyriaus 10 straipsnio 3 dalimi, Agentūros sąskaitoms, susijusioms su SAPARD programos lėšomis, turi būti priskaičiuojamos įprastinės komercinės palūkanos, kurios naudojamos tikrai SAPARD programai.

Audito metu nustatėme, kad Agentūra nesilaiko šio DFS reikalavimo. Agentūros sąskaitai, kurioje apskaitomos SAPARD ir BF lėšos prieš pervedant jas Paramos gavėjams, vadovaujantis tarp LR Finansų ministerijos ir AB banko „Hansabankas“ sudaryta sutartimi, priskaičiuojamos fiksuotos 0,1 proc. dydžio metinės palūkanos, kurios nėra įprastinės komercinės palūkanos¹⁹. Šiai sąskaitai per laikotarpį nuo 2003-01-01 iki 2004-12-31 buvo priskaičiuota 2 952 Lt palūkanų, kurių dalis yra priskaičiuotos už SAPARD lėšas. Visa suma buvo pervesta į Lietuvos Respublikos izdo sąskaitą.

Rekomenduojame FAD direktoriui apskaičiuoti kokia dalis 2 952 Lt sukauptose palūkanose yra už SAPARD lėšas, ir šią sumą pervesti į SAPARD eurų sąskaitą. Taip pat FAD direktoriui rekomenduojame nustatyti tvarką, kuri užtikrintų DFS priedo A skyriaus 10 straipsnio 3 dalies reikalavimo laikymąsi.

Agentūros veiksmai ir komentarai. Agentūra negali įtakoti sutarties tarp LR Finansų ministerijos ir AB banko „Hansabankas“ sąlygų dėl metinės palūkanų normos dydžio nustatymo, tačiau, mūsų nuomone, ši palūkanų norma buvo nustatyta neatsitiktinai, kadangi atliekant mokėjimo pavedimus paramos gavėjams iš SAPARD sąskaitos už juos nėra mokama bankui. Jeigu būtų nustatyta, kad Agentūra privalo mokėti bankui už kiekvieną atliktą mokėjimo pavedimą, tai ji turėtų atlikti iš asignavimų, tačiau tokie asignavimai nėra skiriami. Kita vertus, kuomet užsakomi pinigai, visuomet pirmiausia yra gaunama BF lėšų dalis, o gavus popierinį banko išrašą, kuriame atspindėta ES lėšų dalis, tą pačią dieną yra formuojami mokėjimo pavedimai paramos gavėjams, todėl ES lėšos sąskaitoje lieka ne ilgiau nei vieną dieną. Dėl šios priežasties ES sukauptų palūkanų dalis iš bendros sukauptų palūkanų sumos yra nedidelė. Jūsų pateiktoje rekomendacijoje Agentūros vadovybei,

¹⁹ Remiantis Lietuvos banko pateikta statistika, 2004 metais indėlių litais iki pareikalavimo vidutinė metinė palūkanų norma buvo 0.24 proc.

nurodoma sukauptų ES palūkanų dalį pervesti į SAPARD eurų sąskaitą, tačiau tai atlikti nėra galimybės, kadangi kiekvieno mėnesio pabaigoje palūkanos yra automatiškai nurašomos į Lietuvos Respublikos išdo sąskaitą. Agentūra pagal banko išrašų duomenis turi galimybę paskaičiuoti, kokia dalis palūkanų nuo 2 465 Lt sumos turėtų būti priskirta ES lėšų daliai (galima skaičiavimo paklaida) ir informuoti FM Nacionalinio fondo departamentą, kad ši suma turėtų būti įskaityta į SAPARD euro sąskaitą.

(44) Vidutinės svarbos pastebėjimas – Neteisingai pritaikytas valiutos keitimo kursas

Pagal DFS priedo A skyriaus 10 straipsnio 1.d dalį, skoloms, išieškotoms pagal šio skyriaus 14 straipsnio 2.8 punktą, turi būti taikomas euro / lito keitimo kursas, kurį Europos centrinis bankas Lietuvos Respublikai skelbia priešpaskutinę Komisijos darbo dieną to mėnesio, kuris eina prieš mėnesį, kurį skola buvo išieškota.

Audito metu nustatėme, kad Agentūra dviejų debitoriniame įsiskolinime apskaitytų Paramos gavėjų, kurie atsisakė paramos ir paprašė Agentūros nutraukti Paramos sutartis bei savanoriškai grąžino paramos lėšas, grąžintai skolai NF taikė ne pirmiau minėtoje DFS dalyje numatytą euro / lito kursą, o Europos centrinio banko nustatytą euro / lito kursą, buvusį priešpaskutinę Komisijos darbo dieną to mėnesio, kuris eina prieš mėnesį, kuriame ši suma paramos gavėjams buvo išmokėta.

Audito metu taip pat nustatėme, kad likusioms 2004 metais Agentūrai debitorių grąžintoms skoloms NF taikė ne pirmiau minėtoje DFS dalyje numatytą euro / lito keitimo kursą, o DFS priedo A skyriaus 10 straipsnio 1.b dalyje numatytą euro / lito keitimo kursą, t.y. kursą, kuris taikytinas Agentūros permokėjimams ir Agentūros neišieškotoms skoloms, taip pat skoloms, kurios nebuvo išieškotos per dvejus metus nuo jų įregistravimo skolininkų žurnale dienos.

Audito metu atlikę perskaičiavimą nustatėme nereikšmingą 0,83 euro teigiamą valiutos skirtumą, susidariusį dėl neteisingai taikyto euro / lito keitimo kurso.

Rekomenduojame NF užtikrinti, kad ateityje grąžintiems debitoriniams įsiskolinimams būtų taikomas DFS priedo 10 straipsnio 1.d dalyje nustatytas euro/lito keitimo kursas.

NF veiksmai ir komentarai. NF užtikrins, kad ateityje grąžintiems debitoriniams įsiskolinimams būtų taikomas DFS priedo 10 straipsnio 1.d dalyje nustatytas euro / lito keitimo kursas.

7.3.4 IŠVADA

Remdamiesi šioje dalyje aprašytu mūsų atliktu darbu ir šios Ataskaitos 3 dalyje aprašytu duomenų sutikrinimu, manome, kad, išskyrus pastebėjimuose pateiktus atvejus, SAPARD eurų sąskaitos įrašai yra tikslūs, išsamūs ir teisingi.

7.4 NACIONALINIO FINANSAVIMO DALIS

7.4.1 ATLIKTAS DARBAS

Atlikdami nacionalinio bendrojo finansavimo dalies, minimos DFS priedo A skyriaus 8 straipsnio 2 dalyje, vykdymo ir teisingumo peržvalgą, audito metu mes atlikome tokias audito procedūras:

- su nacionalinio bendrojo finansavimo dalimi susijusių dokumentų peržiūra;
- Mokėjimo prašymų vertinimo ataskaitų suvestinės (AA2) peržvalgą, siekiant patikrinti, ar taikomas teisingas Bendrijos ir nacionalinio finansavimo lėšų santykis (75 ir 25 proc.);
- Agentūros gautų lėšų iš NF (SAPARD eurų sąskaitos ir iš valstybės išdo) sutikrinimą su Agentūros apskaitos registrų duomenimis bei AB banko „Hansabankas“ SAPARD sąskaitos duomenimis;
- atskirų Agentūros apskaitos registrų, skirtų ES ir Bendrojo finansavimo lėšoms apskaityti, peržvalgą, siekiant įsitikinti, ar ES ir bendro finansavimo lėšų mokėjimo datos sutampa, kaip to reikalaujama pagal DFS priedo A skyriaus 8 straipsnį;

- Mokėjimo pavedimuose paramos gavėjams, įtrauktuose į detaliam testavimui atrinktų pavyzdžių bylas, bendrojo finansavimo ir ES lėšų santykio teisingumo vertinimą.

7.4.2 AGENTŪROS IR NF TAIKOMŲ PROCEDŪRŲ TRUMPAS APRAŠYMAS

Siekiant užtikrinti, kad Bendrijos įnašas būtų naudojamas kartu su nacionaliniu bendroju finansavimu, Agentūroje ir NF nustatytos šios svarbiausios procedūros:

- NF nagrinėja Agentūros pateiktą paraišką Bendrijos lėšoms gauti (AA 6S) tik tada, kai būna išnagrinėta paraiška dėl nacionalinio finansavimo dalies (AA6 B) ir lėšų pervedimas yra patvirtintas;
- Agentūra perveda ES ir nacionalinio finansavimo lėšas paramos gavėjui vienu mokėjimo pavedimu.

7.4.3 IŠVADOS

Remdamiesi mūsų atliktu darbu, galime patvirtinti, kad nacionalinio bendrojo finansavimo dalis, minima DFS priedo A skyriaus 8 straipsnio 2 dalyje, yra vykdoma ir išmokama teisingai.

8. ANKSTESNIŲ PATVIRTINANČIOS INSTITUCIJOS AUDITŲ REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMAS

Vadovaudamiesi DFS priedo A skyriaus 6 straipsnio 4 dalies e punktu mes įvertinome, ar į ankstesnių Patvirtinančios institucijos auditų metu pateiktas rekomendacijas dėl Agentūros kontrolės sistemų tobulinimo buvo atsižvelgta.

SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo būklę pateikiame toliau esančioje lentelėje (Lentelė Nr. 20).

Lentelė Nr. 20

SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaitoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
Kontrolės departamento teritoriniai skyriai				
1.	5.1.3.1 Neatlikta Mokėjimo prašymo patikra.	Vidutinė	Esant tam tikroms aplinkybėms, kada netikslinga vykdyti nustatytas procedūras, atitinkamus veiksmus, sprendimus pagrįsti dokumentais.	Įgyvendinta. 2004 m. balandžio mėn. KD atliko užbaigto projekto Nr. P14020004 patikrą vietoje. Agentūros direktoriaus 2004-07-01 įsakymu Nr. BR1-266 KDTS darbo aprašymas papildytas procedūra, kuri nurodo kaip elgtis susidarius situacijai nenumatytai KDTS darbo aprašyme.
2.	5.1.3.2 Netikslumai Paraiškos patikros vietoje tikrinimo elementų sąraše bei Paraiškos patikros ataskaitoje.	Vidutinė	Papildyti KDTS darbo aprašymą, numatant atlikti investicinių projektų statybos darbų sąmatų vertinimą samdant nepriklausomų ekspertų ar priimant atitinkamos kvalifikacijos darbuotojų nuolat dirbti. Papildyti KDTS darbo aprašymą, numatant aiškų finansavimo šaltinių apibrėžimą ir dokumentus, kuriais jie yra grindžiami.	Rekomendacija šiais metais nebeaktuali.
3.	5.1.3.3 Netikslumai Mokėjimo prašymo patikros vietoje tikrinimo elementų sąraše bei Mokėjimo prašymo patikros ataskaitoje.	Vidutinė	Pakartotinai atlikti Mokėjimo prašymo Nr. M40030039 patikrą vietoje ir įvertinti, ar atliktų darbų apimtys atitinka pasirašytą lokalinę sąmatą ir Paramos sutartį.	Įgyvendinta. 2003 m. gruodžio mėn. KDTS atliko šio Mokėjimo prašymo pakartotiną patikrą vietoje. Patikros metu nustačius atliktų darbų neatitikimus sąmatai ir Paramos sutarčiai, Mokėjimo pašymas buvo atmetas.
4.	5.1.3.4 Mokėjimo prašymo patikra atlikta nesilaikant nustatytų darbo procedūrų.	Vidutinė	Laikytis nustatytų Mokėjimo prašymo patikros vietoje atlikimo procedūrų.	Įgyvendinta. 2003 m. gruodžio mėn. KDTS atliko Mokėjimo prašymo Nr. M10030043 pakartotiną patikrą vietoje.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
5.	5.1.3.5 Neatskirtos vykdymo ir peržiūros funkcijos.	Vidutinė	Užtikrinti, kad asmuo, parengęs dokumentą tuo pačiu nevykdytų ir peržiūros funkcijos.	Nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina šiais metais (žr. (13) pastebėjimą).
6.	5.1.3.6 Nepakankama KDTS specialistų darbo priežiūra ir dokumentų peržiūra.	Vidutinė	Užtikrinti tinkamą priežiūrą ir peržiūrą ir taip laikytis nustatytų darbo procedūrų.	Nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina šiais metais (žr. (13) pastebėjimą).
7.	5.1.3.7 Netinkamas Paraiškos paramai gauti, Mokėjimo prašymo registravimas.	Nedidelė	KDTS vedėjams atidžiau kontroliuoti gaunamų Paraiškų bei Mokėjimo prašymų registravimo procedūras. Užtikrinti, kad kartu su Mokėjimo prašymais būtų priimami tik pirmieji sąskaitų - faktūrų egzemplioriai.	Įgyvendinta.
8.	5.1.3.8 Nepateikti trys komerciniai pasiūlymai, nors numatomų investicijų vertė yra didesnė nei 10 000 EUR.	Nedidelė	Užtikrinti, kad būtų pateikti trys komerciniai pasiūlymai, kuomet numatomų investicijų vertė yra didesnė nei 10 000 EUR.	Įgyvendinta.
9.	5.1.3.9 Neužtikrintas remiamo projekto veiklos tęstinumas.	Nedidelė	Užtikrinti, kad vertinant paskutiniojo šaukimo Paraiškas būtų laikomasi bendrųjų tinkamumo kriterijų. Ruošiant KDTS darbo procedūras būsimiems ES paramos fondams užtikrinti remiamo projekto veiklos tęstinumą.	Įgyvendinta. Į 2004 m. su I priemonės Paramos gavėjais pasirašytas Paramos sutartis įtraukta sąlyga, įpareigojanti Paramos gavėją kartu su metinėmis ataskaitomis teikti Agentūrai dokumentus, patvirtinančius, kad jis valdo, naudoja arba disponuoja ne mažiau negu 90 proc. Paraiškoje nurodytu dirbamos žemės plotu. Į rekomendaciją taip pat bus atsižvelgta administruojant ES paramos fondus.
KONTROLĖS DEPARTAMENTAS				
10.	5.2.3.1 Netinkamas patikrinimo ir patikros vietoje užduočių vykdymas.	Vidutinė	Inicijuoti tarnybinį tyrimą, siekiant išsiaiškinti patikrų metu nustatytų neatitikimų priežastis. Siekiant išvengti panašių klaidų ateityje, didžiausios rizikos projektams inicijuoti Kontrolines patikras direktoriaus pavedimu, kaip tai numatyta KD darbo aprašyme.	Įgyvendinta. Vadovaujantis Agentūros direktoriaus 2004-04-05 pavedimu Nr. BR3-(1.7)-43, atliktas tarnybinis tyrimas. Užsakomosios patikros metu nustatytus neatitikimus, Paramos gavėjui buvo neišmokėta dalis paramos.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
11.	5.2.3.2 Kontrolinė Mokėjimo prašymo patikra atlikta po mokėjimo.	Vidutinė	Užtikrinti, kad Mokėjimo prašymo patikros vietoje būtų atliekamos laikantis DFS nuostatų.	Įgyvendinta.
12.	5.2.3.3 Vietoje pavestų kontrolinių atliktos užsakomosios patikros vietoje.	Vidutinė	Užtikrinti tinkamą pavestų užduočių vykdymo kontrolę.	Įgyvendinta.
13.	5.2.3.4 Netinkamas nesąžiningų pareiškėjų sąrašo administravimas.	Vidutinė	Papildyti KD darbo aprašymą numatant, kad atsakingas už Nesąžiningų pareiškėjų sąrašo administravimą darbuotojas užtikrintų nuolatinį minėto sąrašo papildymą, šio dokumento pateikimą visiems susijusiems Agentūros padaliniais, o esant atitinkamos informacijos nepateikimo atvejams nedelsiant apie tai informuoti skyriaus vedėją.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2004-07-01 įsakymu Nr. BR1-266 patvirtintą KD darbo aprašymą.
14.	5.2.3.5 Netikslumai Kontrolinės patikros vietoje tikrinimo elementų sąrašuose bei Kontrolinės patikros vietoje ataskaitose.	Vidutinė	KD direktoriui atidžiau vertinti pavaldinių darbo dokumentus ir užtikrinti numatytų procedūrų laikymąsi.	Įgyvendinta.
15.	5.2.3.6 Projektų planinės kontrolinės patikros atranka atlikta nesilaikant metodikos.	Vidutinė	Užtikrinti, kad departamentui pavestos funkcijos būtų vykdomos laikantis nustatytų procedūrų.	Įgyvendinta. KD inicijavo pakartotiną pakoreguotos įvykdytų projektų suvestinės rizikos analizę, taikant KD darbo procedūrose numatytą atrankos metodą.
16.	5.2.3.7 Nesilaikoma pareigų atskyrimo principo.	Nedidelė	KD direktoriui atidžiau vertinti pavaldinių darbo dokumentus ir užtikrinti numatytų procedūrų laikymąsi.	Įgyvendinta.
17.	5.2.3.8 Informacija apie turimą žemę nesutikrinta su Žemės ir kito nekilnojamojo turto duomenų baze.	Nedidelė	KD direktoriui atidžiau kontroliuoti pavaldinių darbą ir užtikrinti tinkamą darbo dokumentų peržiūrą.	Įgyvendinta. Agentūros direktoriaus 2004-07-01 įsakymu Nr. BR1-266 patvirtintas KD darbo aprašymas papildytas procedūra, kuri numato, kad tikrinamojo projekto duomenys turi būti sutikrinami su VŠĮ „Registrų centras“

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
				duomenimis tik tuo atveju, jei atlikusiems patikrą tarnautojams kyla neaiškumų dėl pateiktų VĮ „Registru centras“ pažymų arba pažyma yra išduota ne einamaisiais metais.
KAIMO PLĖTROS PROGRAMŲ DEPARTAMENTAS				
Projektų vertinimo skyrius				
18.	5.4.3.1 Dirbtinai suskaidytas projektas.	Svarbus	Imtis adekvačių priemonių (inicijuoti atitinkamą programinių dokumentų papildymą ir kita) užtikrinančių, kad SAPARD ir kitų ES fondų paramą galėtų gauti didesnis paramos gavėjų ratas.	Nustatėme, kad šis klausimas vis dar aktualus ir šiais metais (žr. (4) pastebėjimą).
19.	5.4.3.2 Vadovautasi nepatvirtinta Projektų vertinimo darbo instrukcija.	Vidutinė	Parengti ir patvirtinti projektų vertinimo darbo instrukcijas kiekvienai paramos priemonei.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintas KPPD darbo instrukcijas Nr. SD1-1-01/04.
20.	5.4.3.3 Nepakankamai užtikrinti finansavimo šaltiniai.	Vidutinė	Vertintojams atidžiau nagrinėti dokumentus, susijusius su pareiškėjų finansavimo šaltiniais. Papildyti PVS darbo aprašymą, numatant aiškų finansavimo šaltinių apibrėžimą ir išoriškai patvirtintus dokumentus, kuriais jis yra grindžiamas.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintas KPPD darbo instrukcijas Nr. SD1-1-01/04
21.	5.4.3.4 Nepagrįstai suteikti prioritetiniai balai.	Vidutinė	Numatyti procedūras, mažinančias riziką, susijusią su pareiškėjų verslo planų duomenų ir dokumentų teisėtumu bei tikrumu, ir atitinkamai papildyti PVS darbo aprašymą. Papildyti darbo procedūras, kuriomis remiantis būtų nustatomas realus, o ne formalus projekto atitikimas įvairiems reikalavimams bei kriterijams.	Įgyvendinta. Kilus įtarimui dėl pateiktų dokumentų teisingumo ir pilnumo, Agentūra parengia pareiškėjui užklausimą dėl informacijos patikslinimo, papildomos informacijos pateikimo. Balai už prioritetinius kriterijus skiriami vadovaujantis Paraiškoje ir prie jos pateiktuose dokumentuose esančia informacija.
22.	5.4.3.5 Projektui taikomi tinkamumo kriterijai prieštarauja projekto tikslui.	Vidutinė	Iškilus abejonėms dėl projekto atitikimo tinkamumo kriterijams, prieš patvirtinant projektą, pateikti paklausimą kompetentingoms institucijoms dėl išaiškinimo, ar projektas finansuotinas pagal parinktą SAPARD programos paramos priemonės sektorių.	Įgyvendinta. 2003 m. gruodžio mėn. Agentūra kreipėsi į ŽŪM ir FM dėl išaiškinimo, ar projektas Nr.P34020034 gali būti finansuojamas iš SAPARD lėšų.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
23.	5.4.3.6 Nepakankamos darbo procedūros vertinat naujai įsteigtų ūkio subjektų projektus.	Vidutinė	Rengiant Lietuvos 2004-2006 m. BPD, IV prioritetui Kaimo ir žuvininkystės plėtra numatyti papildomus kriterijus, skirtus vertinti naujai įsteigtų ūkio subjektų investicinius projektus.	Įgyvendinta. Atsižvelgiant į rekomendaciją, Lietuvos 2004-2006 m. BPD IV prioritetui Kaimo ir žuvininkystės plėtra numatyti papildomi kriterijai, skirti vertinti naujai įsteigtų ūkio subjektų investicinius projektus.
24.	5.4.3.7 Pareiškėjo organizuojamus konkursus laimi susijusios šalys.	Vidutinė	Tinkamai įvertinti pareiškėjo pateiktus komercinius pasiūlymus bei pareiškėjo organizuoto konkurso procedūras bei sąlygas.	Nustatėme, kad šis klausimas vis dar aktualus ir šiais metais (žr. (9) pastebėjimą).
25.	5.4.3.8 Neatliekama projektų statybos, montavimo ir rekonstrukcijos darbų sąmatų ekspertizė.	Vidutinė	Papildyti darbo procedūras, papildomai įdarbinti atitinkamos kvalifikacijos specialistų, pagal poreikį samdyti išorės ekspertus ar nustatyti kitas riziką mažinančias priemones.	Įgyvendinta. Pagal poreikį prieš atliekant mokėjimus skiriamos ekspertizės, siekiant įvertinti atliktų darbų apimtis ir atlikti lyginamąją sąmatos ir atliktų darbų ekspertizę. Atsižvelgiant į rekomendaciją, rengiant Lietuvos 2004-2006 metų BPD IV prioriteto priemonių aprašymus, numatyta įpareigoti pareiškėją, prieš pateikiant Paraišką paramai gauti, atlikti projekto investicijų (statybos, montavimo, rekonstrukcijų) išlaidų sąmatos ekspertizę, pasitelkiant nepriklausomus ekspertus.
26.	5.4.3.9 Vertinant Žuvininkystės sektoriaus projektus taikomos nenumatytos procedūros.	Vidutinė	Agentūros vadovybei kartu su Žuvininkystės departamentu (ŽD) peržiūrėti ir papildyti 2001-05-16 Duomenų teikimo sutartį Nr. 5/33, numatant ŽD funkcijas bei jo atsakomybę, žuvininkystės sektoriaus projektų investicijų (išlaidų) tinkamumą, ir atitinkamai papildyti KPPD darbo aprašymo procedūras.	Į rekomendaciją atsižvelgta rengiant Lietuvos 2004-2006 m. BPD.
27.	5.4.3.10 Nepakankamas komercinių pasiūlymų vertinimas.	Vidutinė	Analizuoti informaciją apie realias investicijų kainas rinkoje ir lyginti jas su komerciniais pasiūlymais bei atitinkamai papildyti PVS darbo aprašymą.	Įgyvendinta. 2004-01-23 PAK įpareigojo PVS, jei išlaidos konsultavimo paslaugoms atlikti viršija 10 tūkst. eurų iš pareiškėjų gauti verslo plano parengimo išlaidų pagrįstumą ir kalkuliaciją. 2004 m. Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas atliko

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
				tiriamąjį darbą, kuriame pateiktos žemės ūkyje naudojamos technikos rinkos kainos yra papildoma priemonė vertinant komercinių pasiūlymų kainų pagrįstumą.
28.	5.4.3.11 Nesilaikoma Paraiškų paramai gauti vertinimo terminų.	Vidutinė	Užtikrinti, kad Paraiška būtų išnagrinėta ir sprendimas dėl paramos suteikimo ar nesuteikimo būtų priimtas laikantis Agentūros direktoriaus įsakyme dėl Paraiškų surinkimo nustatytų terminų.	Nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina šiais metais (žr. (15) pastebėjimą).
29.	5.4.3.12 Neužtikrinama, kad SAPARD programos remiami projektai nebūtų finansuojami pagal kitas ES ir nacionalinės paramos programas.	Nedidelė	Papildyti PVS darbo aprašymą, numatant darbo procedūras, įpareigojančias vertintojus gauti pakankamų įrodymų, kad projektas, pretenduojantis gauti SAPARD paramą nėra remiamas pagal kitas ES ir (ar) nacionalines paramos programas.	Įgyvendinta. 2004-11-02 pasirašyta Bendradarbiavimo sutartis Nr.4.3-1/TP11-213 tarp Agentūros, Aplinkos projektų valdymo agentūros, VŠĮ Centrinės projektų valdymo agentūros, VŠĮ Lietuvos verslo paramos agentūros, Transporto investicijų direkcijos, Žmonių išteklių plėtros paramos programų fondo. Šios sutarties objektas yra informacija, kuria keisis Šalys šioje sutartyje numatytomis sąlygomis ir apimtimis bei bendradarbiavimas projektų kontrolės, ES struktūrinių fondų paramos viešinimo ir kitose srityse. Atsižvelgiant į rekomendaciją, papildytos Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintos KPPD darbo instrukcijos Nr. SD I2-1-01/04 .
30.	5.4.3.13 Pareigų atskyrimo principo nesilaikymas.	Nedidelė	Bet kokiomis aplinkybėmis užtikrinti DFS nuostatų laikymąsi.	Įgyvendinta.
31.	5.4.3.14 Neužtikrintas Projekto veiklos tęstinumas, susijęs su žemės nuoma.	Nedidelė	Užtikrinti, kad vertinant paskutiniojo šaukimo Paraiškas bus laikomasi bendrųjų tinkamumo kriterijų Atsižvelgti į šį pastebėjimą ruošiant PVS darbo procedūras būsimiems ES paramos fondams.	Įgyvendinta. Į 2004 metais su I priemonės paramos gavėjais pasirašytas Paramos sutartis įtraukiama sąlyga, įpareigojanti paramos gavėją kartu su metinėmis ataskaitomis teikti Agentūrai dokumentus, patvirtinančius,

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
				kad jis valdo arba naudoja arba disponuoja ne mažiau negu 90 proc. paraiškoje nurodytu dirbamos žemės plotu. Į rekomendaciją tai pat bus atsižvelgta administruojant ES paramos fondus.
32.	5.4.3.15 Nevertinamas verslo planų rengimo sąnaudų pagrįstumas.	Nedidelė	Papildyti PVS darbo aprašymą procedūra, įpareigojančia vertintoją vertinti išlaidų tinkamumą tik tuo atveju, kai pateikta detali išlaidų sąmata, bei palyginti verslo plano rengimo kainas su esančiomis rinkoje.	Įgyvendinta. 2004-01-23 PAK įpareigojo PVS, jei išlaidos konsultavimo paslaugoms atlikti viršija 10 tūkst. eurų iš pareiškėjų gauti verslo plano parengimo išlaidų pagrįstumą ir kalkuliaciją. Vertinimo metu identifikavus, jog konsultavimo paslaugų vertė skiriasi nuo rinkos vertės, vertintojai prašo pareiškėjo detalizuoti kainos sandarą.
33.	5.4.3.16 Investicijos pripažintos remtinomis neturint visų būtinų dokumentų.	Nedidelė	Tais atvejais, kai nepateikiami visi planuojamas investicijas pagrindžiantys dokumentai kreiptis į pareiškėją, kad juos pateiktų.	Nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina šiais metais (žr. (22), (23) pastebėjimus).
34.	5.4.3.17 Netinkamai taikomas pareiškėjų kvalifikacijai ir kompetencijai keliamas reikalavimas.	Nedidelė	Žemės ūkio bendrovės, kooperatyvai ir kt. įmonės gaminančios prekinę žemės ūkio produkciją, turi įrodyti, jog turi atitinkamą kvalifikaciją ir kompetenciją ar patirtį užsiimti produkcijos, į kurią bus investuojama, gamyba. PVS darbo aprašyme numatyti vertinimo procedūras, užtikrinančias visų SAPARD paramos I priemonėje dalyvaujančių pareiškėjų tinkamą kvalifikaciją, kompetenciją ar patirtį, siekiant užsiimti gamyba produkcijos, į kurią bus investuojama.	Įgyvendinta. Atsižvelgiant į rekomendaciją, Agentūra 2004 m. balandžio mėn. kreipėsi į ŽŪM dėl išaiškinimo bei papildė Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą KPPD darbo instrukciją Nr. SD I2-1-01.
35.	5.4.3.18 Nėra procedūrų, numatančių Agentūros veiksmus gavus paramos gavėjo apeliaciją dėl projekto.	Nedidelė	Papildyti PVS darbo aprašymą, numatant atmetų projektų apeliavimo procedūras.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą KPPD darbo aprašymą.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
36.	5.4.3.19 Įvertinus projektą neįvertinti papildomai gauti dokumentai.	Nedidelė	Papildyti PVS darbo aprašymą, numatant kaip turėtų būti vertinami po vertintojų pateiktų išvadų papildomai gauti su projektu susiję dokumentai.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą KPPD darbo aprašymą.
37.	5.4.3.20 Pakartotinio vertinimo metu neatsižvelgta į tai, kad vienas komercinis pasiūlymas buvo negaliojantis.	Nedidelė	Paruošti ir paramos gavėjui išsiųsti Užklausimą dėl papildomų duomenų surinkimo KPPD darbo aprašyme numatyta tvarka.	Įgyvendinta.
38.	5.4.3.21 Projektas įvertintas neatsižvelgiant į Projektų atrankos komisijos pateiktas pastabas.	Nedidelė	Pakartotinai projektą vertinančiam PVS specialistui išnagrinėti visus PAK posėdyje pateiktus klausimus, susijusius su projekto pakartotiniu vertinimu, ir pateikti į juos aiškius atsakymus pildomuose darbo dokumentuose.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą KPPD darbo aprašymą.
39.	5.4.3.22 Ekonominio gyvybingumo rodiklių apskaičiavimo nedokumentavimas.	Nedidelė	Papildyti PVS darbo aprašymą, numatant darbinę lentelę, kurios pagalba vertintojai, suvedę pagrindinius finansinius duomenis iš verslo plano, patikrintų ekonominio gyvybingumo rodiklių teisingumą.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą KPPD darbo aprašymą.
40.	5.4.3.23 Neteisingai užpildytas Informacijos PAK rengimo elementų sąrašas.	Nedidelė	Informacijos PAK rengimo elementų sąraše nurodyti ne visos paramos priemonės, bet prioritetinio sektoriaus nepanaudotų lėšų likutį ir atitinkamai papildyti KPPD darbo aprašymą.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą KPPD darbo aprašymą.
41.	5.4.3.24 Neparuoštas Užklausimas dėl papildomų dokumentų surinkimo.	Nedidelė	PVS specialistams laikytis numatytų darbo procedūrų, susijusių su Užklauso dėl papildomų dokumentų surinkimo paruošimu.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą KPPD darbo aprašymą.
42.	5.4.3.25 PVS vertintojai prižino projektą tinkamu gauti SAPARD paramą neturint pakankamų Pardavimo rinkas pagrindžiančių dokumentų.	Nedidelė	PVS vedėjui užtikrinti vertintojų atliekamo darbo kontrolę ir tinkamą projekto vertinimo kokybę.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą KPPD darbo aprašymą.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
Administravimo ir analizės skyrius				
43.	5.5.3.1 Pasirašytos Paramos sutartys, kurių suma viršija maksimaliai leistiną paramos dydį.	Svarbus	Agentūros vadovybei inicijuoti Paramos sutarčių pakeitimus su trimis paramos gavėjais, siekiant 563 249 Lt sumažinti suteikiamos paramos dydį iki nustatytos leistinos maksimalios paramos sumos.	Įgyvendinta. Iš pateiktų Mokėjimo prašymų minusavus nekompensuotinas investicijas, Agentūra paramos gavėjams išmokėjo paramą, kuri neviršijo NŽŪKPP numatyto maksimaliai leistino paramos dydžio.
44.	5.5.3.2 Netinkamai keičiama Paramos sutartis.	Vidutinė	Paramos sutartį keisti tik laikantis nustatytų Paramos sutarties SAPARD paramai gauti pakeitimo ar papildymo taisyklių, ir užtikrinti tinkamą darbo priežiūrą ir peržiūrą.	Nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina šiais metais (žr. (43) pastebėjimą).
45.	5.5.3.3 Ne laiku informuojamas FAD apie atidėtus Mokėjimo prašymų terminus.	Nedidelė	Užtikrinti, kad AAS laiku informuotų PPAAS apie atidėtus Mokėjimo prašymo pateikimo terminus.	Įgyvendinta.
46.	5.5.3.4 Paramos sutartyje neįtrauktos PAK numatytos sąlygos.	Nedidelė	Inicijuoti Paramos sutarties Nr. SA8-P30020042 pakeitimą, papildant Paramos sutartį PAK numatyta sąlyga. AAS vedėjui užtikrinti Paramos sutarties rengimo kontrolę.	Įgyvendinta.
47.	5.5.3.5 Ne visuomet laikomasi Paramos sutarties rengimo terminų.	Nedidelė	Užtikrinti numatytų Paramos sutarties rengimo procedūrų laikymąsi. Peržiūrėti Paramos sutarties rengimo terminus atitinkamai pakeičiant AAS darbo aprašymą.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą KPPD darbo aprašymą.
48.	5.5.3.6 Nesilaikoma darbo procedūrų, susijusių su Informacinio laiško parengimu.	Nedidelė	Užtikrinti, kad Informacinis laiškas (SA 6) būtų parengtas laikantis nustatytų terminų, esant būtinybei peržiūrėti terminus.	Įgyvendinta.
49.	5.5.3.7 Nepakankama Paramos sutarčių rengimo tikrinimo elementų sąrašų, Paramos sutarties peržiūra.	Nedidelė	AAS vedėjui atidžiau tikrinti specialistų parengtus Paramos sutarties rengimo tikrinimo elementų sąrašus (SB 5), o atlikus jų peržiūrą, juos pasirašyti.	Įgyvendinta.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
PROJEKTŲ ATRANKOS KOMISIJA				
50.	5.6.3.1 Inicijavus pakartotinį vertinimą, nesustabdytas projektų administravimas.	Nedidelė	Patariame PAK inicijavus pakartotinį projekto vertinimą sektoriuje, kurio paramos lėšų poreikis gauti paramą didesnis nei skirta nepanaudotų lėšų suma, šio sektoriaus projektų vertinimą sustabdyti, kol bus baigtos papildomos projekto vertinimo procedūros arba raštiškai nurodyti priežastis, leidžiančias tęsti šio sektoriaus projektų administravimą.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą KPPD darbo aprašymą.
51.	5.6.3.2 Neanalizuojamos lėšos skirtos priemonei / sektoriui.	Nedidelė	Papildyti PAK darbo procedūras, numatant, kad vertinant projektus būtų vadovaujamosi prioritetiniais balais, kai sektoriui skirta paramos suma yra viršijama.	Įgyvendinta.
52.	5.6.3.3 PAK posėdyje pateikiama ne visa informacija.	Nedidelė	PVS vedėjui informuoti PAK narius apie sektoriui skirtas lėšas ir remtinų projektų skaičių. Užtikrinti tinkamą PAK posėdžių dokumentavimą.	Įgyvendinta.
53.	5.6.3.4 Nevisiškai vykdomos PAK darbo procedūros, susijusios su papildomu projekto vertinimu.	Nedidelė	Įvertinti papildomo projekto vertinimo rekomendacijos kaip atskiro dokumento tikslumą ir užtikrinti jos naudojimą, arba atitinkamai pakeisti PAK darbo procedūras.	Įgyvendinta.
FINANSŲ IR APSKAITOS DEPARTAMENTAS				
Mokėjimo prašymų skyrius				
54.	5.8.3.1 Apmokėtos investicijos, kurios gali neatitikti NŽŪKPP ir Paramos sutarties.	Svarbus	Papildomai įvertinti visus dokumentus, susijusius su Mokėjimo prašymais Nr. M23030007 ir Nr. M23030033 bei spręsti dėl 420 118 Lt išlaidų tinkamumo ir atitikimo NŽŪKPP tikslams.	Įgyvendinta. Agentūra 420 118 Lt išlaidas pripažino nekompensuotinomis ir su vėlesniu Mokėjimo prašymu jas minusavo.
55.	5.8.3.2 Išmokėtos sumos, viršijančios maksimalią paramos sumą.	Svarbus	Rekomenduojame Agentūrai teisės aktų nustatyta tvarka susigrąžinti 122 849 Lt SAPARD programos lėšų, išmokėtų paramos gavėjams viršijant maksimaliai leistiną suteikiamos paramos sumą.	Įgyvendinta. Agentūra 122 849 Lt SAPARD programos lėšų, išmokėtų paramos gavėjams viršijant maksimaliai leistiną suteikiamos paramos sumą, apskaitė debitoriniame įsiskolinime ir susigrąžino.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
56.	5.8.3.3 Neteisingai apskaičiuotos nekompensuotinos investicijos.	Svarbus	Atkreipti dėmesį į pilną ir teisingą nustatytų darbo procedūrų vykdymą, taip pat spręsti dėl 108 764 Lt permokėtos sumos susigražinimo iš paramos gavėjų.	Iš dalies įgyvendinta. Agentūra 15 417 Lt SAPARD programos lėšų, išmokėtų neteisingai apskaičiavus nekompensuotinas investicijas aštuoniems paramos gavėjams, kurie užbaigė projektus, apskaitė debitoriniame įsiskolinime ir jas susigražino. Agentūra 93 347 Lt SAPARD programos lėšų, išmokėtų neteisingai apskaičiavus nekompensuotinas investicijas šešiams paramos gavėjams, kurie dar įgyvendina projektus, minusavo su vėlesniais Mokėjimo prašymais. Nustatė, kad šis klausimas aktualus ir šiais metais (žr. (21) pastebėjimą).
57.	5.8.3.4 Kompensuotos ne visiškai apmokėtos investicijos.	Vidutinė	Užtikrinti, kad SAPARD parama būtų išmokama laikantis DFS reikalavimų.	Įgyvendinta.
58.	5.8.3.5 Mokėjimo prašymas buvo apmokėtas neatlikus patikros vietoje.	Vidutinė	Atlikti tarnybinį patikrinimą, nustatyti pažeidimų priežastis, supažindinti su jais MPS tarnautojus, o esant reikalui papildyti FAD darbo aprašymą.	Įgyvendinta. 2004 m. balandžio mėn. KD atliko užbaigto projekto Nr. P14020004 patikrą vietoje.
59.	5.8.3.6 Paramos objektas išbandymo teisėmis naudojamas prieš Paramos sutarties pasirašymą.	Vidutinė	Papildomai įvertinti su šiuo atveju susijusius visus dokumentus ir įsitikinti, ar kompensuotos tinkamos investicijos. Nustatyti tvarką, kad tais atvejais kai PVS ir KDTS nustato, kad planuojama išsigyti įranga yra sumontuota išbandymui, apie tai raštu informuotų FAD, o FAD vykdydama jam pavestas Mokėjimo prašymo vertinimo funkciją tai užfiksuotų ir atitinkamai atsižvelgtų.	Įgyvendinta. Agentūros direktorius 2004-08-13 raštu BR6-(3.32)-2983 kreipėsi į FNTT dėl informacijos suteikimo. Atsižvelgiant į rekomendaciją, papildytas Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintas KPPD darbo aprašymas.
60.	5.8.3.7 Netinkama investicijų kilmė ir ją įrodantys dokumentai.	Vidutinė	Tais atvejais, kai paramos objekto ar jo sudedamosios dalies kilmės šalis yra ne ES šalis narė ar šalis kandidatė, bet tokią investiciją galima gauti tik iš vienintelio tiekėjo/rangovo, prieš patvirtinant Mokėjimo prašymą, kreiptis į kompetetingą instituciją, paklausiant, ar tokia investicija	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2004-07-01 įsakymu Nr. BR1-266 patvirtintą FAD darbo aprašymą.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
			atitinka kilmės reikalavimus ir galima tik iš vienintelio šaltinio.	
61.	5.8.3.7 Netinkama investicijų kilmė ir ją įrodantys dokumentai.	Vidutinė	Papildyti MPS darbo aprašymą, numatant sąrašą dokumentų, kurie leidžia įsitikinti, kad statybos darbams sunaudotų medžiagų kilmės šalis atitinka DFS nuostatas.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2004-07-01 įsakymu Nr. BR1-266 patvirtintą FAD darbo aprašymą. Nustatėme, kad šis klausimas taikytinas ir šiais metais (žr. (27) pastebėjimus).
62.	5.8.3.8 Agentūra Mokėjimo prašymą apmokėjo vėliau nei numatyta Paramos sutartyje.	Vidutinė	Užtikrinti, kad būtų laikomasi DFS ir Paramos sutarties nuostatų.	Nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina šiais metais (žr. (19), (21) pastebėjimus).
63.	5.8.3.9 Nepagrįstai sumažinta Mokėjimo prašymo suma.	Vidutinė	Užtikrinti, kad MPS specialistai, vertindami Mokėjimo prašymus, nustatytų esminį, o ne formalų investicijų ir atitikimą Paramos sutarčiai. MPS darbuotojams, vertinant ir apskaičiuojant kompensuotinas sumas, vadovautis Lietuvos Respublikos teisės aktais bei pasirašyta Paramos sutartimi.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2004-07-01 įsakymu Nr. BR1-266 patvirtintą FAD darbo aprašymą. Nustatėme, kad šis klausimas taikytinas ir šiais metais (žr.(21) pastebėjimus).
64.	5.8.3.10 Mokėjimo prašymų pagal žuvininkystės sektoriaus projektus vertinimas.	Vidutinė	Tais atvejais, kai MPS specialisto kompetencija neatitinka vertinamo Mokėjimo prašymo sudėtingumo, kreiptis į kompetetingą instituciją išaiškinimo dėl investicijų tinkamumo gauti SAPARD paramą ir pasinaudoti teise samdyti ekspertus kaip numatyta DFS.	Rekomendacija 2004 m. nebeaktuali.
65.	5.8.3.11 Netiksliai apibrėžtos tinkamos statybos ir rekonstrukcijos išlaidos.	Vidutinė	Papildyti Tinkamų išlaidų sąrašą (2003-04-07 Nr. BR1-82), siekiant užtikrinti teisingą MPS specialistų remonto, kapitalinio remonto ar rekonstrukcijos investicijų vertinimą.	Įgyvendinta papildžius Tinkamų išlaidų sąrašą (Agentūros direktoriaus 2004-04-07 įsakymas Nr. BR1-152).
66.	5.8.3.12 Netinkamas investicijų priskyrimas ne specialiosioms išlaidoms.	Vidutinė	Nustatyti kriterijus, kuriais vadovaujantis būtų valdoma pastebėjime aprašyta rizika, ir atitinkamai papildyti FAD darbo aprašymą arba Tinkamų išlaidų sąrašą (2003-04-07 Nr. BR1-82).	Rekomendacija 2004 m. nebeaktuali.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
67.	5.8.3.13 Netinkamai apdraustas turtas.	Vidutinė	MPS specialistams tinkamai tikrinti su paramos objekto draudimu susijusius dokumentus. Tais atvejais, kai trūksta kokių nors duomenų, paklausti KDTS dėl papildomų dokumentų surinkimo, taip užtikrinant tinkamą MPS procedūrų vykdymą.	Nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina šiais metais (žr. (28) pastebėjimą).
68.	5.8.3.14 Nesilaikoma FAD darbo aprašymo nuostatų dėl Mokėjimo prašymo atmetimo.	Vidutinė	MPS specialistams laikytis FAD darbo aprašyme pateiktų Mokėjimo prašymo atmetimo procedūrų ir atmesti Mokėjimo prašymą, jei jam taikytina nors viena FAD darbo aprašyme numatyta Mokėjimo prašymo atmetimo sąlyga. Jeigu paramos gavėjo pavėluotai pateiktas Mokėjimo prašymas neatmetamas, paramos gavėjas turi pateikti motyvuotą paaiškinamąjį raštą. Šiuo aspektu turi būti atitinkamai papildytas FAD darbo aprašymas.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2004-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą FAD darbo aprašymą.
69.	5.8.3.15 Nėra darbo procedūrų, numatančių Agentūros veiksmus, gavus paramos gavėjo apeliaciją dėl Mokėjimo prašymo atmetimo.	Vidutinė	Papildyti FAD darbo procedūras numatant Agentūros veiksmus, gavus paramos gavėjo apeliaciją dėl Mokėjimo prašymo atmetimo.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą FAD darbo aprašymą.
70.	5.8.3.16 Atliekamos funkcijos neturint įgaliojimo jų atlikti.	Nedidelė	FAD direktoriui, nesant galimybių vykdyti nustatytas funkcijas, raštiškai įgalioti kitą FAD tarnautoją jas atlikti.	Įgyvendinta.
71.	5.8.3.17 Neatskirtos vykdymo ir peržiūros funkcijos.	Nedidelė	Agentūros vadovybei visais atvejais užtikrinti, kad asmuo, parengęs dokumentą tuo pačiu nevykdytų ir jo peržiūros funkcijos.	Įgyvendinta.
72.	5.8.3.18 Agentūra vienu Mokėjimo prašymu kompensavo trijų projekto įgyvendinimo etapų investicijas.	Nedidelė	Agentūrai laikytis Paramos sutartyje numatytų Mokėjimo prašymų pateikimo sąlygų, arba laiku atlikti atitinkamus Paramos sutarties pakeitimus.	Įgyvendinta.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
73.	5.8.3.19 Apmokėtos atskirų projekto įgyvendinimo etapų investicijos pagal vieną išlaidas patvirtinantį dokumentą.	Nedidelė	Papildyti FAD darbo aprašymą procedūromis, kurias įgyvendinus, tais atvejais kai viena sąskaita faktūra apmokama keliais Mokėjimo prašymais, ant išlaidas patvirtinančių dokumentų kopijų, esančių Mokėjimo prašymo byloje, būtų matyti, kuri dalis buvo paremta konkrečiu Mokėjimo prašymu.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą FAD darbo aprašymą.
74.	5.8.3.20 Nepateikti detalūs nekompensuočių išlaidų apskaičiavimai.	Nedidelė	Agentūros vadovybei užtikrinti, kad tais atvejais, kai nustatyta mokėtina suma nesutampa su Mokėjimo prašyme pateikta suma, nekompensuočių išlaidų detalūs apskaičiavimai būtų pridedami prie Mokėjimo prašymo bylos.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr. BR1-263 patvirtintą FAD darbo aprašymą.
75.	5.8.3.21 IV priemonės paramos gavėjams taikomos FAD darbo procedūros yra nepakankamos.	Nedidelė	Iki 2004-05-01 papildyti FAD darbo procedūras, numatant, kad IV priemonės paramos gavėjams atliktų investicijų drausti neprivaloma (atitinka Draudimo įstatymo nuostatas). FAD darbuotojų nereikalauti iš paramos gavėjų atlikti veiksmų, nenumatytų departamento darbo aprašyme.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2004-07-01 įsakymu Nr. BR1-266 patvirtintą FAD darbo aprašymą.
76.	5.8.3.22 Paramos gavėjui neišsiųstas Informacinis laiškas.	Nedidelė	Agentūros vadovybei užtikrinti FAD darbo aprašyme numatytų paramos gavėjo informavimo priemonių laikymąsi.	Įgyvendinta
77.	5.8.3.23 Dėl nepakankamų darbo procedūrų neužtikrinamas pilnas Mokėjimo prašymo bylų komplektavimas.	Nedidelė	Papildyti darbo procedūras numatant, kad MP11 ir MP12 būtų segami į Mokėjimo prašymo bylas.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2004-07-01 įsakymu Nr. BR1-266 patvirtintą FAD darbo aprašymą.
Mokėjimų skyrius				
78.	5.9.3.1 Ne laiku apskaitos registruose įregistruoti atlikti mokėjimai.	Nedidelė	Agentūros vadovybei užtikrinti atliktų mokėjimų apskaitą laikantis LR teisės aktų reikalavimų. Atsižvelgiant į tai, kad šis pastebėjimas kartojasi iš praeitų metų, yra tikslinga į VAD metinį planą įtraukti auditus, susijusius su tinkamu SAPARD lėšų apskaitos funkcijos atlikimu.	Nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina šiais metais (žr. (20), (25) pastebėjimus). Rekomendacija 2004 m. nebeaktuali.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
79.	5.9.3.2 Darbo dokumentų identifikaciniai kodai nesutampa su darbo aprašymu.	Nedidelė	MS darbuotojams laikytis FAD darbo aprašyme numatytos pildomų dokumentų tvarkos.	Įgyvendinta.
Paramos programų apskaitos ir ataskaitų skyrius				
80.	5.10.3.1 Ne laiku apskaitoma nekompensuotina paramos suma.	Vidutinė	Užtikrinti, kad Agentūra visais atvejais buhalterinės apskaitos registruose laiku užregistruoti išmokamos paramos sumos sumažėjimą lyginant su Paramos sutartimi. Atlikti atitinkamus apskaitos programos Navision Financial koregavimus.	Į rekomendaciją bus atsižvelgta kuriant Finansų ir apskaitos sistemą EŽUOGF Garantijų daliai (konkrečiai Kaimo plėtros priemonėms).
81.	5.10.3.2 Nėra galimybės parengti Mokėjimo prašymų vertinimo ataskaitų suvestinę pagal faktiškai atliktus mokėjimus.	Nedidelė	Apsvarstyti galimybę ruošti Mokėjimo prašymų vertinimo ataskaitų suvestinę pagal faktiškai įvykdytų mokėjimų datą.	Įgyvendinta. Agentūroje apsvaščius šį klausimą nuspręsta, kad programos Navision Financial koregavimai nebus atliekami, nes tai atspindi sąskaitos Nr. 091100 judėjime.
VII PARAMOS PRIEMONĖS PROFESINIS MOKYMAS ADMINISTRAVIMAS				
82.	5.11.3.1 Nebuvo sudaryta administravimo funkcijų paskirstymo ir kontrolės tvarkos Agentūros ir ŽŪM sutartis.	Vidutinė	Agentūrai ir ŽŪM pasirašyti bendro paramos priemonės Profesinis mokymas administravimo sutartį.	Įgyvendinta. 2003-12-19 pasirašyta sutartis Nr. TPS-195/554 tarp Agentūros ir ŽŪM dėl VII paramos priemonės Profesinis mokymas administravimo.
83.	5.11.3.2 Nevertinamas mokymo paslaugų teikimo kainų pagrįstumas.	Vidutinė	ŽŪM papildyti VII priemonės parengtą kontrolės tvarką numatant perkamų mokymo paslaugų kainos realumo vertinimą.	Įgyvendinta.
84.	5.11.3.3 Paramos sutartyje nenumatyta sąlyga.	Nedidelė	Agentūros vadovybei užtikrinti Paramos sutarčių papildymą, numatant paramos gavėjui (ŽŪM) sąlygą laikytis ŽŪM Bendrijos metodikos Paslaugų, prekių ir darbų sutarčių, sudaromų Bendrijos dėl bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis nustatytos tvarkos ir sąlygų laikymosi.	Įgyvendinta.
85.	5.11.3.4 Agentūra nekontroliavo ŽŪM administruojamos priemonės.	Nedidelė	ŽŪM parengti ir patvirtinti VII paramos priemonės administravimo kontrolės procedūras.	Įgyvendinta. Žemės ūkio ministras 2003-12-31 įsakymu Nr. 3D-570 patvirtino Mokymo paslaugų teikėjų pagal SAPARD programos kryptį Profesinis mokymas teikiamų paslaugų bei skirtų

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
				lėšų naudojimo kontrolės taisyklės. Nustatėme, kad šis klausimas taikytinas ir šiais metais (žr.(7) pastebėjimus).
86.	5.11.3.5 Mokymai kompensuoti pagal nepilnai užpildytus dokumentus.	Nedidelė	Agentūrai gauti tinkamų įrodymų, kad mokymo paslaugos iš tikrųjų buvo suteiktos.	Įgyvendinta.
87.	5.11.3.6 Netinkamas apskaitos dokumentų užpildymas.	Nedidelė	ŽŪM apmokėti mokymo paslaugų pirkimą tik pagal tinkamai įformintus išlaidas patvirtinančius dokumentus.	Įgyvendinta.
VIDAUS AUDITO DEPARTAMENTAS				
88.	5.13.3.1 Netinkamai parengti strateginiai ir metiniai planai.	Vidutinė	Kasmet peržiūrėti parengtą strateginį audito planą ir prireikus jį atnaujinti. 2004 metais patikrinti visas likusias svarbiausias sritis. Užtikrinti, kad atsakingas darbuotojas įgytų reikiamą planų rengimo kvalifikaciją.	Įgyvendinta. VAD strateginis audito planas, atsižvelgiant į Agentūros darbų, ruošiamų procedūrų ir dokumentų eigą, buvo atnaujintas ir 2003-12-30 patvirtintas Agentūros direktoriaus.
89.	5.13.3.2 Nepakankama VAD 2004 metų veiklos plano kokybė.	Vidutinė	Skubiai pakoreguoti VAD 2004 metų veiklos planą, jame numatant SAPARD programos auditus.	Įgyvendinta. 2003-12-30 patvirtintas VAD 2004 m. veiklos planas, kuriame numatyti SAPARD programos auditai.
90.	5.13.3.3 VAD pastebėjimai neaptarti su Agentūros vadovybe bei neįtraukti į audito ataskaitas.	Vidutinė	Visi audito metu nustatyti pastebėjimai būtų aptarti su vadovybe, pateikti vadovybės atsiliepimai bei nustatyti pastebėjimai būtų įrašyti į vidaus audito ataskaitas.	Įgyvendinta.
91.	5.13.3.4 Nesilaikoma Vidaus audito vadove numatytų reikalavimų.	Nedidelė	Skubiai patvirtinti pakoreguotą Vidaus audito vadovą (VAV).	Įgyvendinta Agentūros direktoriui 2004-02-04 įsakymu Nr.BR1-36 patvirtinus VAD vadovą.
92.	5.13.3.5 Audito metu nustatytų trūkumų šalinimo terminai.	Nedidelė	Aptariant pastebėjimus nustatyti trūkumų pašalinimo terminus.	Nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina šiais metais (žr. (11), (30) pastebėjimus).
93.	5.13.3.6 VAD faktiškai atlikti auditai neatitinka 2003 m. audito plano.	Nedidelė	Vidaus audito darbus atlikti pagal metinį audito planą. Agentūros vadovybei svarstyti ir vertinti VAD planų vykdymą.	Įgyvendinta.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita			Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris ir pavadinimas	Svarba	Rekomendacija	
94.	5.13.3.7 Neparengtas IT audito planas 2003 metams ir netinkamai parengtas vidaus audito 2004 metų planas dėl IT sistemų audito.	Vidutinė	Atsižvelgdami į klausimo svarbą, Agentūros vadovybei nuspręsti, kas vykdys IT auditus. VAD parengti detalų 2004 metų IT sistemų audito planą.	Įgyvendinta. 2004 m. rugsėjį – gruodį UAB „Ernst & Young Baltic“ atliko IT ir IS auditą. Ataskaita pateikta 2005-02-01 raštu Nr. BR6-(5.1)-572.
95.	5.13.3.8 Priimant į VAD naujus darbuotojus nesilaikoma pareigybių aprašyme numatyto reikalavimo.	Nedidelė	Priimant į VAD naujus darbuotojus, kandidatus vertinti taikant pareigybių aprašymuose numatytus reikalavimus.	Įgyvendinta.
NACIONALINIS FONDAS				
96.	4.6.3.1	Vidutinė	Iki 2004-06-01 papildyti NF darbo procedūrų vadovą SAPARD programai, numatant susigrąžintų Debitorinio įsiskolinimo sumų apskaitos ir administravimo procedūras.	Įgyvendinta papildžius Finansų ministro 2004-08-23 įsakymu Nr. 1K-298 patvirtintą NF darbo procedūrų vadovą SAPARD programai.
97.	4.6.3.2	Nedidelė	Iš Agentūros gauti naują galiojančių parašų pavyzdžių sąrašą.	Įgyvendinta.

Ankstesnių išorės auditorių rekomendacijų, taikytinų 2003 finansiniais metais, įgyvendinimo būklę pateikiame toliau esančioje lentelėje (Lentelė Nr. 21).

Lentelė Nr. 21

Ankstesnių išorės auditorių rekomendacijų, taikytinų 2003 finansiniais metais, įgyvendinimas

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita		Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris	Rekomendacija	
Kontrolės departamento teritoriniai skyriai			
1.	54 pastebėjimas 8.1. lentelėje	KDTS skyrių vedėjams sustiprinti jų darbuotojų rengiamų darbo dokumentų kontrolę, kad būtų užtikrinta tinkama Paraiškų peržiūros tikrinimo elementų sąrašų pildymo kokybė. KDTS darbuotojams atlikti įrašus Paraiškos patikros vietoje ataskaitoje, Paraiškos patikros vietoje peržiūros tikrinimo elementų sąrašuose ir Mokėjimo prašymo patikros vietoje peržiūros tikrinimo elementų sąrašuose bei taip užtikrinti, kad atliekamos visos procedūros. KDTS atsakingiems darbuotojams atlikti visus įrašus mokėjimo prašymo kontroliniuose atžymų lapuose ir taip užtikrinti, kad atliekamos visos procedūros.	Įgyvendinta.
2.	57 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Apsvarstyti galimybę užskaityti skolas iš kito pirmo mokėjimo, net jeigu šis mokėjimas būtų susijęs su kitomis iš Bendrijos ir (arba) valstybės biudžeto finansuojamomis priemonėmis.	Įgyvendinta.
3.	59 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Ateityje Agentūrai užtikrinti, kad auditorių pateiktos rekomendacijos būtų įgyvendinamos laiku.	Iš dalies įgyvendinta.
KAIMO PLĖTROS PROGRAMŲ DEPARTAMENTAS			
4.	9 pastebėjimas 8.1. lentelėje	ŽŪM ir Priežiūros komitetas turėtų peržiūrėti Paraiškų vertinimo kriterijus ir nustatyti, kad grupei priklausančių bendrovių pateiktos paraiškos būtų vertinamos pagal konsoliduotus finansinius duomenis. Kadangi konsoliduota finansinė atskaitomybė nėra kol kas privaloma pagal Lietuvos respublikoje finansinę apskaitą reglamentuojančius teisės aktus, pareiškėjai, priklausantys grupei, turėtų pateikti konsoliduotąją finansinę atskaitomybę, parengtą pagal TAS.	Įgyvendinta administruojant BPD priemones.
5.	10 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Nepakankami pareiškėjų produkcijos pardavimo rinkas pagrindžiantys dokumentai. Rekomenduojame PVS viršininkui sustiprinti vertintojų atliekamo darbo kontrolę ir užtikrinti tinkamą projekto vertinimo kokybę bei projekto ir bendrųjų tinkamumo kriterijų atitikimą.	Įgyvendinta papildžius 2003-11-28 įsakymu Nr.BR1-263 patvirtintą KPPD darbo aprašymą.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita		Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris	Rekomendacija	
6.	15 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Nepagrįsta tiekimo apimtis. Vertintojai turėtų atidžiau nagrinėti verslo planus ir kitus su paraiška susijusius dokumentus. Jeigu iškyla kokių nors abejonių dėl šių dokumentų pagrįstumo, vertintojai turėtų prašyti pareiškėjo bei trečiųjų šalių pateikti papildomos informacijos apie jų sugebėjimą vykdyti sutartyse numatytus įsipareigojimus.	Įgyvendinta. Su pareiškėju, kurio projekte buvo nepagrįstos žaliavos tiekimo apimtys, Agentūros direktoriaus 2004-03-02 įsakymu Nr.BR2-(1.5)-119 paramos sutartis Nr.SA8-P24020010 buvo nutraukta.
7.	20 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Ne laiku atliekamas paraiškų vertinimas ir Projekto vertinimo ataskaitos peržvalga. Rekomenduojame KPPD direktoriui nustatyti priežastis, dėl kurių vėluojama įvertinti ir peržiūrėti paraiškas, ir nustatyti, kad terminas yra nepagrįstas, nustatyti kitą tinkamą terminą. Priešingu atveju reikėtų apsvarstyti galimybę įdarbinti papildomų vertintojų.	Nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina šiais metais (žr.(15) pastebėjimą).
8.	23 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Atsakingi KPPD tarnautojai darytų visus reikalingus įrašus Paraiškų vertinimo ir administravimo elementų sąrašuose, tokiu būdu užtikrindami, kad atliekamos visos procedūros.	Įgyvendinta.
9.	24 pastebėjimas 8.1. lentelėje	KPPD direktorius peržiūrėtų visus Projektų vertinimo skyriaus viršininko parengtus Projektų vertinimo ataskaitos peržiūros tikrinimo elementų sąrašus, o PVS viršininkas peržiūrėtų visas Projektų vertinimo ataskaitas ir juos pasirašytų, tuo patvirtindamas, kad jie buvo peržiūrėti.	Įgyvendinta.
10.	25 pastebėjimas 8.1. lentelėje	PVS viršininkui atidžiau tikrinti vertintojų parengtus Projektų vertinimo tikrinimo elementų sąrašus, užtikrinant juose esančios informacijos išsamumą, ir juos pasirašyti bei pažymėti tikrinimo datą, tuo patvirtinant, kad jie buvo peržiūrėti.	Įgyvendinta.
11.	26 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Agentūra nustatytų procedūras, pagal kurias paskirtų asmenį, atsakingą už reikiamų dokumentų pasirašymą tuo atveju, kai Skyriaus vedėjas negali atvykti į darbą.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr.BR1-263 patvirtintą KPPD darbo aprašymą.
12.	27 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Pareiškėjo patirtis ir profesinė kvalifikacija. PVS viršininkui atidžiau peržiūrėti Projektų vertinimo ataskaitas ir užtikrinti, kad būtų laikomasi visų bendrųjų projekto tinkamumo kriterijų.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2003-11-28 įsakymu Nr.BR1-263 patvirtintą KPPD darbo aprašymą.
13.	11 pastebėjimas 8.2. lentelėje	Papildyti ir sugriežtinti KPPD darbo aprašymo procedūras, numatant Agentūros direktoriaus pavaduotojo ir KPPD direktoriaus atsakomybę už rengiamų sutarčių atitikimą DFS nuostatoms.	Rekomendacija 2004 m. nebeaktuali.
14.	12 pastebėjimas 8.2. lentelėje	Agentūros vadovybei papildyti KPPD darbo aprašymą, numatant protingą (tinkamą) terminą vienai Paramos sutarčiai parengti ir nustatyti Paramos sutarties pakeitimo ir papildymo taisykles.	Įgyvendinta.
FINANSŲ IR APSKAITOS DEPARTAMENTAS			
15.	17 pastebėjimas 8.2. lentelėje	Agentūros vadovybei papildyti MPS darbo aprašymą, numatant skyriaus vedėjo atsakomybę už savalaikę ir kokybišką tarnautojų rengiamų darbo dokumentų kontrolę ir peržiūrą.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2004-07-01 įsakymu Nr. BR1-266 patvirtintą FAD darbo aprašymą.

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita		Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris	Rekomendacija	
16.	18 pastebėjimas 8.2. lentelėje	Agentūros vadovybei užtikrinti nustatytų Mokėjimo prašymų vertinimo procedūrų laikymąsi ir priežiūrą.	Nustatėme, kad rekomendacija taikytina 2004 metais (žr. Ataskaitos 5.4 dalį).
17.	39 pastebėjimas 8.1. lentelėje	PPAAS apsvarstyti galimybę ruošti mokėjimo prašymų vertinimo ataskaitų suvestinę pagal faktiškai įvykdytų mokėjimų datą.	Rekomendacija 2004 m. nebeaktuali.
18.	41 pastebėjimas 8.1. lentelėje	MS viršininkui peržiūrėti visus atsakingų darbuotojų parengtus Mokėjimo prašymų suvestinės tikrinimo elementų sąrašų projektus ir pasirašyti šiuos sąrašus patvirtinant, kad jie buvo peržiūrėti. MS atsakingiems darbuotojams atlikti visus reikiamus įrašus Mokėjimo prašymų suvestinės tikrinimo elementų sąrašuose ir užtikrinti atliktų procedūrų išsamumą.	Įgyvendinta.
19.	42 pastebėjimas 8.1. lentelėje	MS viršininkui užtikrinti, kad įrašai apie atliktus mokėjimus būtų atliekami apskaitos sistemoje tuo metu, kai lėšos yra išmokamos paramos gavėjams.	Įgyvendinta.
20.	45 pastebėjimas 8.1. lentelėje	MPS viršininkui sustiprinti Mokėjimo prašymų vertinimo kontrolę, siekiant užtikrinti, kad vertinimas būtų atliekamas tiksliai laikantis nustatytų procedūrų.	Nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina šiais metais (žr. Ataskaitos 5.4 dalį).
21.	48 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Atsakingiems MP skyriaus darbuotojams atlikti visus įrašus Mokėjimo prašymų skyriaus tarnautojo dokumentų tikrinimo elementų sąrašuose, siekiant užtikrinti, kad laikomasi visų procedūrų.	Įgyvendinta.
22.	50 pastebėjimas 8.1. lentelėje	MPS parengti papildomas procedūras, numatančias kaip elgtis su tokiais Mokėjimo prašymais, kuriuose paramos gavėjai buvo įsigiję įrangą iš kitų tiekėjų, nei nurodyta Paramos sutartyje, o Paramos sutarties pakeitimai nebuvo atlikti iki Mokėjimo prašymo pateikimo.	Įgyvendinta papildžius Agentūros direktoriaus 2004-07-01 įsakymu Nr. BR1-266 patvirtintą FAD darbo aprašymą.
VIDAUS AUDITO DEPARTAMENTAS			
23.	1 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Agentūros vadovybei apsvarstyti galimybę parengti darbuotojų išsaugojimo politiką, kuri leistų sumažinti VAD darbuotojų kaitą Agentūroje.	Įgyvendinta. Agentūros Personalo politika patvirtinta Agentūros direktoriaus 2004-04-30 įsakymu Nr. BR1-188.
24.	2 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Į metinius audito planus įtraukti šią informaciją: paskirtų užduočių, kurios bus atliekamos per metus, santrauką; išsamų darbo apimties aprašymą; kiekvienos paskirtos užduoties vykdymo laiką; vidaus audito ataskaitų parengimo galutinius terminus; išteklius, planuojamus skirti kiekvienai vidaus audito užduočiai. Visos VAD ir kitų Agentūros tarnautojų nustatytos rizikos turi būti tinkamai apibendrintos ir susietos su konkrečiomis vidaus audito užduotimis ir išsamiomis audito programomis.	Iš dalies įgyvendinta. Nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina šiais metais (žr. (31) pastebėjimą).

Eil. Nr.	SAPARD 2003 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo valstybinio audito ataskaita		Įgyvendinimo būklė
	Pastebėjimo numeris	Rekomendacija	
25.	3 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Vidaus audito užduotis atlikti pagal Metinį vidaus audito planą.	Įgyvendinta.
26.	4 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Visus VAD atliktus darbus dokumentuoti vadovaujantis Vidaus audito vadovu (VAV).	Nustatėme, kad ši rekomendacija vis dar taikytina šiais metais (žr. (32) pastebėjimą).
27.	5 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Per 2003 m. parengti IT audito planą. VAD darbuotojams, atsakingiems už IT saugumo užduoties vykdymą, įgyti kompiuterizuoto audito srities tinkamą kvalifikaciją, prieš vykdant planuojamą IT saugumo užduotį.	Įgyvendinta. 2004 m. rugsėjį – gruodį UAB „Ernst & Young Baltic“ atliko IT ir IS auditą. Ataskaita pateikta 2005-02-01 raštu Nr. BR6-(5.1)-572.
28.	6 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Visus vidaus audito darbuotojų per konkrečias vidaus audito užduotis nustatytus pastebėjimus įtraukti į Vidaus audito ataskaitas.	Įgyvendinta.
29.	7 pastebėjimas 8.1. lentelėje	Apsvarstyti galimybę nustatyti darbo įvertinimo procedūras. Šias nustatytas darbo įvertinimo procedūras galėtų atlikti VAD vedėjas bent jau po stambios vidaus audito užduoties atlikimo.	Iš dalies įgyvendinta. Nustatėme, kad rekomendacija taikytina 2004 metais (žr.(34) pastebėjimus).
30.	8 pastebėjimas 8.1. lentelėje	VAD ir Agentūros vadovybė galėtų apsvarstyti galimybę pakeisti popierinį audito darbą kompiuterine audito dokumentų rengimo ir tvarkymo sistema. Šiuo metu rinkoje galima įsigyti įvairių tokių sistemų. Tokia sistema taip pat padėtų geriau panaudoti vidaus audito tarnybos žmogiškuosius išteklius.	Įgyvendinama. Įsigyta ACL programinė įranga. Vykdomi mokymai.

Finansinio audito 7-ojo departamento
 direktorius

Tomas Mackevičius

Finansinio audito 7-ojo departamento
 Vyresnioji valstybinė auditorė

Žaneta Grečnienė

Susipažino:

Nacionalinės mokėjimo agentūros
 prie Žemės ūkio ministerijos
 direktorius

Saulius Silickas

Finansų ir apskaitos departamento
 direktorė

Virginija Bytautaitė

PRIEDAI

PRIEDAS NR. 1 NAUDOJAMŲ SUTRUMPINIMŲ SĄRAŠAS

Naudojamas sutrumpinimas	Pilnas pavadinimas
Agentūra	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos
APS	Vidaus audito departamento Analizės ir planavimo skyrius
DFS	Daugiametė finansavimo sutartis
EB	Europos bendrija
ECB	Europos centrinis bankas
EK	Europos Komisija
EŽŪOG GS	Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Garantijų skyrius
FAD	Finansų ir apskaitos departamentas
FAD PPAAS	Finansų ir apskaitos departamento Paramos programos apskaitos ir ataskaitų skyrius
FNTT	Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba
D-1 forma	Išlaidų deklaracija ir Mokėjimo paraiška
D-2 forma	Metinės sąskaitos deklaracija
GS	Garantijų skyrius
IS	Informacinės sistemos
IT	Informacinės technologijos
ITD	Informacinių technologijų departamentas
KD	Kontrolės departamentas
KDTS	Kontrolės departamento Kontrolės departamento teritorinis skyrius
KPPD	Kaimo plėtros programų departamentas
LB	Lietuvos bankas
MFS	Metinė finansavimo sutartis
NF	Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamentas
NŽŪKPP	Nacionalinė žemės ūkio ir kaimo plėtros programa 2000 – 2006 metams
OLAF	Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (The European Anti-Fraud Office)
Paraiška	Paraiška SAPARD paramai gauti
PAS	Vidaus audito departamento Paramų audito skyrius
PVM	Pridėtinės vertės mokestis
SAPARD/SAPARD programa	Specialioji žemės ūkio ir kaimo plėtros programa
TAS	Tarptautiniai audito standartai
TKPS	Vidaus audito departamento Tikrinimų koordinavimo ir priežiūros skyrius
VAD	Vidaus audito departamentas
Valstybės kontrolė	Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė
VAS	Finansų ministerijos Vidaus audito skyrius
VAV	Vidaus audito vadovas
ŽŪM	Žemės ūkio ministerija

PRIEDAS NR. 2 INFORMACIJA APIE AUDITO GRUPĖS NARIUS

Eil. Nr.	Vardas Pavardė	Pareigos	Profesinė kvalifikacija	Dirbtų dienų skaičius
1.	Tomas Mackevičius	Finansinio audito 7-ojo departamento direktorius	Universitetinis išsilavinimas, ekonomisto diplomas. Nuo 1995 m. dirba Valstybės kontrolėje, septynių metų patirtis dalyvaujant tarptautiniuose Europos AAI auditų projektuose, buvęs EUROSAI Aplinkos apsaugos audito darbo grupės narys, stažuotė Europos Audito Rūmuose, kėlė kvalifikaciją įvairiuose su apskaita ir auditu susijusiuose mokymuose. Nuo 2002 m. Finansinio audito 7-ojo departamento, atliekančio ES paramos auditus, direktorius.	40
2.	Žaneta Grečnienė	Vyresnioji valstybinė auditorė - audito grupės vadovė	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro ir magistro laipsniai apskaitos ir finansų srityje 1999-2001 m. buhalterio pareigos trijose privačiose įmonėse. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2001 m., dalyvauja ES paramos audituose, SAPARD 2003 m. patvirtinimo audito grupės narys. Kėlė kvalifikaciją įvairiuose ES paramos valdymo ir kontrolės ir su auditu susijusiuose mokymuose, įskaitant Dvynių projekto su JK NAĮ priemonėse.	162
3.	Gediminas Kapočius	Vyriausias valstybinis auditorius	Universitetinis išsilavinimas, ekonomisto diplomas. Atestuotas vidaus auditorius, Tarptautinio vidaus auditorių instituto (IIA) narys, Lietuvos vidaus auditorių asociacijos narys, LR Audito, apskaitos ir turto vertinimo instituto, Finansų ministerijos Mokymo centro lektorius. 1995-2004 m. buhalteris ir vyr. finansininkas dviejose privačiose įmonėse, revizorius Revizijų departamente prie FM ir Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyboje prie VRM, Finansų ministerijos Finansų kontrolės metodologijos departamento Vidaus audito metodologijos ir priežiūros skyriaus vyr. specialistas. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2004 m. Kėlė kvalifikaciją įvairiuose su auditu ir ES lėšų valdymu ir kontrole susijusiuose mokymuose.	22
4.	Laura Pranckevičiūtė	Vyresnioji valstybinė auditorė	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro laipsnis verslo vadybos ir administravimo srityje, Magistro studijos teisės ir valdymo srityje. 2002-2003 m. auditoriaus asistentė UAB „PricewaterhouseCoopers“. SAPARD 2002 m. patvirtinimo audito, atlikto UAB „PricewaterhouseCoopers“, grupės narys. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2003 m., dalyvauja ES paramos audituose, SAPARD 2003 m. patvirtinimo audito grupės narys. Kėlė kvalifikaciją įvairiuose ES paramos valdymo ir kontrolės ir su auditu susijusiuose mokymuose, įskaitant Dvynių projekto su JK NAĮ priemonėse. Dalyvavo JK NAĮ Londone rengtoje tarptautinėje auditorių kvalifikacijos tobulinimo programoje.	159
5.	Marius Stankūnas	Valstybinis auditorius	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro ir magistro laipsniai apskaitos ir audito srityje 2002-2003 vadybininkas privačioje įmonėje. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2003 m., dalyvauja ES paramos audituose, SAPARD 2003 m. patvirtinimo audito grupės narys. Kėlė kvalifikaciją įvairiuose ES paramos valdymo ir kontrolės ir su auditu susijusiuose mokymuose, įskaitant Dvynių projekto su JK NAĮ priemonėse.	11
6.	Tomas Musteikis	Valstybinis auditorius	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro laipsnis ekonomikos ir verslo srityje, Magistro studijos ekonomikos srityje. 2000-2002 m. buhalteris LK, 2002-2004 m. buhalteris privačioje įmonėje, 2004 m. auditoriaus asistentas privačioje audito įmonėje. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2004 m., pabaigti įvadiniai valstybės tarnautojo ir valstybinio audito mokymai, taip pat dalyvavo Dvynių projekto su JK NAĮ priemonėse.	44
7.	Vytenis Laukys	Valstybinio auditoriaus padėjėjas	Universitetinis išsilavinimas, bakalauro laipsnis apskaitos srityje, Magistro studijos teisės ir valdymo srityje. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2004 m., pabaigti įvadiniai valstybės tarnautojo ir valstybinio audito mokymai.	144
8.	Gediminas Eirošius	Valstybinio auditoriaus padėjėjas	Universitetinis išsilavinimas, ekonomisto diplomas, Magistro studijos finansų srityje. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2004 m., pabaigti įvadiniai valstybės tarnautojo ir valstybinio audito mokymai.	66
9.	Irmantas Aleliūnas	Vyresnysis valstybinis auditorius	Universitetinis išsilavinimas, inžinieriaus diplomas, humanitarinių mokslų daktaras, atestuotas vidaus auditorius, tarptautinės informacinių sistemų audito ir kontrolės asociacijos (ISACA) narys, išlaikęs ISACA informacinių sistemų auditoriaus (CISA) egzaminą. Valstybės kontrolėje dirba nuo 2001 m., stažuotė Europos Audito Rūmuose. Nuo 2002 m. IT auditorius.	28
10.	Darius Žalalis	Vyresnysis valstybinis auditorius	Universitetinis išsilavinimas, ekonomisto diplomas, tarptautinės informacinių sistemų audito ir kontrolės asociacijos (ISACA) narys. Valstybės kontrolėje dirba nuo 1994 m. Nuo 2002 m. veiklos, nuo 2004 m. IT auditorius.	28

PRIEDAS NR. 3 LABIAUSIAI TIKĖTINOS KLAIDOS IR VIRŠUTINĖS KLAIDOS RIBOS METINĖJE SĄSKAITOS DEKLARACIJOJE APSKAIČIAVIMAS

278 432 503 Lt	Populiacija
2 784 325 Lt	Reikšmingumas
87%	Patikimumas
2,105	Patikimumo faktorius
279	Testuotų pavyzdžių skaičius
997 966 Lt	Atrankos intervalas

Permokos

Pastebėjimo Nr.	Apskaičiuota vertė, Lt	Poauditinė vertė, Lt	Klaida, Lt	Klaidos santykis	Žinomos klaidos iš didelės vertės pavyzdžių, Lt	Sisteminės (žinomos) klaidos, Lt
(21)	217 525	214 966	2 559	0,0118		
(21)	222 882	221 458	1 424	0,0064		
(21)	584 516	582 825	1 691	0,0029		
(21)	437 279	436 945	334	0,0008		
(21)	365 049	364 989	60	0,0002		
(21)	463 468	463 394	74	0,0002		
					1 937	
					38	
					241	
					3 629	
					277	
Iš viso				0,0223	6 122	0

Nepriemokos

Pastebėjimo Nr.	Apskaičiuota vertė, Lt	Poauditinė vertė, Lt	Klaida, Lt	Klaidos santykis	Žinomos klaidos iš didelės vertės pavyzdžių, Lt	Sisteminės-žinomos klaidos, Lt
(21)				0	-7 924	0
Iš viso				0	-7 924	0
Iš viso (permokos ir nepriemokos)				0,0223		

Labiausiai tikėtinos klaidos paskaičiavimas

Žinomos klaidos iš didelės vertės pavyzdžių, Lt -1 802
 Sisteminės (žinomos) klaidos, Lt 0

Ekstrapoliuotos klaidos, Lt 22 255

Visos žinomos ir labiausiai tikėtinos klaidos

(Iš viso klaidos santykis * Atrankos intervalas)

Agentūros atlikti pataisymai 0

(1) **Labiausiai tikėtina klaida**

20 453

20 453

Permokos

Pradinis tikslumas 2 100 718

Techninio tikslinimo faktorius 0,48

Techniškai patikslintas klaidos santykis 0,01

Papildomas tikslumas 10 682

(2) **Bendras tikslumas**

Viršutinė klaidos riba

2 111 401

2 131 853

(Atrankos intervalas * Patikimumo faktorius)

(Iš viso klaidos santykis * Techninio tikslinimo faktorius)

(Techninio tikslinimo faktorius * Techniškai patikslintas klaidos santykis * (Papildomas tikslumas + Pradinis tikslumas))

(1 + 2)

<u>Nepriemokos</u>		
	-	(Atrankos intervalas * Patikimumo
Pradinis tikslumas	2 100 718	faktorius)
Techninio tikslinimo faktorius	0,48	
		(Iš viso klaidos santykis * Techninio
Techniškai patikslintas klaidos santykis	0	tikslinimo faktorius)
		(Techninio tikslinimo faktorius *
Papildomas tikslumas	0	Techniškai patikslintas klaidos santykis)
	=	(Papildomas tikslumas + Pradinis
(3) <u>Bendras tikslumas</u>	<u>2 100 718</u>	tikslumas)
	-	
Apatinė klaidos riba	2 121 171	(1 + 3)

PRIEDAS NR. 4 NACIONALINIO FONDO SAPARD BALANSAS

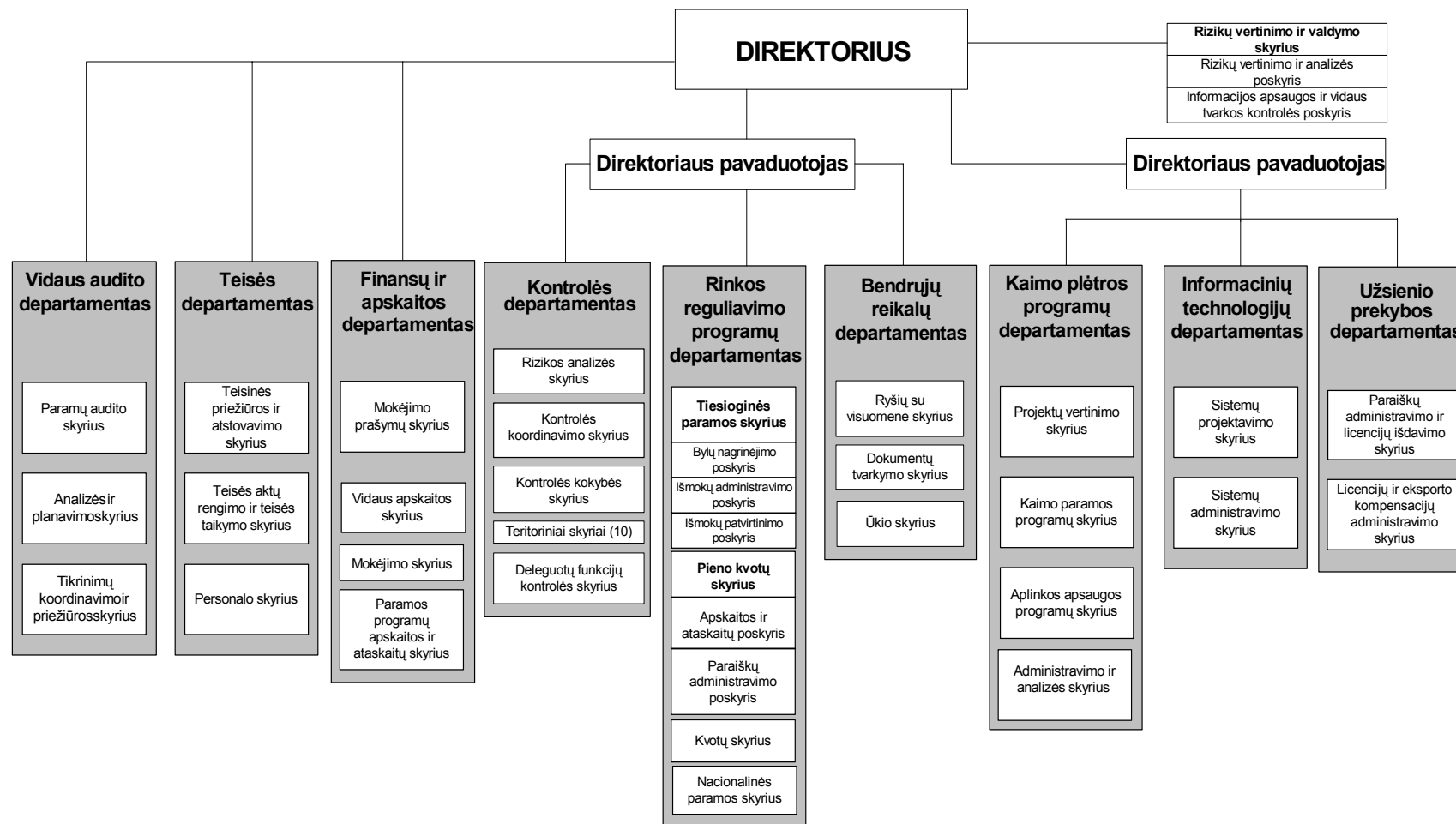
NACIONALINIS FONDAS – SAPARD

BALANSAS

2004-12-31

Sąsk. Nr.	Sąskaitos pavadinimas		
TURTAS		Lt	EUR
101	EUR sąskaita Nr. 6532419 Lietuvos banke	6 304	1 826
102	LTL sąskaita Nr. 2235419 Lietuvos banke, nacionalinės lėšos	4 793	1 388
103	LTL sąskaita Nr. 2135412 Lietuvos banke, nulinio balanso	348 847	101 033
220	Europos komisijos išmokos	914 719	264 921
557	Iš Agentūros gautos išieškotos lėšos, pripažintos skola EK	-	-
901	Iš Europos Komisijos gautinos lėšos	21 384 414	6 193 354
909	Valstybės biudžetui (Valstybės išdo departamentui) grąžintos lėšos	18 821 008	5 450 941
911	Iš Agentūros gautinos lėšos	120 029	34 763
	Iš viso	41 600 114	12 048 226
ĮSIPAREIGOJIMAI		Lt	EUR
228	Išieškotų lėšų koregavimas dėl ECB ir LB nustatyto eurų kurso skirtumo	4	1
507	Iš Agentūros gautos išieškotos lėšos	481 055	139 323
701	Palūkanos už sąskaitos likutį	788 811	228 456
902	Europos Komisijai pateiktos mokėjimo paraiškos	21 384 414	6 193 354
904	Skola Europos Komisijai	-	-
907	Agentūros lėšos	4 793	1 388
908	Skola nacionaliniam biudžetui (Valstybės išdo / Skolos valdymo departamentui)	18 821 008	5 450 941
912	Agentūros skola	120 029	34 763
	Iš viso	41 600 114	12 048 226

PRIEDAS NR. 5 AGENTŪROS ORGANIZACINĖ STRUKTŪRA²⁰

²⁰ Agentūros direktoriaus 2004-11-24 įsakymas Nr. BR1-455.

PRIEDAS NR. 6 EŽŪOGF GARANTIJŲ SKYRIAUS AKREDITAVIMO AUDITO METU PATEIKTOS REKOMENDACIJOS, SUSIJUSIOS SU INFORMACINIŲ SISTEMŲ SAUGUMU

Toliau esančioje lentelėje (Lentelė Nr. 22) pateikiame EŽŪOGF GS Akreditavimo audito metu pateiktas 3 rekomendacijas, susijusias su informacinių sistemų saugumu ir Agentūros komentarus ir / arba veiksmus nustatytiems trūkumams pašalinti. Pastebėjimai, jų svarba ir rekomendacijos bei Agentūros komentarai ir / arba veiksmai buvo aprašyti 2004-12-15 pateiktoje audito ataskaitoje.

Išorės auditoriai naudojo šiuos pastabų svarbos lygius²¹:

1. Aukšta – pastabos, kurios kritiškai svarbios akreditavimo kriterijų atitikimui ir reikalauja neatidėliotinų Agentūros veiksmų.
 2. Vidutinė – pastabos, kurios yra svarbios kontrolės aplinkai ir Agentūros akreditavimo kriterijų atitikimui, ir reikalauja Agentūros veiksmų per tiksliai apibrėžtą laikotarpį.
 3. Vidutinė* – pastabos, kurios yra svarbios kontrolės aplinkai ir Agentūros akreditavimo kriterijų atitikimui, tačiau kontrolės priemonės yra diegimo etape, todėl mes įvertinome pasirinktą kontrolės priemonės sprendimą kaip tinkamą, bet negalėjome įvertinti diegimo rezultato.
 4. Žema – pastabos, kurios nėra svarbios Agentūros akreditavimo kriterijų atitikimui, tačiau kurios pagerina kontrolės aplinką ir į kurias reikia atsižvelgti.
- „–“ – pastabos, kurios nebuvo vertintos dėl darbo apimties apribojimo.

Lentelė Nr. 22

Akreditavimo audito metu pateiktos rekomendacijos ir jų įgyvendinimas (Informacinė aplinka)

Eil. Nr.	Pastabos	Svarba	Rekomendacijos / Atsakingas	Agentūros komentarai
1.	Nėra užbaigtas visą Agentūros veiklą apimančio veiklos testinimo planas. Kritinių situacijų prevencijai yra įvardintos tik technologinės priemonės.	Žema	Rekomenduojame papildyti veiklos testinimo planą, numatant kritiškai svarbių veiklos funkcijų veiklos būdus ir vaidmenis, įvykus incidentui, kurios nurodytų struktūrinių padalinių darbuotojų veiksmus sutrikus IS, bei sukurti į įgyvendinti veiklos testinimo rizikos valdymo veiksmų planus. Atsakingas: Agentūra / ITD	Veiklos testinimo planas bus papildytas numatant kritiškai svarbių veiklos funkcijų vaidmenis bei sukurti veiklos testinimo rizikos valdymo planai 2005 m. iki 2005 m. sausio 31 d.
2.	Nėra aiškiai įvardintos IT departamento veiklos kontrolės procedūros, jų vykdymo periodiškumas, atsakingi asmenys, IT veiklos vertinimo principai ir atskaitomybė.	Vidutinė	Rekomenduojame nustatyti ITD veiklos kontrolės procedūras, jų vykdymo periodiškumą, atsakingus asmenis, IT veiklos vertinimo principus ir atskaitomybę. Atsakingas: ITD	2004-05-10 direktoriaus įsakymu Nr. BR1 -206 patvirtintas naujas IT departamento darbo aprašymas (įtrauktas punktas 2.18, kuris apibrėžia ITD veiklos kontrolės procedūrą).
3.	NMA yra deklaravusi, kad jos informacija yra skirstoma į slaptą, vidaus naudojimo ir viešą informaciją, tačiau kol kas pačios informacijos suskirstymas pagal šias slaptumo klases nėra atliktas	Žema	Rekomenduojame suskirstyti informaciją NMA priimtus konfidencialumo klases, pradedant nuo slaptos informacijos identifikavimo. Jei slapta informacija būtų laikoma ir pagrindinėse NMA IS, būtina atitinkamai modifikuoti naudotojų roles. Atsakingas: ITD	Informacijos klasifikavimas bus nustatytas direktoriaus įsakymu iki 2005 m. sausio 31 d.

²¹ Ataskaita dėl Agentūros atitikimo EŽŪOGF Garantijų skyriaus administravimui priimtiems akreditavimo kriterijams / 2004 m. gruodis, 1.2 dalis, 5 psl.

PRIEDAS NR. 7 INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ IR INFORMACINIŲ SISTEMŲ VIDAUS AUDITO PASTEBĖJIMAI IR REKOMENDACIJOS

Eil. Nr.	Svarba	Pastebėjimas	Rekomendacija
1	Maža	DS12 – Patalpų ir įrengimų valdymas Organizacija skiria pakankamą dėmesį fizinei kompiuterinės įrangos apsaugai - NMA serveriams skirta patalpa yra nepriklausoma nuo kitų patalpų, turi autorizutomis kortelėmis rakinamas duris, durų atidarymas/uždarymas yra registruojamas sistemoje. Šioje patalpoje taip pat įrengta judesio aktyvuojama video kamera, kuriai išsijungus (pvz. nustojus veikti ventiliatoriams) administratoriams yra išsiunčiamas pranešimas. Pastebėjome, kad tuo metu, kai į darbo stotis yra instaliuojama aparatinė ar programinė įranga, serveriams skirtos patalpos durys būna atidarytos per ilgai. Taip pat reikia paminėti, kad teritorinių skyrių serverinėms keliami mažesni saugumo reikalavimai. Durys rakinamos paprastu raktu, stebėjimo sistemų nėra. Audito metu teritorinių skyrių serverinėse buvo aptikti saugomi pašaliniai daiktai, įrengimų instaliacija nebuvo tvarkinga. Nors teritorinių skyrių serveriuose nėra saugoma jokia konfidenciali informacija, visgi patalpų saugumui ir tvarkai reikėtų skirti didesnę dėmesį, nes per serverines eina svarbūs telekomunikaciniai mazgai (IP telefonija bei interneto prieiga), kuriuos pažeidus sutriktų skyriaus darbas. NMA serverių patalpose įrengtos kondicionavimo ir gaisro gesinimo sistemos. Aktyvioji tinklo įranga, serveriai, dauguma personalinių kompiuterių yra prijungti prie elektros tinklo per nepertraukiamos srovės maitinimo šaltinius ar filtrus. Siekiant išvengti kompiuterinės įrangos gedimų ir duomenų sugadinimo dėl elektros įtampos svyravimų, serverių patalpa yra nuolat vėdinama, o nustojus veikti ventiliatoriams administratoriai yra nedelsiant informuojami (atsiunčiamas pranešimas). Pastebėjome, kad gaisro gesinimo sistemos, rezervinio maitinimo įrenginio bei signalizacijos pakartotinas tikrinamas nebuvo atliekamas.	
2	Vidutinė	DS4 – Veiklos tęstinumo užtikrinimas NMA IT departamentas yra sudaręs kritinių situacijų (KS) šalinimo tvarką kuri yra IT saugumo organizavimo tvarkos dalis (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.7). KS šalinimo tvarka nusako prevencines priemones (rezervinis kopijavimas, RAID sistemos, Hot-Swap technologija ir kt.), kurios turi būti naudojamos siekiant sumažinti KS pasireiškimo tikimybę. Be to, tvarkoje yra apibrėžti galimi veiksmai kilus konkrečiai KS, į ką reikėtų kreiptis kilus KS, per kiek laiko išsipareigojama pašalinti KS bei kokie galėtų būti papildomi veiksmai nepavykus laiku pašalinti KS. Pagal IT darbo procedūras (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.3) IT departamentas yra numatęs atlikti KS šalinimo tvarkos peržiūrą kartą per tris mėnesius, tačiau pateikta paskutinė KS šalinimo tvarkos versija buvo paruošta prieš aštuonis mėnesius. Per šį laikotarpį NMA įsidiegė papildomų IS, kurių KS šalinimo tvarka nėra nustatyta, pvz., KS šalinimo tvarkoje nėra minimos KPPAIS, KVAIS, STIS, TIARS sistemos. Minėtos sistemos nurodytos tik pagalbos tarnybos problemų registravimo	KS atnaujinimo tvarka turi nustatytą atnaujinimo periodiškumą, tačiau jo nėra laikomasi. Organizacijoje šiuo metu vyksta daug su IS susijusių pakeitimų, keičiasi ir kompiuterinė infrastruktūra, todėl dabartinis KS šalinimo tvarkos atnaujinimo dažnumas yra nepakankamas, taip pat reikėtų apibrėžti ir tam tikrus įvykius, kurie sąlygotų KS šalinimo tvarkos peržiūrą. KS šalinimo tvarka be administratorių dar turėtų būti derinama ir su IS valdytojais siekiant užtikrinti, kad visoms reikalingoms sistemoms (aspektams) bus nustatytos KS ir parašytas jų valdymo planas. Todėl rekomenduojama reglamentuoti, kas privalo dalyvauti sudarant, atnaujinant bei testuojant KS šalinimo tvarką, taip pat įvardinti atsakingą asmenį, kuris būtų informuojamas apie pakeitimus sistemose bei infrastruktūroje ir būtų atsakingas už KS šalinimo tvarkos

Eil. Nr.	Svarba	Pastebėjimas	Rekomendacija
		klasifikatoriuje, kuriame nurodyti atsakingi asmenys, į kuriuos reikėtų kreiptis kilus IS sutrikimams. Pastebėjome, kad KS šalinimo tvarka derinama tik su administratoriais, IS valdytojai nedalyvauja tvarkos derinime bei tvirtinime. Tiesa, tam tikros problemos gali būti sprendžiamos naudojant IS diegėjo paruoštus ir nuolat atnaujinamus IS administratoriaus vadovus. IT audito metu buvo atlikti ir esminiai infrastruktūros atnaujinimo darbai, tačiau KS šalinimo tvarka dar nebuvo atnaujinta atsižvelgiant į pasikeitimus. Kad KS šalinimo tvarka atnaujinama neatidžiai, rodo ir tas faktas, kad kai kurie iš nurodytų kontaktų yra pasenę (pvz., Žemės ūkio ministerijos telefonai nurodyti su senais kodais). IT departamentas yra sudaręs už konkrečius darbus atsakingų bei juos pavaduojančių darbuotojų sąrašą (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.29). Tokiu būdu užtikrinama, kad veikla bus tęsiama, jei atsakingas darbuotojas negalės atlikti paskirtų darbų (pvz., išėjus atostogoms ar susirgus). IT audito metu dubliuojančio darbuotojo buvo parašyta pademonstruoti kaip vykdoma įsilaužimo sekimo sistemos (angl. Intrusion detection) Log failų peržiūra ir įsitikinta, kad darbuotojas buvo apmokytas dirbti su sistema. Rezervinis duomenų kopijavimas yra apibrėžtas IT departamento darbo procedūrose ir yra nuolat atliekamas. Testavimo tikslais buvo sėkmingai atliktas ir dokumentuotas rezervinės kopijos atstatymas, tačiau mums nebuvo pateikta kitų KS šalinimo tvarkos kritinių situacijų šalinimo testavimo procedūrų ar jų vykdymo rezultatų.	atnaujinimą bendradarbiaujant su atsakingais specialistais bei organizuojant atsakingų darbuotojų KS šalinimo apmokymus.
3	Didelė	PO1 – Strateginio IT plano nustatymas NMA IT departamentas yra parengęs IT strategijos dokumentą (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.5). Peržiūrėję pateiktus dokumentus (Priedas Nr.4.3) ir remdamiesi mūsų susitikimų su NMA IT departamento vadovu ir darbuotojais (Priedas Nr.4.2) rezultatais, galime teigti, jog NMA Istrategija neatitinka kai kurių tokiame dokumentui keliamų reikalavimų (pvz., trūksta konkrečių veiklos ar siektinų rodiklių bei terminų). Egzistuojantis IT strategijos dokumentas nenusako technologinės infrastruktūros vystymo kryptį, ateities planų, susijusių su numatomais pakeitimais NMA veikloje, ir kt. Taip pat nėra apibrėžta ir IT paslaugų apimtys plėtra. IT strategijos dokumentas neturi galiojimo termino, t.y. laikotarpio, kuriam ši strategija yra sukurta. IT strategija yra atnaujinama kartą į pusę	Remdamiesi geriausiomis praktikomis, rekomenduojame įsteigti IT valdymo komitetą, kurį sudarytų NMA vadovybės ir IT departamento atstovai, suinteresuotų funkcinių padalinių vadovai, IS valdytojai, kompetentingiausi IS vartotojai bei ITD specialistai. Pagrindinė šio komiteto funkcija būtų formuoti IT strategiją bei IS plėtos kryptis; stebėti, kaip vykdomi suplanuoti darbai, ar pasiekiamas reikalingas našumo lygis; svarstyti ir tvirtinti (atmesti) funkcinių padalinių ar IT specialistų pasiūlymus dėl pasikeitimų darbų planuose; reguliariai vertinti ir pateikti NMA vadovybei informaciją

Eil. Nr.	Svarba	Pastebėjimas	Rekomendacija
		metų ir tik po to, kai IT departamento (ITD) veikloje atsiranda pakeitimų, todėl kyla abejonės dėl jos atitikimo NMA vystymo strategijai. NMA nėra aiškiai nustatyti asmenys, ypačingai iš NMA vadovybės pusės, kurie dalyvauja ir yra atsakingi už ilgalaikės IT strategijos formulavimą IT ir IS plėtros planavimą ir ITD veiklos planų vykdymo priežiūrą. NMA vadovybė bei NMA padalinių veiklos atstovai nedalyvauja IT strategijos kūrime bei nekontroliuoja ITD vykdomos veiklos atitikimo IT strategijai. NMA nėra nustatyta privaloma metinių planų struktūra, minimali apimtis ir jų peržiūrėjimo reguliarumas, todėl ITD veikla dažnai vykdoma neplaningai ir netolygiai. Didžiąją dalį ITD darbo planavimo sudaro išsipareigojimų pagal IS diegimo sutartis vykdymas. Šių išsipareigojimų vykdymas nėra suplanuotas laike, siekiant optimizuoti ITD specialistų darbą. Pastebėsime, kad 2007 m. NMA numatomi dideli veiklos pasikeitimai, todėl vėl bus diegiami dideli sistemų pakeitimai ar net naujos sistemos. Taigi nors pagrindinių sistemų (STIS, KVAIS, KPPAIS) diegimas eina į pabaigą, netrukus ši veikla vėl bus vykdoma. Todėl ITD veiklos planavimas tampa dar labiau svarbesnis. Mums pateiktame dokumente "Informacinių technologijų departamento strategija" (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.5) yra aprašytas pagrindinių IS diegimas, tačiau nurodytas apskaitos modulio aprašymas neapima pagrindinių Europos Sąjungos lėšų skirstymo priemonių finansinių modulių, taip pat nėra paminėtas numatomas UNIX OS sistemą naudojančių tarnybinių stočių diegimas. Aptariamame dokumente yra labai mažai konkrečių veiklos ar siektinų rodiklių bei terminų, todėl bet kokia vykdoma ar nevykdoma veikla pagal šį dokumentą būtų laikoma priimtina.	apie padėtį IT srityje. IT valdymo komitetas galėtų būti sudarytas Projektų priežiūros komiteto (PPK) pagrindu. Siūlome tiesiog išplėsti šiuo metu veikiančio PPK įgaliojimus.
4	Maža	PO9 – Rizikos įvertinimas NMA IT departamentas IT saugumo grėsmių realumui nustatyti yra atlikęs IT saugumo rizikos analizę. Apibendrintos ir klasifikuotos grėsmės (rizikos) susietos su IT, aptarti galimi grėsmių padariniai - poveikio tipai, [vertintas poveikis veiklai bei nurodyta tikimybė, kad grėsmės realizuosis (vertinimas atliktas 5 balų sistemoje). Taip pat yra sukurta rizikos analizės peržiūrėjimo procedūra, kurios tikslas įsitikinti, ar identifikuotos rizikos atitinka realią situaciją. ITD rizikos analizės peržiūrėjimo procedūroje (Priedas Nr.4.3, dokumentai Nr.3, ITP6-5) nurodyta, kad informacijos saugumo rizikos	Būtina garantuoti, kad visi IT srityje įvykstantys incidentai būtų registruojami, atsižvelgiant į rizikos valdymo sistemos naudojamą rizikų klasifikaciją. Tai sudarytų pagrindą naujų, iki tol neidentifikuotų, rizikų įtraukimui į tvarką bei identifikuotų rizikų tikslesniam įvertinimui. Išsamiai atlikta rizikos analizė leistų geriau parinkti ir valdyti rizikos mažinimo priemones, tačiau tam turi būti vertinamas šių priemonių tinkamumas ir efektyvumas.

Eil. Nr.	Svarba	Pastebėjimas	Rekomendacija
		analizė atliekama kartą per mėnesį. Mūsų manymų rizikos analizę reikėtų atlikti ne dažniau, kaip kartą į 3 mėnesius arba esant tam tikroms iš anksto numatytoms situacijoms (pvz. infrastruktūros pasikeitimai). Šiam procesui priskirtina IT veikla taip pat aprašyta skyriuje - DS4 - Veiklos tęstinumo užtikrinimas	Siūlome peržiūrėti informacijos saugumo rizikos analizės nustatytą dažnumą (vykdyti ne dažniau, kaip kartą į 3 mėnesius) bei apibrėžti tam tikrus įvykius, kurie sąlygotų neperiodinį rizikos analizės atlikimą.
5	Didelė	DS1 – Aptarnavimo lygio nustatymas ir valdymas Tarp mums pateiktų dokumentų (Priedas Nr.4.3), mes neaptikome tvarkų, reglamentuojančių Organizacijoje nustatytą vidinių IT departamento teikiamų paslaugų apibrėžimą apimtį ar lygį, pagal kurį būtų galima įvertinti teikiamų IT paslaugų apimtį ir kokybę atitiktį Organizacijos poreikiams. Pateikti atskiri dokumentai, kuriuose aprašomas vartotojų registravimas, Pagalbos tarnybos darbas, kompiuterinės įrangos pakeitimų valdymas ir panašiai, tačiau NMA nėra sudarytas pilnas sąrašas, pagal kurį būtų įmanoma toliau specifiškai trūkstamas (dar nespecifikuotas) ITD paslaugas. Kadangi NMA ITD teikiamų paslaugų sąrašas neegzistuoja, tai nėra reglamentuota ir kas jį tvirtina, taip pat nėra aiški ITD teikiamų paslaugų derinimo su kitais NMA departamentais ir skyriais tvarka. Pateiktuose NMA IT departamento nuostatuose (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.39) bei IT specialistų pareigybių aprašymuose nėra įvardinti kiekybiniai ir kokybiniai teikiamų paslaugų ir atliekamų darbų rodikliai. ITD darbo priežiūros procedūros (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.3) neturi tiesioginės sąsajos su IT paslaugų vartotojų poreikiais. Pvz., IS vartotojų administravimo procedūrose nėra minimi jokie terminai, per kuriuos bus atlikti reikalingi veiksmai. NMA naudojamiems IS moduliams ir Informacinės sistemos dalims yra apibrėžtas vienintelis rodiklis- 95,5% pasiekiamumas, tačiau panašu, kad šio rodiklio matavimai nėra vykdomi ir sunku įvertinti kiek šis rodiklis yra pasiektas. Audito metu peržiūrint informacinių sistemų funkcionalumą, sistemos neretai strigdavo. Tai paaiškinama tuo, kad tuo metu buvo vykdomas infrastruktūros atnaujinimas. Sistemos strigdavo ir pikinių sistemų apkrovimų metu. Be to, sistemos būdavo numatytai stabdomos prieš tai perspėjus IS vartotojus, tačiau tai dažnai įvykdavo darbo metu. Lieka neaišku, ar IS trikiai ir planiniai IS stabdymai yra skaičiuojami matuojant pasiekiamumo rodiklį.	Siekiant NMA IT departamento darbo efektyvumo objektyvaus vertinimo, ITD galėtų sudaryti su kitais Organizacijos padaliniais Aptarnavimo lygio sutartį, kurioje turėtų būti apibrėžta šalių atsakomybė, atliekami darbai, jų apimtys, periodiškumas, reikalavimai paslaugų kokybei ir trukmei bei atskaitomybės už atliktus darbus tvarka. Organizacija turėtų apsibrėžti būtinąsias paslaugas, kurias IT departamentas turėtų atlikti su turimais resursais, bei papildomų paslaugų ar neplaninių darbų atlikimo sąlygas. Šiame dokumente turėtų būti apibrėžiami informacinių sistemų patenkinamo funkcionavimo kriterijai (našumas, talpa, veikimo laikas ir pan.), saugumo užtikrinimo ir pakeitimų sistemose atlikimo tvarka (įtraukiant ir terminus). Aptarnavimo sutartyje turėtų būti pažymėta, kurie darbai ir paslaugos perkami iš išorinių tiekėjų, pavyzdžiui, IS modulių (STIS, KVAIS, KPPAIS ir pan.) priežiūros darbai, ir kokiomis sąlygomis. Visos IT departamento teikiamos paslaugos ir išsipareigojimai turėtų būti įvertinti patikrinamais ir išmatuojamais rodikliais, nustatytos šių rodiklių matavimo ir reguliarios atskaitomybės vadovybei už atliktus darbus procedūros. Pradiniame etape siūlome sukurti ITD teikiamų paslaugų procedūras (IT departamento darbo procedūrų pagrindu). Šiose procedūrose tam tikru lygiu turėtų būti apibrėžiamas paslaugų teikimas Organizacijos skyriams, įvardinant pamatuojamus IT veiklos rodiklius: IT paslaugų suteikimo terminus, atnaujinimo bei sistemų priežiūros darbų grafikus, IS ir IT infrastruktūros veikimo

Eil. Nr.	Svarba	Pastebėjimas	Rekomendacija
		Reikia paminėti, kad pasigendama ir kitų nemažiau svarbių rodiklių, kaip IS našumas, diskinės atminties talpa ir pan. Problemų ir incidentų nagrinėjimo tvarka ir terminai yra apibrėžti Pagalbos tarnybos tvarkoje (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.25). Yra sudarytas kritinių situacijų sąrašas (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.6) ir apibrėžtas planuojamas padarinių pašalinimo laikas, tačiau realus trūkumų šalinimo laikas nėra fiksuojamas (fiksuojamas tik kompiuterinės įrangos gedimų šalinimo laikas -Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.3) ir nėra galimybių išsiaiškinti, ar padarinių pašalinimo laikas atitinka realius terminus. Be šių reikalavimų negalima nustatyti, koks turi būti pakankamas IT infrastruktūros funkcionavimo lygis, negalima planuoti plėtros darbų. Neapsibrėžusi teikiamų IT paslaugų apimties bei paslaugų teikimo kokybės, Organizacija negali tinkamai matuoti ir valdyti IS vartotojų lūkesčių ir IT specialistų supratimo apie teiktinas paslaugas. Tai gali iššaukti vartotojų nepasitenkinimą NMA IT departamento darbu bei neefektyvų IT resursų išnaudojimą.	nepertraukiamumo lygį ir panašiai.
6	Maža	DS2 – Aptarnaujančių organizacijų teikiamų paslaugų valdymas NMA yra sudarytas Projektų ir sutarčių registras (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.14), kuris yra reguliariai peržiūrimas ir atnaujinamas. Sutartyse numatytų reikalavimų vykdymą stebi NMA paskirti sutarčių kuratoriai, kurių funkcijos yra apibrėžtos konkrečios IS diegimo projekto valdymo tvarkoje (Priedas Nr.4.3, dokumentai Nr.13 ir 28). Kai kurioms sutartims atliekamas ir papildoma techninė įranga paremtas stebėjimas - pvz. telekomo paslaugų teikimas. Tačiau suteiktų paslaugų tinkamumo vertinimas, tiekėjo teikiamų paslaugų kokybės ir reikalingumo įvertinimas formaliai nėra atliekami. Sutarčių valdymo kokybę peržiūri ITD vadovas, tačiau NMA nėra reglamentuotas peržiūros reguliarumas ir apimtis. Atkreipiame dėmesį į tai, kad Organizacija naudojasi Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatyme nustatyta paslaugų teikimo sutarčių sudarymo eiga, rekomenduojama minimalia paslaugų teikimo sutarties struktūra. Organizacija taip pat yra sudariusi sutartis (Priedas Nr.4.3, dokumentai Nr.43 ir 44) su Valstybės įmonės Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centru bei Registrų centru dėl duomenų apie Žemės sklypus bei teritorinius administracinius vienetus teikimo. Šios sutartys taip pat turi nustatytus sutarčių kuratorius,	Būtina ir toliau siekti, kad kiekvienoje su išorine organizacija sudaromoje IT paslaugų pirkimo sutartyje labai aiškiai būtų įvardinama perkamų paslaugų apimtis, nurodyti paslaugų apimties ir kokybės matavimo rodikliai. Atsiskaitymas su išorinėmis organizacijomis už jų suteiktas paslaugas turi būti tiesiogiai susiejamas su šiais rodikliais paremtu suteiktų paslaugų įvertinimu. Aptarnavimo lygio sutarčių įgyvendinimas Organizacijos viduje, siejant jį su gerai sutvarkytu patiriamų IT kaštų registravimu, leistų objektyviai įvertinti IT paslaugų pirkimo iš išorės organizacijų tikslingumą.

Eil. Nr.	Svarba	Pastebėjimas	Rekomendacija
		stebimas šių sutarčių vykdymas, atliekami reikalingi pakeitimai ar papildymai. NMA iš trečiųjų šalių perkamas ar gaunamas paslaugas (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.14) galima būtų skirstyti į keturias pagrindines grupes: Informacinių sistemų kūrimo, diegimo ir palaikymo darbai; Kompiuterinės ir programinės įrangos pirkimas ir infrastruktūros priežiūros darbai; Ryšio paslaugos; Duomenų teikimo paslaugos.	
7	Vidutinė	PO2 – Informacinės architektūros nustatymas Egzistuojančiame IT strategijos dokumente (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.5) yra išvardintos ir apibūdintos Organizacijoje įdiegtos ir eksploatuojamos informacinės sistemos (STIS, KPPAIS, KVAIS, BANKO, AUDITO, APSKAITOS moduliai), jų tvarkomų duomenų grupės, tačiau nėra aiškiai parodyti vidiniai duomenų srautai bei duomenų apsikeitimas tarp IS ir išorinių sistemų IT infrastruktūros kontekste. Neturėdama vieningos IS architektūros schemas, Organizacija rizikuoja neišnaudoti visų IS galimybių veikloje arba dubliuoti kelių IS teikiamą funkcionalumą tai pačiai funkcijai atlikti. Naudojamų sistemų valdytojų sąvoka NMA yra įvesta ir priskirti konkretūs IS valdytojai (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.26). Jie yra atsakingi už priėjimo teisių prie IS modulių suteikimą NMA tarnautojams, reikalingų IS pakeitimų inicijavimą bei jų vykdymo kontrolės užtikrinimą, IS apsaugos priemonių reikalavimų formavimą ir NMA vadovybės bei ITD informavimą apie IT saugumo incidentus. IS valdytojai taip pat turi užtikrinti, kad kuriant informacines sistemas būtų specifikuojamos ir realizuojamos programinės vidaus kontrolės priemonės. NMA egzistuojančios informacijos klasifikacija yra apibrėžta (klasifikuojama į tris informacijos saugumo lygius - slapta, vidaus naudojimo, viešo naudojimo) (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.6), tačiau nėra pilnai atlikta. Šiuo metu yra atliktas tik IT saugumo priemonių klasifikavimas atsižvelgiant į informacijos slaptumą (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.6). IT saugumo koncepcijoje taip pat yra aprašytas informacijos žymėjimas ir tvarkymas, tačiau iš sistemų gaunamos informacijos žymėjimas, kuriam informacijos saugumo lygiui ji yra priskirta,	Siūlome IT strategijos formulavimo metu dokumentuoti ir egzistuojančią Organizacijos IT architektūrą. IT architektūra turi būti aktualus dokumentas, kuriame aiškiai būtų galima išskirti funkcionuojančias IS bei sistemas, kurias ruošiamasi įdiegti (ar priešingai - demontuoti). Kiekvieno IS diegimo projekto metu turi būti išnagrinėjama, kaip naujoji IS integruojasi į esamą architektūrą. IS architektūroje turėtų būti nurodyti ir duomenų srautai, įtraukiant ir nekompiuterizuotus srautus bei jų charakteristikas (apimtys, periodiškumas). NMA šiuo metu turi apsibrėžusi duomenų srautus pagal atskiras paramos priemones, tačiau apibendrinta ir vienoje vietoje dokumentuota tokia informacija leistų nustatyti veiklos sritis, kuriose tikėtinas didžiausias informacijos apdorojimo automatizavimo efektyvumas. Organizacija turėtų atkreipti dėmesį į tai, kad dabartinis informacijos priskyrimas vidinio naudojimo grupei nėra geras. Duomenų modelis turi įvertinti egzistuojančius Organizacijos informacijos saugumo lygius, o diegiamos ir naudojamos IS privalo turėti funkcionalumą kuris užtikrintų, jog informacija bus atitinkamai žymima ir tvarkoma. Sistemos, neturinčios atitinkamų duomenų saugumo mechanizmų, neturėtų būti diegiamos, nebent būtų pagrindžiama, jog kartu su sistema bus įdiegti kompensuojantys IS saugumo

Eil. Nr.	Svarba	Pastebėjimas	Rekomendacija
		realiai nėra atliekamas. Privaloma žymėti ir spausdintus dokumentus, tačiau pagal nutylėjimą visa organizacijos informacija priskiriama vidinio naudojimo informacijos klasei, ir dokumentai nėra žymimi, todėl kyla rizika, kad darbuotojai neteisingai interpretuos informacijos konfidencialumo lygį	mechanizmai ar darbo procedūros.
8	Vidutinė	DS7 – Vartotojų apmokymas Naujai priimtiems tarnautojams, Organizacijoje vykdomi ne trumpesni, kaip 5 darbo dienų apmokymai (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.4). Viena iš apmokymo dalių yra darbas su IT, supažindinimas su IS saugumo aspektais. Atskiri darbo su kompiuteriu apmokymai nėra atliekami, apie pasikeitimus IT srityje darbuotojai informuojami elektroniniu paštu. Organizacijoje naudojamos pagrindinės IS, pavyzdžiui STIS, KVAIS, KPPAIS, turi vartotojo vadovus bei paskirtus IS mokytojus. Atskirus IS mokymus praveda nustatyti atitinkamos sistemos mokytojai. NMA reguliarius mokymai IS vartotojams nevyksta, nors pvz., teigiama, kad įvedant duomenis sistemoje daroma daug klaidų. Tokiu atveju IS valdytojas galėtų atrinkti vartotojams kebliausias funkcijas ir paruošti atskirus apmokymus. Įgyvendinant pakeitimus infrastruktūroje ar IS bei atsiradus naujam funkcionalumui sistemose, planiniai vartotojų mokymai nėra atliekami. Pokalbių su NMA tarnautojais metu pastebėjome, kad dažniausiai apie įvairius pasikeitimus vartotojai sužino tik darbo eigoje, iškilus klausimams ar nesusipratimams. Kartais IS mokytojai savo iniciatyva bei nuožiūra organizuoja tokius mokymus, tačiau tai nėra niekur reglamentuota. Už darbuotojų apmokymus bei tinkamos Organizacijos darbuotojų kompetencijos IT srityje valdymą yra atsakingas Teisės departamentas/ Ryšių su visuomene skyrius (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.4), tačiau šis departamentas neturi jokių priemonių, leidžiančių nustatyti vartotojų kompetencijos lygį. Valstybės tarnautojų privalomas kompiuterinių žinių lygis yra nustatytas Lietuvos Respublikos įstatymais. Šios žinios nėra matuojamos laikui bėgant, nėra identifikuojami vartotojai, kuriems reikalingas mokymas su IT ir IS susijusiose srityse.	Rekomenduojame NMA biudžete kasmet skirti lėšas vartotojų kompiuteriniam raštingumui didinti, pavyzdžiui, siųsti darbuotojus į bendrojo pobūdžio kompiuterinio raštingumo didinimo ECDL (European Computer Driving License) kursus. Naujai atėjusius arba nepakankamą darbo su Organizacijoje naudojamomis IS įgūdžių lygį turinčius darbuotojus reiktų apmokyti dirbti su IS, pasinaudojant sistemų diegimo metu naudota mokymo medžiaga. Jei ši medžiaga yra pasenusi, ją reiktų atnaujinti. Tokio pobūdžio mokymai gali būti vykdomi IS mokytojų. Pagal veiklos padalinių nustatytus efektyvumo rodiklius turėtų būti matuojamas vartotojų pasirengimas dirbti su IS tiek prieš mokymus, tiek iškart po mokymų ir praėjus keletui mėnesių. Tai leistų patikrinti mokymų efektyvumą, kiekvieno darbuotojo pasirengimą, o taip pat leistų nustatyti, kuriems iš jų reikalingas pakartotinas mokymas. Mūsų supratimu, būtina įtraukti į darbuotojų kvalifikacijos patikrinimo kriterijus ir darbuotojo tinkamumo naudotis informacinėmis sistemomis nustatymą. ITD už NMA tarnautojų apmokymą atsakingam personalui turėtų reguliariai teikti dažniausiai pasitaikančių problemų ataskaitas, kad šių problemų prevencija ar sprendimas būtų akcentuojamas mokymų programose. Už personalo mokymą atsakingam Teisės departamentui rekomenduojame atlikti ir periodinę darbuotojų atestaciją. Šios atestacijos metu turėtų būti įvertinama, ar darbuotojai moka tinkamai naudotis IS, su kuriomis dirba, kaip moka reaguoti į tam tikrus saugumo

Eil. Nr.	Svarba	Pastebėjimas	Rekomendacija
			incidentus, ar yra susipažinę su Veiklos testinimo planu ir kritinių situacijų šalinimo aspektais. NMA turėtų būti apibrėžtos situacijos, kada vartotojus būtina apmokyti ar informuoti apie pasikeitusią situaciją (pvz. įgyvendinant kokius pakeitimus infrastruktūroje ar IS bei atsiradus kokiam naujam funkcionalumui sistemose). ITD rekomenduojame prieš Kalėdas ir Velykas papildomai informuoti NMA darbuotojus apie būtinybę neatidarinėti nežinomų siuntėjų (ar jokių siuntėjų) siunčiamų elektroninių laiškų priedų. Pasirodžius naujiems pavojingiems virusams, reikėtų perspėti vartotojus bei paprašyti atsinaujinti savo kompiuteriuose įdiegtas antivirusines sistemas.
9	Didelė	DS5 – Sistemos saugumo valdymas Organizacija yra nusistačius IT saugumo koncepciją bei IT saugumo organizavimo tvarką (Priedas Nr.4.3, dokumentai Nr.6 ir 7). Nauji organizacijos darbuotojai yra supažindinami su IT saugumo koncepcija pagal bendrą personalo apmokymo programą. Esant pakeitimams, susijusiems su IT saugumu, numatomi pravesti papildomi darbuotojų apmokymai, tačiau tokie apmokymai NMA dar nebuvo vykdomi. Svarbu pastebėti, kad saugumo koncepciją numatyta peržiūrėti ir esant reikalui atnaujinti kartą per tris mėnesius, taip pat atskirai numatyta peržiūrėti ir rizikų valdymą bei kritinių situacijų šalinimo tvarką (IT saugumo organizavimo tvarkos dalis), tačiau mums pateikti dokumentai rodo, kad paskutiniai pakeitimai buvo atlikti daugiau nei prieš šešis mėnesius. Saugumo koncepcijos atnaujinimo periodiškumo reikia griežtai laikytis ir net jei tvarką atnaujinti nėra būtina, visgi turėtų išlikti dokumentuota, koku laiku vyko peržiūra, kas ją vykdė ir kokie pakeitimai buvo atlikti (jei buvo). Pagal IT saugumo koncepciją darbuotojai turi unikalius vartotojų vardus ir aiškiai nusakytą slaptažodžių nustatymo bei vartojimo politiką, be to, savo vartotojo vardu darbuotojai gali naudotis tik savo darbo stotyje. Darbuotojai negali savarankiškai įsidiegti papildomos programinės įrangos, jei tai keičia sistemos registrus. IT audito metu keliose darbo vietose buvo patikrinti paminėti apribojimai ir įsitikinta, jog apribojimai veikia. Pagal vartotojo vardą darbuotojai yra identifikuojami failų serveriuose ir gauna	NMA IT departamentas turėtų peržiūrėti ir pakoreguoti vartotojų teisių suteikimo (darbo stotyse ir IS) procedūras atsižvelgiant į pateiktus komentarus ir reguliariai suderinti jas su NMA padalinių vadovybe. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti nuolatinei IS vartotojų rolių peržiūrai, kurią turi atlikti IS valdytojai, be to, reikėtų koreguoti vartotojų teisių šalinimą darbuotojams paliekant Organizaciją. Turi būti tiksliai apibrėžta, kas tokiu atveju privalo būti atlikta, bei laikotarpis, per kurį tai turi būti padaryta. Papildomai turėtų būti atlikta konfidencialių duomenų klasifikacija, numatyti vartotojų priejimo prie šių duomenų teisių lygiai. Atsižvelgiant į pateiktus komentarus dėl vartotojų teisių panaikinimo IS ir NMA tinklo resursus, rekomenduojame patikslinti atitinkamas procedūras. Taip pat reikia numatyti procedūras, pagal kurias būtų galima kreiptis į IT departamentą kad būtų suteikta auditinė vartotojo veiklos ataskaita (pvz. įtarus vartotoją vykdant neleistinus veiksmus). Taip pat turi būti numatyta veiksmų tvarka

Eil. Nr.	Svarba	Pastebėjimas	Rekomendacija
		priėjimą prie asmeninių resursų tinkle bei prie visai organizacijai viešų resursų. Šis funkcionalumas yra pasiekiamas centralizuotai naudojant MS ActiveDirectory servisu. IS, kurios nesuderinamos su MS ActiveDirectory (STIS, KPPAIS ir kt.), turi papildomas priemones centralizuotam vartotojų vardų administravimui bei IS naudojimo kontrolei (audit trails). Pastebėjome, kad į tinkle esančius resursus darbuotojai gauna vienodas teises, nėra nustatyta teisių grupių. Atskirais atvejais IT departamentas pagal pageidavimus gali sukurti kitokias teises, tačiau ši tvarka nėra reglamentuota ir IT departamentas naudojasi šia galimybe beveik išimtinai IT departamento darbuotojų veiklai organizuoti. Naujas darbuotojas teises dirbti su darbo stotimi bei į vidinio NMA tinklo resursus gauna pagal patvirtintą formą (Priedas Nr.4.3, dokumento Nr.3 priedas Nr.ITP3-1/2), surinkus atitinkamų vadovų parašus (sutikimus). Pastebėjome, kad organizacijoje yra nuostata, jog už šių parašų rinkimą yra atsakingas IT departamentas, kas nerekomenduojama pagal geriausias praktikas. IT departamentas turėtų gauti aiškius nurodymus raštiška forma su atitinkamų vadovų nurodymais ir tik tuomet atlikti nustatytus darbus. Visos IS turi vartotojų teisių suteikimo schemą (procedūras) (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.3). Teisės naudotis IS suteikiamos tik pagal darbuotojo vadovo bei IS valdytojo prašymą. Kiekvieną kartą suteikiant konkrečias teises į IS rašomas atskiras tarnybinis raštas ir speciali registravimo forma. Prašymų popierinėje formoje archyvus nėra patogų peržiūrėti, jei norima sutikrinti esamas sistemos vartotojo teises su atitinkamais raštais. Ateityje IT departamentas ruošiasi teikti IS valdytojams reguliarias ataskaitas apie vartotojų teisių pasikeitimus (taip pat naujus vartotojus ir naikinamus), tačiau šiuo metu ši veikla nevykdoma. NMA nėra aiškiai reglamentuota kada turi būti apribojami vartotojui prieinami resursai, o vėliau ir vartotojo panaikinimas, darbuotojui išeinant iš darbo. IT departamento vadovas elektroniniu paštu yra informuojamas apie iš darbo išeinantį darbuotoją, tačiau realių veiksmų (vartotojo vardo tinkle bei IS blokavimas) IT departamentas nesiima, kol darbuotojas neapsilanko IT departamente su atsiskaitymo lapeliu. Tai įgalina darbuotoją naudotis IS iki pat išėjimo ir nėra garantijos, kad darbuotojas vienokiu ar kitokiu būdų nepakenks organizacijai (duomenų sugadinimas, kopijavimas ir pan.). Be to,	IT departamento darbuotojams įtariant ar aptikus sukčiavimo bei įsilaužimo (bandymo įsilaužti) požymius.

Eil. Nr.	Svarba	Pastebėjimas	Rekomendacija
		dokumentuose buvo aptikta užregistruotų teisių panaikinimo faktų be datos (tai žymima toje pačioje formoje, kaip ir darbuotojo priėmimo į darbą atveju), todėl nėra galimybės patikrinti ar prašymas panaikinti teisės ir jų panaikinimas buvo įvykdytas tuo pačiu metu. Tiesa, atskirais atvejais buvo prašymų iš departamentų vadovu dėl nedelsiamo teisių panaikinimo (tokie prašymai nėra reglamentuoti) bei prašymų patikrinti vieno ar kito darbuotojo teisių panaikinimo faktą tačiau IT departamentas patys reguliariai nesutikrina, ar nėra aktyvių vartotojų, kurie tokiais būti neturėtų. Pagal IT saugumo politiką (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.6) duomenys turi būti klasifikuojami į tris kategorijas: viešą, vidinio naudojimo ir slaptą. Pastebėjome, kad šiuo momentu tokia klasifikacija, įskaitant ir asmens duomenų apibrėžimą, nėra atlikta. Pagal nutylėjimą visi duomenys yra priskiriami vidinio naudojimo kategorijai, todėl kyla rizika, kad NMA darbuotojai neteisingai interpretuos informacijos konfidencialumo lygį. IT departamentas naudoja įsilaužimų sekimo sistemą, tačiau audito metu nebuvo gauta faktų, kad sistema kada nors padėjo aptikti įsilaužimo ar bandymo įsilaužti faktą. Sistema naudoja tik standartiškai suformuluotas situacijas, pagal kurias (sistemai jas identifikavus) vykdomi konkretūs veiksmai. Tiesa, administratoriai pademonstravo, kaip sistema yra naudojama interneto resursų paskirstymui (apribojimui) NMA darbuotojams, tačiau tokie veiksmai nėra reglamentuoti. Vidinio tinklo apsaugai IT departamentas yra įsidiegęs ugniasienes (angl. firewall) ir darbo procedūrose (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.3) numatęs, kad esant esminiams kompiuterinio tinklo tipologijos, adresacijos ar išdėstymo pakeitimams, būtina suderinti naują ugniasienių konfigūraciją su IT departamento administravimo skyriaus vedėju. Dabartinė ugniasienės konfigūracija išoriniams naudotojams (teritoriniai skyriai, ŽUIKVC) leidžia prisijungti tik iš kompiuterių su fiksuotais IP (adresais tinkle), administratoriai negali prisijungti prie darbo stočių iš NMA išorės. Viešai tėra prieinamas NMA tinklapis. NMA vyko projektas, kurio metu buvo sudarytas rizikų valdymo planas (Priedas Nr.4.3, dokumentas Nr.7) pagal CRAMM metodologiją. CRAMM metodologija taip pat apima saugumo valdymą. Ateityje organizacija planuoja koreguoti IT saugumo politiką ir tvarkas pagal šią metodologiją.	

